

Szarvasi KRÓNIKA

21. szám * 2007

Fotó: Tatai László

Könyvbemutató: 1956. október 23. A szerzők és vendégeik: K. Szarka Judit, Molnár László, Pilishegyi Péter, Dr. Kutas Ferenc, Babák Mihály polgármester, Dr. Szabó Ferenc történész, Dr. Molitorisz Pál, Dr. Marjai Gyula, Dr. Reszkető Péter

Szarvasi Krónika

Közművelődési és helytörténeti folyóirat

21. szám * 2007

Szerkesztőbizottság

Dr. Búzás László
Dr. Kutas Ferenc
Dr. Marjai Gyula
Dr. Molitorisz Pál
Dr. Reszkető Péter

Szerkesztési munkatárs

Paraszt Attiláné

Felelős szerkesztő

Dr. Kutas Ferenc

Kiadja a Szarvasi Krónika Alapítvány Kuratóriuma.

Felelős kiadó: Dr. Demeter László.

Készült Szarvason a Szarvaspress nyomdában 400 példányban.

Engedélyszám: III/KUL/154/BÉ/19889, HU ISSN 0239-023X.

Megjelenik minden évben egy alkalommal, május hónapban.

Jelenidőben

Beszámoló Szarvas Város Önkormányzata
2002–2006. évekre szóló
CIKLUSPROGRAMJÁNAK
végrehajtásáról

Szarvas város képviselő-testülete a 2006 évi helyhatósági választások előtt áttekintette, hogy mi valósult meg az eltelt négy évben a ciklus elején meghatározott célokból. Impozáns beszámolóját jól szerkesztett, számadatokkal, táblázatokkal alátámasztott, közérthető, fekete-fehér és színes képekkel illusztrált kiadványban ismertette meg a város közönségével. A beszámolót Babák Mihály polgármester, Mihaleczné Kovács Mária és dr. Melis János jegyzők látták el kézjegyükkel.

A terjedelmes, melléklettel együtt 43 oldalas beszámolóból – szerkezetének változatlan hagyása mellett – rövidített, olvasmányos összefoglalót készítettünk, kiemelve az elmúlt négy év megvalósult (elsősorban tárgyi) célkitűzéseit. Számok közlése elkerülhetetlen, azonban adatokkal csak a legszükségesebb mértékben terheljük az olvasót.

A szerkesztő

I.

A képviselő-testület működése

Szarvas Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a 2002. évi önkormányzati választásokat követően, 2002. november 3-án tartotta alakuló ülését. Az alakuló ülés óta a Képviselő-testület tisztségviselőit, tagjait és bizottságait illetően az alábbi személyi változások történtek:

➤ 2004. június 1-én dr. Demeter László lemondott képviselői mandátumáról, helyette 2004. július 24-től dr. Molnár Mihály a képviselő-testület tagja.

➤ Stafira Árpádot a delegáló pártszervezet visszahívta az Idegenforgalmi Bizottság külső tagságából, helyette 2004. október 1-jétől az Idegenforgalmi Bizottság külső tagja Kepenyes János.

➤ Dr. Gyalog Sándor elhalálozása miatt, időközi választás következtében 2005. február 27. napja óta Dernovics László a képviselő-testület, egyben a Mezőgazdasági és Környezetvédelmi Bizottság tagja. Ugyanezen okból 2004. november 19. napja óta Kiszely Mihály Szarvas város alpolgármestere.

➤ 2004. november 19. napjától 2006. május 18-ig a Gazdasági és Közbeszerzési Bizottság elnöke Kiszely Mihály helyett Besenczy Zoltán képviselő volt.

➤ Besenczy Zoltán képviselőt a testület 2006. május 18-i ülésén alpolgármesternek megválasztotta. Besenczy Zoltánnak Gazdasági és

Közbeszerzési Bizottságban betöltött elnöki tisztségének megszűnése miatt a testület *Hodálik Pál* képviselőt 2006. május 18. napjától a Gazdasági és Közbeszerzési Bizottság elnökévé megválasztotta. Besenczy Zoltán helyett az Ügyrendi, Jogi és Közbiztonsági Bizottság tagja 2006. május 18-tól *Dernovics László* képviselő. Hodálik Pál helyett a Gazdasági és Közbeszerzési Bizottság tagja 2006. május 18. óta *Závoda Ferenc* képviselő.

➤ 2006. szeptember 1. napja óta, *Mihaleczné Kovács Mária* jegyző asszony nyugdíja vonulása után Szarvas Város jegyzője *dr. Melis János*.

II.

Önkormányzati gazdálkodás

Az önkormányzati gazdálkodás a ciklusidőszak éveiben nem volt feszültségektől mentes. A korábbi években indult *nagyberuházások* (Szlovák Iskola, Gimnázium és Sportcsarnok, Városi Fürdő) áthúzódtak ezekre az évekre, a ciklusidőszakban új beruházások is indultak, melyek finanszírozási problémákat eredményeztek és ezek kompenzálsára a Képviselő-testület a működési költségeket igyekezett leszorítani.

Ezt a célt szolgálta többek között a Szakmunkásképző Intézet és Szlovák Általános Iskola más *fenntartónak történő átadása*, a Városi Gyógyfürdő, a Gyermekélemezési Egység és az Egyesített Gyógyító-megelőző Intézet *vállalkozási formában* történő további működtetése, a létszámcsokkentések valamint egyéb szervezési intézkedések is.

Az átalakítások következtében a ciklus utolsó évében már csak négy önálló és négy részben önálló intézményt működtet az önkormányzat. Az átalakítások eredményeként a 2006. évi költségvetést már működési hitel előirányzat nélkül tervezhettük. Az évek folyamán a kiadások finanszírozásához esetenként folyószámlahitel, munkabér hitel igénybevételére is szükség volt, de a 2006. év *gazdálkodása során sem munkabérhitel, sem folyószámlahitel igénybevételére nem volt szükség*.

Fejlesztési kiadásaink fedezetét nagyrészt pályázati pénzeszközök (80 %), kisebb részt önkormányzati saját források (13 %) valamint felhalmozási hitelek (7 %) adták.

Önkormányzatunk a hitelfelvételi korlátját – nem lépte át, banki adósminősítésünk kiváló.

III.

Szociális ellátás és családvédelem

2003. április 17-én átadásra került az idősek és fogyatékkal élők nappali ellátását biztosító *Ezüstszőlői klub*, amely jelentős mértékben hozzájárul a

tanyán élő idősek és fogyatékkal élők szociális ellátásokhoz való jutásához.
(pl. szociális étkezés)

2003. év nyarától a *Családsegítő és Gondozási Központ* gyermekjóléti szolgálata speciális szolgáltatásokat is biztosít az arra rászoruló családok részére. Ilyen szolgáltatások a *kapcsolatiügyelet*, valamint az *egyszülős klub*, 2003. júliusától biztosítja önkormányzatunk az *adósságkezelési szolgáltatást* is a szociálisan hátrányos helyben élők adósságterheinek enyhítésére. E szolgáltatás keretében egyrészt adósságcsökkentési támogatást (természetbeni juttatásként), másrészt adósságkezelési tanácsadást biztosít önkormányzatunk a Családsegítő és Gondozási Központon keresztül.

2004. év júniusában a többcélú kistérségi társulás keretében pályázatot nyújtottunk be a szociális és családvédelem területének közös kistérségi fejlesztésére is. Kistérségünköt 2004. január 1-től 6 település alkotja. A pályázattal a kistérség e feladatokra 16.43 millió Ft-ot nyert, amely összeget elsősorban a 40 állomásos *jelzőrendszeres házigondozás* térségi ellátására, egy db. 9 személyes *minibusz* vásárlására használhattuk fel.

A *bölcsőde* fejlesztése érdekében pályázatot nyújtottunk be, és az elnyert 119 mFt nyújt lehetőséget a nyitvatartási időn túli gyermek-felügyelet biztosítására, a baba-mama klub kialakítására valamint légsúti betegségek megelőzésére, a betegségen szenvedők kezelésére SOMADRIN sóbarlang kialakítására. A projektben szereplő építési munkák befejeződtek, a bölcsőde épületét még a tavalyi év folyamán birtokba vehették a gyerekek. A pályázatban szereplő szolgáltatások és képzések megvalósításának határideje 2007. április 15.

A *szociális bérifikáció-építési program* keretén belül 100.000 eFt vissza nem térítendő támogatással valósult meg 2005-évi átadással a Szentesi úti lakóparkban újabb 20 db szociális bérifikáció. Ezzel az elmúlt években megépített és átadott szociális bérifikációk száma 94-re bővült.

IV.

Egészségügyi ellátás

Alapvető változás történt az egészségügyi *szakellátás* működtetésében 2005. november 1. napjától. Önkormányzatunk feladatátadási szerződéssel két gazdasági társaságnak adta át az egészségügyi járó- és fekvőbeteg szakellátás működtetését.

Az *alapellátás* feladatai közül az ügyeleti-sürgősségi ellátás kistérségi formában működik 2006. október 1. napjától a Vasút u. 46-48. szám alatt kialakított felújított épületrészben.

Megkezdődött az alap- és szakellátás szétválasztásának folyamata, amely a ciklusprogramban meghatározott cél megvalósítását szolgálja.

A védőnői ellátás keretében a vonatkozó jogszabályoknak megfelelő felülvizsgálat megtörtént, a körzethatárok módosultak és 2005. június 1. napjától a szolgálat kistérségi feladatellátást biztosít.

A Gyógyfürdő üzembe helyezésével a *fizio- és mozgásterápia* minőségi fejlesztést jelent a szakellátásban.

V.

Oktatás és közművelődés

Előtérbe került a sajátos nevelési igényű, valamint a hátrányos helyzetben lévő gyermekek, tanulók integrált nevelése uniós pályázatból. Bevezetése 2006. szeptemberétől történt az 1., 2. és 5. évfolyamon, valamint azt követően felmenő rendszerben.

A *Szlovák Általános Iskola, Óvoda és Diákotthon* fenntartói joga 2004. július 1. napjától átadásra került a Szlovák Országos Önkormányzatnak a tulajdonjog változatlan fenntartása mellett. Vagyontárgyak (ingó, ingatlan) adását követően évente helyszíni szemle keretében történik a rendeltetésszerű használat vizsgálata. Két intézmény, a *Szlovák Általános Iskola, Óvoda és Diákotthon*, valamint a *Vajda Péter Gimnázium, Szakközépiskola* beruházás megvalósulása óriási eredménynek tekinthető a közoktatásban. Mindkettő ezen önkormányzati ciklusban fejeződött be.

A *volt Petőfi Sándor Általános Iskola* 50%-a átadásra kerül az Országos Evangélikus Egyháznak. A határozat a tényleges használatot az Újtemplomi Evangélikus Egyházközségnek biztosította. 2006. január 25. napján az ingatlan használatba adása megtörtént.

Nem kötelező helyi önkormányzati feladat a *Pedagógiai Szakszolgálat*, amely igen költségigényes. A Pedagógiai Szakszolgálat kistérségi feladatellátást biztosít, ezáltal finanszírozásához további központi forrás áll rendelkezésre. 2006. augusztus 1. napjával a Pedagógiai Szakszolgálat fenntartói jogának átadása a Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulás részére megtörtént.

A közművelődés területén a *Vajda Péter Művelődési Központ* teljes felújításával (több mint egymilliárdos beruházás) minőségi változás következett be, s ezzel a Chován Kálmán Művészeti Alapiskola elhelyezése is megoldódott.

A Regionális Színház működésében fejlődés a *szlovák színházzá* minősítés. Ezzel a színház további pénzügyi forráshoz jutott 2006. évben (17.5 mFt támogatás), amellyel az önkormányzati támogatás csökken.

Az elmúlt évek pályázati támogatásainak segítségével megújult a „*Lengyel-palota*” épülete is. Felújításra kerültek a tetőszerkezet, a külső homlokzat, valamint a belső helyiségek.

VI.

Ifjúsági és sportfeladatok

Kötelező önkormányzati feladat a sportlétesítmények működtetése, ezért a városi költségvetésben biztosított összeg egy része szolgál alapul az új sportcsarnok finanszírozásához, ugyanakkor a Vajda Péter Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium költségvetésében is tervezni szükséges a működtetés pénzügyi forrását.

A játszótér programban régóta vitatott az *extrém sportágak* helyszíne. Közmegelégedésre 2003 tavaszán a Zöldpázsit téren alakítottuk ki az erre alkalmas teret, ezzel egy időben a környezetet is felújítottuk. 2005. júniusáig megtörtént a játszótéri eszközök jogszabály szerinti felülvizsgálata. A vásártéri lakótelepen a részönkormányzat – pályázat útján nyert összegből – új játszóteret létesített.

Szarvas Város Önkormányzata éves költségvetéseiben négy év alatt 139,2 mFt-ot biztosított Ifjúsági és Sportcélú feladatok finanszírozására.

Szarvas Város Önkormányzata harmadízben biztosított helyszínt a 2006. június 19-24. napjai között megrendezett *III. Kárpát-medencei Összmagyar Labdarúgó Diákbajnokság* második korcsoportja Bethlen Gábor Csoport középdöntőjének.

VII.

Idegenforgalom

A város idegenforgalmi fejlődését szolgáló beruházások közül ki kell emelni a *Körös-holtág* mintegy 5 km-es várost érintő mederszakaszának „lepel” kotrási munkálatait (2002), mely beruházás összértéke meghaladta a 150 millió Ft-ot, elősegítve a holtág vízminőségének javulását és a vízi élővilág megőrzését, valamint a vízi turizmus kiteljesedésének lehetőségét. A beruházás kapcsán jelentős mértékben nőtt a vízi sportokat és horgászatot gyakorlók száma.

A *horgászturizmus* fejlődéséhez nagymértékben hozzájárult az a tény is, hogy 2002-re a Körös-szögi Kht. lett a holtág halászati jogának 15 évre jogosult bérlöje. A Kht. az őshonos halfajok rendszeres – évenkénti – mintegy 300 q hal – telepítésével szolgálja a horgászok (1600 fős egyesületi tagság) népes táborát. Hagyományosan megrendezésre kerülnek a kistérségi horgászversenyek, évi mintegy 20 alkalommal, de kiemelkedő eseménynek számít az augusztus 20-i horgászbemutató és halászléfőző verseny is. A Kht. magas szinten foglalkozik a halállomány őrzésével és a horgászat ellenőrzésével.

A vízi turizmus területén előrelépést jelentett az Ifjúsági Tábor és a Vízi-sporttelep koordinált fejlesztése (szálláshelybővítés, felújítás),

melynek pénzügyi forrása 3 millió Ft pályázati támogatás. Ezzel párhuzamosan bővült a vízparton lévő magánszálláshelyek száma és így a bérbe vehető vízi sporteszközök száma is (az Aranyszarvas apartmanház megépítése, a Liget Panzió és a Halászcsárda bővítése).

A kerékpáros turizmust szolgálják a magvalósult és felújított kerékpárutak,(Érparti szőlők, Szentesi út, Körös-völgyi kerékpárút) illetve a Körös-holtág gátjain megépült mótyói,- illetve szivornya-sori betonút. Az ingyenes horgászterkép tartalmazza a kerékpáros túratérképet is. Egyre több szálláshelyen bérelhetők már kerékpárok (pl. Liget Panzió, Aranyszarvas Apartmanház).

A falusi turizmus fejlődését segítik elő a tanyás térségben történt útépítések (Sírató, Ezüstszőlő).

A Tourinform Iroda koordinációs tevékenysége, működtetése (2005. évtől kezdődően a Körös-szögi Kht. működteti.) városi idegenforgalmunk igen fontos szegmensének tekinthető. minden nagyobb rendezvényen részt vesz, tájékoztatást nyújt az ide látogatóknak, szervezi és bonyolítja az évenkénti „Utazás” kiállításokat kistérségi szinten. Elkészíti és karbantartja a térség idegenforgalmi honlapját, valamint megújítja a kistérség turisztikai kiadványait, (Körös-szögi Kistérségi kiadványcsalád – 2005.) és számos más információs szolgáltatást nyújt az üdülési céllal itt tartózkodóknak. A Tourinform Iroda éves költségvetése mintegy 5,3 MFt, melynek önkormányzati támogatása közel 3,5 MFt, a fennmaradó 1,8 MFt-ot az iroda támogatásokból, pályázatirásból fedezí.

A rendezvénnyturizmus Szarvas idegenforgalmának meghatározó eleme. Számos – az országhatáron túl is – nevezetessé váló hagyományos, visszatérő rendezvényre került sor az elmúlt ciklusban is: Nemzetközi Pásztortalálkozó és Dudásfesztivál; Suttyomba Népzenei Fesztivál; Ezüstszőlői Aratónap; Körös Napok Művészeti Fesztivál, III. Lovas Világtalálkozó; Amatőr fogathajtó Bajnokság; Maratoni és akadályhajtás; Szarvas Város Napja (Vízi-színpadi előadások); Kenumaraton; augusztus 20-i Szent István napi halászléfőző- és horgászverseny; Szilvanapok.

Az ökoturizmus fejlesztése érdekében– már 1999 óta – regionális szinten végezzük a szúnyoggyérítést.

2003-ban megvalósult a Körös-Maros Nemzeti Park bekapcsolása is a város turizmusába: megépült a Körösvölgyi Látogatóközpont, ahol tanösvények kialakítása, oktatási bázis létrehozása, madármegfigyelés biztosítása, túraútvonal kijelölése történt.

Gyógy- és termáltermákturizmus fejlesztési céljaink a városi gyógyfürdő megépítésével (650.000 eFt) és 2004. évi átadásával valósultak meg. A fürdő egyszemélyes önkormányzati korlátolt felelősségű társaság formájában működik, 2006-ban fejlesztési céljai megvalósításához

önkormányzatunk 20.000 eFt fejlesztési célú pénzeszköz átadásáról döntött. A fürdőben valósul meg a fizioterápiás és gyógytorna-kezelés.

A *Művelődési ház* bővítésével és felújításával minden a konferenciaturizmus, minden a hagyományőrzés és természeten a közművelődés is igen széles lehetőségeket kínál majd nem csak Szarvas városának, de a Körös-szögi kistérség településeinek és az ide látogató turistáknak is.

VIII. Általános városfejlesztési célok

Szarvas Város Településrendezési Tervének és a hozzá kapcsolódó belterületi várostérkép digitalizálásának elkészítésére a pályázaton 2003-ban 10.000 eFt-ot nyertünk, a teljes bekerülési költség (25.714 eFt) 39 %-át. A *digitális alaptérkép* 2004-ben elkészült, amely alapját képezi a Településrendezési Tervnek.

A *Mitrovszky-kastély* belső falainak utólagos nedvesség elleni szigetelésére 3.384 eFt támogatást kaptunk (a teljes bekerülési költség 6.000 eFt). A munka 2003-ban befejeződött. A kastély belső felújítására és a Polgármesteri Hivatal funkciójának kialakítására pályázatokat nyújtottunk be.

A *Kossuth tér* felújítása (Árpád Szálló – 60 lakás között) 2003-ban befejeződött, a végső bekerülési költség 6.667 eFt, melyhez a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium 1.350 eFt támogatást biztosított számunkra.

A városi *piacon* egy új piac csarnok kialakítására 25 millió forint vissza nem térítendő támogatást nyertünk, amelyhez 19.000 eFt önerőt kellett biztosítanunk. A beruházás 2006-ban fejeződött be.

A *Szabadság u. 23. sz. alatti ingatlan* tűzfalára saját pályázati kiírásunk keretén belül elkészült a nyilvános WC-t is magába foglaló épületegyüttes (Gyekiczk János magánvállalkozó az építetője).

IX. Közlekedés és közzvilágítás, közbiztonság

„Körös-völgyi” *kerékpárút* Csabacsüd-Kardos közötti megépítésére nyertünk 37.688 eFt vissza nem térítendő támogatást. A beruházás megvalósult és 2004-ben átadásra került.

A Szarvas, Szivornya-sori útépítés I. üteme 15.870 eFt támogatással, 39.675 eFt teljes bekerülési költséggel 2003-ban megvalósult.

A Szarvas, Szivornya-sori útépítés II. ütem megvalósítása 2004-ben 32.726 eFt támogatással megtörtént.

A Szarvas, Ezüstszőlő III. sor útépítés megvalósítása 2004-ben 29.962 eFt támogatással történt.

A Szarvas, Ezüstszőlő Északi összekötő sor útépítés, Ezüstszőlő II. sor útfelújítás megvalósítása 2004-ben támogatással történt, az elnyert támogatás 51.852 eFt.

Az Ady Endre utca (Béke – Hunyadi u. közötti szakaszán) új, 6 méter széles utat építettünk 2005-ben, melyhez 16.475 eFt támogatást nyertünk.

A termőföldeket megközelítő földutak javítására elnyert támogatás mértéke 2003-ban 987 eFt, 2004-ben 509 eFt, 2005-ben pedig 530 eFt volt.

A Szarvasi Ipari Park területén lévő gazdasági létesítmények megközelíthetőségének javítására, (Ipartelepi út továbbépítése) támogatást nyertünk el, az uniós pályázat kidolgozására, és a szükséges tervdokumentációk elkészítésére. A pályázat sikeresen zártult, a kivitelezés megvalósítása folyamatban van. A beruházás teljes bekerülési költsége 238.000 eFt.

A „Szarvas városközpontjának integrált rehabilitációja a foglalkoztatás javítása érdekében” című beadott PHARE pályázatunk 1. és 2. komponense részesült támogatásban. Az 1-es komponensben a Vajda Péter Művelődési Központ teljes körű felújítása és bővítése valósul meg; a 2-es komponensben a Bajesy-Martinovics u. –i útépítés, a Liszt-Rákóczi u., a Vágóhíd u. és a „Körös-völgyi” kerékpárút felújítása (Szarvas közigazgatási határain belüli szakaszának) felújítására, valamint a Szentesi út mentén egy új kerékpárút építésére kerül sor. A teljes körű megvalósítás és a végso elszámolási határidő a teljes támogatás vonatkozásában 2006. szeptember 30.

A Liszt F. u. I. ütem 10.000 eFt támogatással 18.317 eFt teljes bekerülési költséggel valósult meg 2002-ben.

A mótyói útépítés II. ütem befejező szakasz megépült 2002-ben 40.000 eFt teljes bekerülési költséggel, amelyből a támogatás 20.000 eFt, az önerő ugyanannyi.

2005. évben lehetőség nyílt a mezőgazdasági hasznosítású külterületi utak építésére és felújítására. Önkormányzatunk két pályázatot nyújtott be, melyek sikeresen zártultak. (Siratói bekötőút felújítása és tovább építése, 68.706 eFt bekerülési költséggel, amelyből 58.400 eFt a támogatás és 10.306 eFt az önerő; valamint a 0282 hrsz.-ú üzemi bekötőút felújítása, amelynek bekerülési költsége 24.607 eFt, támogatás 20.916 eFt, az önerő pedig 3.691 eFt)

A Markovitz utca felújítására benyújtott pályázat sikeres volt, a teljes bekerülési költség 6.871 eFt, ebből 3.435,5 eFt a támogatás, a saját erő ugyanannyi.

A Mezőtúri út szélesítése, felújítása, az Arborétum és a Hármas-Körös gája között megvalósult, beruházója a Közútkezelő, forrása uniós támogatás.

Városi közvilágítási hálózat korszerűsítése és bővítése: Szarvas város belterületén megtörtént a korszerűtlen nagynyomású nátriumlámpák és

kompakt fénycsöves lámatestek cseréje. A kivitelezés során leszereltek 1571 db korszerűtlen lámpatestet és felszerelésre került 1865 db korszerű kis energiaszegesítő lámpatest. A beruházás költsége 75.927 eFt + Áfa. „Közvilágítás a Kossuth-téren” címmel beadott pályázatunk kedvező elbírálás során 3.000 eFt támogatásban részesült, a beruházás 2003-ban megvalósult.

X.

Környezet- és természetvédelem

Pályázati támogatás elnyerésével és felhasználásával 2004. évben áadták a Szarvas Városi Gyógyfürdőt, mely minősített gyógyvízzel rendelkezik. A Városi Gyógyfürdőben 2 db töltő-ürítő rendszerű gyógyvizes termálmedence, 1 db súlyfürdő, illetve 400 m²-es vízforgatásos úszómedence, 3 medencéből álló élményfürdő és 2 db száuna működik. A fürdő mozgásszervi, légzőszervi, nőgyógyászati, valamint szív- és érrendszeri betegségekben szenvedő betegek kezelését végzi, mozgáskorlátozottak, kerekesszékűek részére kitűnően megközelíthető.

Folytatta az Önkormányzat a *helyi jelentőségű természeti értékek* felmérését és helyi védelem alá helyezését. Helyi védelem alá került az Anna-liget, Tessedik akácfa, az Erzsébet-ligeti mocsárciprusok, az Evangélikus Ótemplom mögötti előhelyen lévő békakonty és kígyónyelv, valamint a Bolza-kastély belső parkja.

A települési szilárd *hulladék lerakóhelye* a Gyomaendrődi Regionális Hulladéklerakó lett, miután a szarvasi kommunális hulladéklerakó telepen a települési szilárd hulladékok lerakása 2005. november 1. napjától tilos. A gyomaendrődi regionális hulladéklerakó beruházás kivitelezése – amely még az előző önkormányzati ciklus második felében kezdődött – 2004-ben befejeződött, üzemeltetője közbeszerzési eljárás nyerteseként a Remondis Kft. A Gyomaendrődi Regionális Hulladéklerakó szarvasi átrakó állomására a használatbavételi engedélyt 2005-ben végleges jelleggel megkaptuk. Bekerülési költsége 39.500 eFt, beüzemelését műszaki garanciális problémák akadályozták, melyek kijávítása megtörtént. A hulladékátrakó állomás megfelelően üzemel, a Szarvasi KOMÉP Városgazdálkodási Kft, mint üzemeltető, megkapta a tevékenységre vonatkozó hulladékkezelési engedélyt.

Szelektív hulladékgyűjtő udvar megépítésére pályázaton 15.863 eFt támogatást nyertünk el (bekerülési költség: 27.689 eFt), használatbavételi engedélyét végleges jelleggel megkaptuk és üzemeltetésre a KOMÉP Kft-nek áadtuk 2003-ban. Szilárd hulladékszállító jármű beszerzésére 30.000 eFt-ból került sor 2003-ban, amelyhez 60 % (18.000 eFt) támogatást kaptunk. Újabb 8 db szelektív hulladékgyűjtő sziget került üzembe helyezésre a város területén pályázati források segítségével. 2005-ben

pályázaton nyert támogatásból (70 %) speciális szelektív hulladékgyűjtő-szállító járművet sikerült beszerezni bruttó 28.125 eFt-os áron.

2005-ben telepítésre került a város különböző közterületein 300 db. öshonos fasajta, és sikerült elvégezni a belterületi csapadékvíz-elvezető árkok szemétártalmatlanítását is. Bekerülési költség 3.000 eFt, támogatás 1.454 eFt volt.

A megépített *szennyvízcsatornára* történő rákötéseket lakossági felhívással igyekeztük növelni, amely – a talajterhelési díj megjelenése miatt is – növekedett. A város szennyvízcsatorna hálózata 90 %-os lefedettséggel van kiépítve, a rákötések aránya 87 % (2006. júniusi adat). Az *Erzsébet-liget* teljes felújítása megvalósult. Összköltsége 8.383 eFt, a pályázaton nyert támogatás 2.515 eFt, saját forrás 5.868 eFt.

A *Mangol-zugi* csapadékvíz-elvezető rendszer kiépítése 2004-ben megvalósult 101.000 eFt bekerülési költséggel, 80.000 eFt támogatással.

XI.

Foglalkoztatásra és oktatásra irányuló projektek

2004. november 1-jével indult a „*Küzdelem a munka világából történő kirekesztődés ellen*” című program, melyben a Kistérség települései közül Csabacsűd Önkormányzata kivételével mindegyik, továbbá Ócsöd Önkormányzata tömörült konzorciumba Szarvas Város Önkormányzatával, utóbbinak, mint gesztornak vezetésével. A pályázaton elnyert 813.600,65 euró összegű támogatásból Szarvas Város Önkormányzata 427.878,86 Euró összegű támogatásban részesült. A pályázathoz 10,5 % önerő biztosítása volt szükséges. A pályázat keretein belül lehetőség nyílt 67 fő képzésére és foglalkoztatására, mely cél 2006. június 30-ig megvalósult. A 67 főből 20 fő Szarvason került foglalkoztatásra. A pályázat lehetőséget biztosított eszközök beszerzésére; ezek a 2005. év folyamán lezárultak. 2006. július 1-jével a pályázatban vállalt létszám 30 %-a továbbfoglalkoztatása megkezdődött.

2005. augusztus 15-én került benyújtásra a *Sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelése* elnevezésű pályázatra az „Együttnevelés megvalósítása Szarvason közoktatási intézmények összefogásával” elnevezésű projekt. A főpályázó Szarvas Város Általános Iskolája és Óvodája. A kiírás szerint 35.000.000 Ft támogatásra lehetett pályázni, mely összeget hiánytalanul megnyertük. A pályázathoz önerő biztosítására nem volt szükség. A pályázatban fejlesztőszobák kialakítására, taneszközök beszerzésére és pedagógusok, illetve diákok képzésére, az ehhez szükséges eszközök beszerzésére vállalkoztunk. A program befejezésének várható időpontja 2007. október 31.

2005. augusztus 30-án került benyújtásra a *Tanoda programok* támogatására kiírt pályázat, melyre csak civil szervezetek pályázhattak. A pályázat keretében 19.000.000 Ft támogatást lehetett nyerni, ebből az összegből a Szarvasi Csodaszarvas Tanoda 18.320.000 Ft támogatást nyert el. A főpályázó a Szarvasi Ifjúságért Akciócsoport Egyesület volt. Az Önkormányzat vállalta – szükség szerint – a Tanoda program előfinanszírozását is. A támogatáshoz önerő biztosítására nem volt szükség. A pályázatban a tanodához szükséges eszközök beszerzése valósulhat meg, továbbá lehetőség nyílik 45 hátrányos helyzetű roma gyermek felzárkóztatására. A program befejezésének várható időpontja 2007. október 31.

2005. november 24-én került benyújtásra a Belügyminisztérium által kiírt „*Lakótelepi Program*” pályázat. A települési részönkormányzat létrejött és a jogszabályok szerint működik, a pályázat keretében pedig 2006-ban a Vásártéren játszótér kerül kialakításra. A pályázaton elnyert összeg 15.800.000 Ft, mely támogatás mellé az Önkormányzat 1.000.000 Ft önerőt biztosít.

XII. A Polgármesteri Hivatal működése

A ciklusprogramban szereplő, a lakossági hozzáférés lehetőségét is meghosszabbítva, megteremtő informatikai rendszer meghosszabbítása változatlan célkitűzés maradt. Egyszerűbb és olcsóbb, optimális méretű rendszerek megjelenése, azok megvalósítását lehetővé tevő pályázatok esetén a cél elérhető lesz a kistérségi informatikai koncepció figyelembevételével, amelynek megvalósítását segíti a közel 250 millió forintból kiépülő *kistérségi szélessávú Internet hálózat*. A Polgármesteri Hivatal szolgáltató jellegét folyamatosan növeljük, az önkormányzat honlapján megtalálhatók a hivatal által végzett feladatkörök, az állampolgárok ügyeinek intézéséhez szükséges tájékoztatások, a letölthető kérelem-nyomtatványok.

Az *Okmányirodában* a korszerű ügyfél fogadás tárgyi feltételeinek biztosítása elmarad az optimálistól, így a mozgáskorlátozottak részére az alapvető feltétel még nem biztosított. A Képviselő-testület 2005. december 29. napján megtartott ülésén döntött arról, hogy pályázatot nyújt be a hivatal épületének belső lépcsőlifttel történő akadálymentesítésére, ez a pályázat nem nyert, így továbbra is megoldatlan ez a probléma.

Az ügyfél fogadás körülményeinek javítására az önkormányzat már a 2003. évben megtette a szükséges lépéseket; megvásárlásra került 36.150 eFt értékben a volt KHB Bank épülete, ahol remélhetőleg rövid időn belül sikerül egy korszerű okmányirodát kialakítani. A kialakítás költségeire jelenleg is tartalmaz forrást költségvetésünk 10.309 eFt összegben.

A civil szervezetekkel a kapcsolattartás szorosabbá és együttműködőbbé vált. 2002-ben a Polgármesteri Hivatalban nyilvántartott civil szervezetek száma 25 volt, jelenleg 42. A civil szervezetek számára – szükülő pénzügyi lehetőségeink mellett is, évente 500.000 forintot biztosítottunk, mint pályázat útján elosztható pénzügyi keretet. Ezen túl rendelkezésükre állunk jogi segítségnyújtásban, alapító okirataik készítése, módosítása tárgyában, pályázataik elkészítésében. Minőségi változást hozott a civil szervezetekkel való együttműködésben az, hogy 2003. november 20-tól „CIVIL-HÁZ”-ként a rendelkezésükre bocsátottuk a volt Úttörőház épületét.

A város *egyházaival* jó az együttműködés a gyermekek és az ifjúság nevelésében, a drog prevenció területén és a szociális ellátásban.

Az Önkormányzat eredményes együttműköést alakított ki 2003-tól a *Habitat for Humanity* Nemzetközi Szervezettel, ezzel elősegítve 4 szarvasi család lakáshoz jutását. 2005. májusában történt az alapkőletétel, s jelenleg folyamatban van újabb lakásépítés szervezése. A fentiekben túl a nemzetközi szervezet jelenléte a város idegenforgalmát is pozitívan befolyásolja.

A Képviselő-testület 2003. május 10-én fogadta el az önkormányzat Közbiztonsági Koncepcióját. A másfél évtizede megalakult polgármőrség mára a város közbiztonságának nélkülözhetetlen garanciájává lett.

2004. június 30-ával alakult meg Szarvas Kistérség Többcélú Társulása (névváltozás folytán: *Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulása*) önkormányzatunk szervezésével. A Körös-szögi kistérség 6 települése közötti együttműködés fokozatosan erősödött a Társulás megalakulása óta.

Összefoglalva: Megállapítható, hogy a ciklusprogramban foglalt céljait szinte kivétel nélkül elérte önkormányzatunk. Gazdálkodásunk az elmúlt évek progresszív, – bár konfliktusuktól sem mentes – racionalizálási folyamatainak köszönhetően biztonságos, alapot ad a város töretlen fejlődésének biztosítására. A testületünk hozott intézkedések kellő alapot teremtenek utódjának a megkezdett munka folytatásához.

Szerkesztette Dr. Molitorisz Pál

Önkormányzati választás 2006. október 1.

A polgármester-választásra 14.469 választópolgárt regisztráltak a névjegyzékben, közülük 7.724-en szavaztak, ez 53,28%-os részvételi arányt jelent. A 7.600 érvényes szavazat a következőképpen oszlott meg:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%
1	Babák Mihály	FIDESZ-FKGP-NF	5 741	75,54
2	Kozák Imréne	MSZP	1 859	24,46

Az 1. sz. egyéni választókerületben 1344 választópolgárt regisztráltak a névjegyzékben, közülük 784-en szavaztak, ez 58,33%-os részvételi arányt jelent. A 774 érvényes szavazat a következőképpen oszlott meg:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%
1	Babák Mihály	FIDESZ-FKGP-NF	480	62,02
2	Dr. Pecsenyi Erzsébet	NACSETSKBMSZESZVKE	120	15,50
3	Dr. Pilishegyi József	MSZP	135	17,44
4	Pljesovszki Tibor	SZDSZ-NYUGDÍJASÉVE	16	2,07
5	Dr. Sinkovics György	SZÜLŐFÖLDÜNK	23	2,97

A 2. sz. egyéni választókerületben 1231 választópolgárt regisztráltak a névjegyzékben, közülük 581-en szavaztak, ez 47,20%-os részvételi arányt jelent. Az 546 érvényes szavazat a következőképpen oszlott meg:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%
1	Dr. Bagi László	MSZP – SZDSZ- NYUGDÍJASÉVE	168	30,77
2	Giricz Katalin	FIDESZ-FKGP-NF	289	52,93
3	Molnár Tibor	NACSETSKBMSZESZVKE	89	16,30

A 3. sz. egyéni választókerületben 1575 választópolgárt regisztráltak a névjegyzékben, közülük 857-en szavaztak, ez 54,41%-os részvételi arányt jelent. A 818 érvényes szavazat a következőképpen oszlott meg:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%
1	Fonád Zoltán	NACSETSKBMSZESZVKE	86	10,51
2	Földesi Zoltán	MSZP	196	23,96
3	Litauszky Zoltán	SZDSZ-NYUGDÍJASÉVE	41	5,01
4	Lohr Gyula	FIDESZ-FKGP-NF	458	55,99
5	Mucha Mihály	SZÜLŐFÖLDÜNK	37	4,52

A 4. sz. egyéni választókerületben 1562 választópolgárt regisztráltak a névjegyzékben, közülük 871-en szavaztak, ez 55,76%-os részvételi arányt jelent. A 813 érvényes szavazat a következőképpen oszlott meg:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%
1	Dankó Pál	NACSETSKBMSZESZVKE	81	9,96
2	Hetényi István	FIDESZ-FKGP-NF	436	53,63
3	Kovács Mátyás	SZDSZ-NYUGDÍJASÉVE – MSZP	230	28,29
4	Zvada Mihály	SZÜLŐFÖLDÜNK	66	8,12

Az 5. sz. egyéni választókerületben 1830 választópolgárt regisztráltak a névjegyzékben, közülük 946-an szavaztak, ez 51,69%-os részvételi arányt jelent. A 912 érvényes szavazat a következőképpen oszlott meg:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%
1	Bakulya Mihály	SZDSZ-NYUGDÍJASÉVE	82	8,99
2	Galambos Imre	FIDESZ-FKGP-NF	540	59,21
3	Gombár Györgyné	NACSETSKBMSZESZVKE	80	8,77
4	Janecskó János	SZÜLŐFÖLDÜNK	66	7,24
5	Kalász Károly	MSZP	112	12,28
6	Magyar Pál	FÜGGETLEN	32	3,51

A 6. sz. egyéni választókerületben 2070 választópolgárt regisztráltak a névjegyzékben, közülük 1194-en szavaztak, ez 57,68%-os részvételi arányt jelent. Az 1139 érvényes szavazat a következőképpen oszlott meg:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%
1	Józsa Vilmos	NACSETSKBMSZESZVKE	87	7,64
2	Kalmár Magdolna	SZDSZ-NYUGDÍJASÉVE – MSZP	302	26,51
3	Lázár Zsolt	FIDESZ-FKGP-NF	607	53,29
4	Dr. Molnár Mihály	SZÜLŐFÖLDÜNK	143	12,55

A 7. sz. egyéni választókerületben 1665 választópolgárt regisztráltak a névjegyzékben, közülük 926-an szavaztak, ez 55,62%-os részvételi arányt jelent. A 904 érvényes szavazat a következőképpen oszlott meg:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%
1	Galla Tibor	SZÜLŐFÖLDÜNK	25	2,77
2	Kiszely Mihály	FIDESZ-FKGP-NF	583	64,49
3	Kozák Imréné	MSZP	203	22,46
4	Takács Tamás	SZDSZ-NYUGDÍJASÉVE	11	1,22
5	Tusjak Tamás	NACSETSKBMSZESZVKE	82	9,07

A 8. sz. egyéni választókerületben 1863 választópolgárt regisztráltak a névjegyzékben, közülük 906-an szavaztak, ez 48,63%-os részvételi arányt jelent. A 868 érvényes szavazat a következőképpen oszlott meg:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%
1	Hodálik Pál	FIDESZ-FKGP-NF	571	65,78
2	Kovács György	NACSETSKBMSZESZVKE	60	6,91
3	Sonkolyné Szekerczés Margit	MSZP	157	18,09
4	Szloszjár Mihály	SZDSZ-NYUGDÍJASÉVE	24	2,76
5	Turák Mihály	SZÜLŐFÖLDÜNK	56	6,45

A 9. sz. egyéni választókerületben 887 választópolgárt regisztráltak a névjegyzékben, közülük 388-an szavaztak, ez 43,74%-os részvételi arányt jelent. A 374 érvényes szavazat a következőképpen oszlott meg:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%
1	Besenczy Zoltán	FIDESZ-FKGP-NF	203	54,28
2	Kovács Pál	SZDSZ-NYUGDÍJASÉVE – MSZP	148	39,57
3	Nagy Sándorné	NACSETSKBMSZESZVKE	23	6,15

A 10. sz. egyéni választókerületben 469 választópolgárt regisztráltak a névjegyzékben, közülük 271-en szavaztak, ez 57,78%-os részvételi arányt jelent. A 268 érvényes szavazat a következőképpen oszlott meg:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%
1	Dr. Csontos Éva	SZÜLŐFÖLDÜNK	17	6,34
2	Dernovics László	FIDESZ-FKGP-NF	173	64,55
3	Hraskó Tibor	NACSETSKBMSZESZVKE	5	1,87
4	Rejtő József	MSZP – SZDSZ- NYUGDÍJASÉVE	73	27,24

A kompenzációs listára került töredékszavazatok megoszlása:

	Kompenzációs lista neve	Töredékszavazatok száma	Megszerzett mandátumok száma	Be nem töltött mandátumok száma
1	SZDSZ-NYUGDÍJASÉVE	174	0	0
2	FIDESZ-FKGP-NF	0	0	0
3	SZÜLŐFÖLDÜNK	433	1	0
4	MSZP	1 108	4	0
5	NACSETSKBMSZESZVKE	713	2	0

Ennek alapján szerzett mandátumot

A Magyar Szocialista Párt listájáról:

Kozák Imréne	Földesi Zoltán
Dr. Bagi László	Rejtő József

A Nagycsaládosok, Mozgáskorlátozottak, Kertbarátok, Városszépítők listájáról:

Gombár Györgyné

Dankó Pál

A „Szülőföldünk: Szarvas” Egyesület listájáról:

Dr. Molnár Mihály

A kisebbségi önkormányzati választás eredményei

A kisebbségi önkormányzati választás Szarvason a következőképpen alakult. A CIGÁNY kisebbségi önkormányzat választására 337 választópolgár regisztráltatta magát a névjegyzékben, közülük 167-en mentek el szavazni, ez 49,55%-os részvételi arány. A 162 érvényes szavazónapon a 661 szavazat megoszlása a következő volt:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%	
1	Rostás Zsolt	RKE	94	14,22	Képviselő
2	Nagy Kálmán	RKE	28	4,24	
3	Bódi László	LUNGO DROM	26	3,93	
4	Budai Ignác	LUNGO DROM	30	4,54	
5	Kasuba József	LUNGO DROM	29	4,39	
6	Rácz János	LUNGO DROM	25	3,78	
7	Puszta József	LUNGO DROM	35	5,30	
8	Balogh József	RKE	83	12,56	Képviselő
9	Bánffy József Attila	RKE	112	16,94	Képviselő
10	Romhányi Tiborné	RKE	98	14,83	Képviselő
11	Jónás Jánosné	RKE	101	15,28	Képviselő

A SZLOVÁK kisebbségi önkormányzat választására 1093 választópolgár regisztráltatta magát a névjegyzékben, közülük 604-en mentek el szavazni, ez 55,26%-os részvételi arány. Az 598 érvényes szavazónapon a 2089 szavazat megoszlása a következő volt:

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Szavazat	%	
1	Liska Mihály	SZPNH	88	4,21	
2	Kmotricza Margit	SZVK	132	6,32	
3	Galát János	SZVK	60	2,87	
4	Závoda Ferenc	SZPNH	232	11,11	Képviselő
5	Csasztvan András Mihály	SZVK	275	13,16	Képviselő
6	Hruskáné Molnár Mária	SZVK	79	3,78	
7	Frankó Anna	SZVK	234	11,20	Képviselő
8	Roszikné Szalbot Judit	SZPNH	101	4,83	
9	Balatoni Pál	SZPNH	76	3,64	
10	Medvegy Pálné	SZVK	275	13,16	Képviselő
11	Frankó Zsuzsanna	SZPNH	113	5,41	
12	Mótyán Tibor	SZVK	424	20,30	Képviselő

Az eredményeket a valasztas.hu internetes honlap alapján készítettük.

Szerkesztette: Tatai László

A képviselő-testület alakuló ülése

2006. október 27-én dr. Szító András a helyi választási bizottság elnöke, az Árpád Szállóban rendezett ünnepi alakuló ülésen hirdette ki az önkormányzati választások végeredményét, s átadta a megbízó leveleket a polgármesternek és a képviselőknek.

Korelnökként Galambos Imre köszöntötte a megjelenteket, név szerint és ABC-rendben a mandátumhoz jutott képviselőket, valamint Domokos Lászlót a körzet országgyűlési képviselőjét, a megyei közgyűlés új elnökét, Babák Mihály és Földesi Zoltán országgyűlési képviselőket. A választási eredmények ismertetését követően a polgármester és a képviselők letették hivatali esküjüket. Az előző ciklusban végzett munka elismeréseként Babák Mihály a korábbi testület tagjainak és külsős bizottsági tagjainak emléklapot adott át.

Polgármesteri program

A két önkormányzati ciklust már maga mögött tudó Babák Mihály a most kezdődőt nagy kihívásként értékelte. Előrebocsátva, hogy a program csak később körvonalazódik, néhány feladatot kiemelt.

Mindenek előtt a meglévő munkahelyek megtartását és bővítését nevezte fontosnak. Az önkormányzat kötelező feladatai közül az iskolarendszer és az oktató-nevelő munka feltételrendszerének javítására a kistérségi összefogást nevezte meg. Az idősekről való gondoskodás jegyében a kibővített ellátórendszer folyamatos fejlesztését hangsúlyozta. Az önként vállalt feladatok sorában a kulturális intézmények a civil szervezetek együttműködését, az ifjúsági és sportfeladatok kiteljesítését nevezte fontosnak.

A fejlesztésekéről szólva az utak, járdák, kerékpárutak, a szennyvízhálózat további fejlesztését a belvízelvezető rendszer folyamatos karbantartását, a piac bővítésének folytatását, az ipari park lehetőségeinek kihasználását sorolta többek között. Elmondta, hogy több száz tervvel áll készen a város az uniós források megszerzésére.

Összefogásra, közös gondolkodásra és közös munkára hívott mindenkit, képviselőket és városlakókat egyaránt. Hangsúlyozta, hogy a kínálkozó lehetőségeket megragadva szolgálja tovább Szarvas városát – hiszen saját forrás már az előző ciklusban sem volt a fejlesztésekre –, mindenkinek a véleményére, javaslatára számít, s munkáját, mint eddig, ezután is a nyilvánosság kíséri.

Az új képviselő-testület titkos szavazással megválasztotta az alpolgármestereket. Babák Mihály Kiszely Mihályt és Besenczy Zoltánt

javasolta e tisztségre. A titkos szavazás után kihirdetett eredmény szerint egyöntetű támogatást kaptak a képviselőktől. Ezt követően az alábbi bizottságok alakultak meg.

Pénzügyi Ellenőrző Bizottság

Kozák Imréne elnök

*Rejtő József, Galambos Imre, Hodálik Pál, képviselő tagok,
Csik Attila, Pákozdi János, Gajdos Attila, külsős tagok*

Ügyrendi Jogi és Közbiztonsági Bizottság

Dr. Molnár Mihály elnök

*Dr. Bagi László, Dernovics László, képviselő tagok
Samu Tamás Gergő, dr. Bakos Béla, külsős tagok*

Gazdasági és Közbeszerzési Bizottság

Hodálik Pál elnök

*Giricz Katalin, Dankó Pál, Hetényi István, képviselő tagok
Závoda Ferenc, Sonkolyné Szekerczés Margit, Hódsági Tamás, külsős tagok*

Művelődési és Oktatási Bizottság

Földesi Zoltán elnök

*Gombár Györgyné, Lohr Gyula, dr. Bagi László képviselő tagok
Molnár Istvánné, Gaál Roland, Józsa Vilmos, külsős tagok*

Népjóléti Bizottság

Lázár Zsolt elnök

*Dankó Pál, Lohr Gyula, Földesi Zoltán képviselő tagok
Králikné Molnár Anna, dr. Lovász György, Hódsági Ferenc, külsős tagok*

Mezőgazdasági és Környezetvédelmi Bizottság

Galambos Imre elnök

*Dr. Molnár Mihály, Dernovics László képviselő tagok
Rafaj János, Tóth Tamás, külsős tagok*

Ifjúsági és Sportbizottság

Giricz Katalin elnök

*Rejtő József, Gombár Györgyné, képviselő tagok
Kiss Attila, Klenk József, külsős tagok*

Idegenforgalmi Bizottság

Hetényi István elnök

*Lázár Zsolt, Kozák Imréne, képviselő tagok
Tóth Ferenc, Kepenyes János külsős tagok.*

Szerkesztette: Tatai László

Képviselői kislexikon

Babák Mihály polgármester, országgyűlési képviselő

1947-ben született Szarvason. Szülei: Babák Mihály és Kiszely Anna, felesége Maróthi Mária intézményvezető. Gyermeké: Petra. Szakképesítései: építőipari technikus, igazgatásszervezői és gazdálkodási szakigazgatás-szervező, településüzemeltető szakmérnök. Munkahelyein építésvezetői, műszaki vezetői, ágazatvezetői majd igazgatóhelyettesi beosztásokban dolgozott. 1976–90-ig több cikluson át tanácsstag, 1990-től önkormányzati képviselő: 1998-tól Szarvas polgármestere. 1993-tól a FIDESZ szarvasi városi csoportjának, később alapszervezetének tagja, 1996-tól a FIDESZ Békés megyei alelnöke, 1999-től városi elnöke. 1998-tól a FIDESZ listás parlamenti képviselője.

Besenczy Zoltán vállalkozó

1953-ban született Pécsen. Szülei: Besenczy István és Kővári Krisztina, felesége Kiszel Etelka tanítónő. Gyermekei: Zoltán és Máté. Szakképesítései: öntözésmeliorációs üzemmérnök, gyepgazdálkodási szakmérnök. Dolgozott agronomusként, tehenészeti telepvezetőként, kirendeltség-vezetőként. 1989-ben önálló vállalkozást alapított. 1988-tól az MDF szarvasi szervezetének tagja, 1990–94-ig az MDF, 2002-től a FIDESZ-MDF, 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP önkormányzati képviselője, 2006-tól alpolgármester.

Dr. Bagi László ügyvezető igazgató

1949-ben született Nagyszénáson. Szülei: Bagi László és Sápi Mária, felesége Dobos Anna óvónő. Gyermekei: László és Anita. Szakképesítései: agrármérnök; egyetemi doktor (földműveléstan). Munkahelyein agrármérnökként dolgozott. 1995-től az Ezütszarvas Bt. vezetője. TV-tudósítóként készít légi felvételeket, oktatón és referencia-videókat, eseményeket rögzít, szerkeszti a Videokrónika című városi hírműsort. 1994-től az MSZP önkormányzati képviselője.

Dankó Pál üzemvezető

1955-ben született Szarvason, szülei Dankó Pál és Dely Anikó. Felesége Dankóné Szűcs Éva gyógypedagógus. Gyermekei: Krisztina, Pál, Boglárka és Márton. Állattenyésztő ..üzemmérnöki, ...takarmánygyártási ...és -gazdálkodási szakmérnöki képesítést szerzett. 1979–94-ig a szarvasi Dózsa MgTsz, 1994-től a Gallicoop Zrt. TAMIX takarmánygyártó üzemében dolgozik mint üzemvezető. 1991–95 között a Nagycsaládosok Szarvasi Egyesületének elnöke, a NOE választmányi tagja. 2002–2004-ig a P13 Postagalambsport Egyesület titkára és elnöke. 1994–98-ig önkormányzati képviselő. 2006-ban a Nagycsaládosok, a Mozgáskorlátozottak, a Kertbarátok és a Városvédők Egyesületének közös listájáról jutott be a képviselő-testületbe.

Dernovics László nyugdíjas

1951-ben született Szarvason. Szülei Dernovics László és Nagy Erzsébet, felesége Valastyán Judit klinikai laborasszisztens. Gyermekei László és Péter. Dolgozott mentőápolóként (1971-ig), a TÜZÉP szarvasi telepén, (1977-ig). 1990-ig a Benka Gyula Általános Iskola műszaki dolgozója volt. 1990–1998-ig a BAREX Kft. alkalmazásában állt mint üzemanyagkút-kezelő, majd mint nappali portás. 1998-tól nyugdíjas. A Szarvasi Polgárok Egyesület tagja, 1993-tól vezetőségi tagja. A Habitat for Humanity szarvasi szervezete igazgatótanácsának tagja. 2005-től a Középhalmi Közösségi Ház vezetője. 2005-ben időközi választásokon független indulóként bejutott a képviselő-testületbe. 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP támogatásával ismét önkormányzati képviselő lett.

Földesi Zoltán irodavezető, országgyűlési képviselő

1959-ben született Szeghalmon. Szülei: Földesi Lajos és Túri Ilona, felesége Fulajtár Éva ügyintéző. Gyermekei: Zsolt 1981-89; Orsolya 1983-93. Szakképesítései: géplakatos; tanító. 1978-ig a szarvasi Szirén Ruházati Szövetkezetben dolgozott mint tmk.-segédművezető. Ezt követően üzemi KISZ-titkár, a Városi KISZ-bizottság munkatársa, 1986-89-ig titkára. 1989-90-ben a SZABISZ helyi elnöke, 1990-től négy éven át az MSZP körzeti irodavezetője. 1994–1998-ig, majd 2002-től az

MSZP listás országgyűlési képviselője. 1998-tól önkormányzati képviselő, 1999-től az MSZP Békés megyei irodavezetője.

Galambos Imre István területi felügyelő

1939-ben született Endrődön. Szülei: Galambos Vendel és Fülöp Mária, felesége Szalbót Erzsébet műszaki rajzoló. Gyermeké: Dr. G. Andrea. Szakképesítései: mg. technikus; növényvédelmi üzemmérnök; vízrendezési és talajjavítási szaküzemmérnök. 1955–63-ig az ATIVIZIG Szarvasi Szakaszmérnökségén fizikai munkás, majd munkavezető. 1972-től a KÖVIZIG Szarvasi Szakaszmérnökségének területi felügyelője. 1990–94-ig majd 1998-tól az FKgP, 2002-től a FIDESZ-MDF, 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP támogatásával önkormányzati képviselő.

Giricz Katalin pedagógus

1964-ben született Szarvason. Szülei: Giricz Pál és Papp Olga, férje Korbely György. Gyermeké: Zsombor. Képesítése: magyar-ének szakos általános iskolai tanár; szociálpedagógus. 1987–99-ig a Benka Gyula Általános Iskolában tanított, 1999 óta a Nevelési Tanácsadóban dolgozik. A FIDESZ helyi szervezetének 1990-től tagja, 1992–94-ig, majd 2000-től ismét önkormányzati képviselő, 2002-től a FIDESZ-MDF, 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP önkormányzati képviselője.

Gombár Györgyné ügyintéző

1966-ban született Gyulán. Szülei: Kondacs Pál és Boros Zsauzsanna. Férje Gombár György kazánfűtő. Gyermekei: Oncsik János, Oncsik László, Gombár Dávid. Szarvason érettségizett, ifjúságsegítői főiskolai végzettsége van. 2006-ig főállású anya, jelenleg a Nagycsaládosok Egyesületének elnöke és ügyintézője. A Habitat for Humanity Szarvas és Térsége Helyi Szervezetének elnökségi tagja. A Nagycsaládosok, a Mozgáskorlátozottak, a Kertbarátok és a Városvédők Egyesületének közös listájáról jutott be a képviselőtestületbe.

Hetényi István ügyvezető igazgató

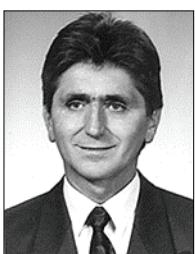
1949-ben született Miskolcon. Szülei: Dr. Hetényi Ernő és Lovasi Magdolna, felesége Szurmai Magdolna földügyi előadó. Gyermekei: Péter és Krisztina. Szakképesítései: öntözési és meliorációs üzemmérnök; agrármérnök. 1971–92-ig tanársegéd a DATE Szarvasi Főiskolai Karán. 1992-től vállalkozó, majd a Körösszögi Kht. ügyvezető igazgatója. 1996-tól az FKgP helyi szervezetének tagja, 1997-től elnöke; a Békés megyei szervezet alelnöke. 1998–2002-ig az FKgP önkormányzati képviselője, alpolgármester, 2002-től a FIDESZ-MDF, 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP támogatásával önkormányzati képviselő.

Hodálík Pál vidékfejlesztési menedzser

1973-ban született Szarvason. Szülei: Hodálík Pál és Nyemcsok Zsuzsanna. Felesége Barák Anita, gyermeké Ádám. Biológia-kémia szakos ált. iskolai tanár, környezetvédő ökotechnikus. Kereskedelmi szakközgazdász. 1995-től ált. iskolai, ill. szakmunkásképző intézeti tanár, 1999-től a Körösszögi Kht. foglalkoztatás-szervező menedzsere, 2001-től vidékfejlesztési menedzser. 2004–2006-ig a Rózsa Fürdő Kft. ügyvezető igazgatója. 2006-tól az Ótemplomi Egyházközség toborzási koordinátora. A FIDESZ helyi szervezetének alapító tagja, 2002-től a FIDESZ-MDF, 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP önkormányzati képviselője.

Kiszely Mihály kontroller

1944-ben született Szarvason. Szülei: Kiszely Mihály és Urbancsok Anna, felesége Csatai Katalin szülésznő. Gyermekei: Csaba Mihály és Katalin. Szakképesítései: kereskedő, áruforgalmi menedzsment szakközgazdász. A Békés Megyei Kiskereskedelmi Vállalatnál volt kereskedő, majd az egri ÁFÉSZ áruforgalmi előadója. 1970-től dolgozott a Szirén Ruházati Szövetkezetben: kereskedelmi előadó, osztályvezető, 1980-tól elnökhelyettes, 1990-től elnök-igazgató, 2003-tól kontroller.

1998-tól a FIDESZ, 2002-től a FIDESZ-MDF, 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP önkormányzati képviselője, 2004-től alpolgármester.

Kozák Imréné Kovács Mária ügyvezető

1954-ben született Szarvason. Szülei: Kovács János és Árvai Mária, férje Kozák Imre kereskedelmi igazgató. Gyermekei: Éva és Erika. Szakképzettségei: közgazdász; közigazdász-tanár; mérlegképes könyvelő. 1976–89-ig elemző közigazdász a Szirén Ruházati Szövetkezetben, 1989–91-ig tanásegéd a DATE Főiskolai Karán. 1991–92-ig a Szarvas és Vidéke Takarékszövetkezet főkönyvelője. 1992-től a Körösszolg-Szarvas Kft. ügyvezetője. 1994-től az MSZP önkormányzati képviselője, 1996–98-ig alpolgármester. 2002-től megyei önkormányzati képviselő.

Lázár Zsolt evangéliikus lelkész

1973-ban született Debrecenben. Szülei: Lázár Pál és Orbán Mária, felesége dr. Dani Dóra. Gyermekéje: Dániel. Képesítése: okleveles teológus. 2000-től a szarvasi Ótemplomi Evangéliikus Egyházközsgép parókus lelkésze; a Kelet-békési Egyházmegye és a Déli Evangéliikus Egyházkerület presbitere; a Magyarországi Evangéliikus Egyház országos presbitere, kerületi közgyűlési, ill. országos közgyűlési tag és presbiter. Az Ótemplomi Gondozási Központ igazgatója, a Benka igazgató lelkésze, a Népfőiskola projectmenedzsere. A Habitat for Humanity szarvasi szervezetének elnöke. 2002-től a FIDESZ-MDF, 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP önkormányzati képviselője.

Lohr Gyula vállalkozó

1940-ben született Budapesten. Szülei: Dr. Lohr Gyula és Savanyó Györgyi, felesége Krajcovics Mária nyugdíjas. Gyermekei: Mária és Gyula. Szakképzettsége: elektroműszerész. 1964–90-ig a HTI szarvasi üzemében átviteltechnikai műszerész. 1990-től vállalkozó. 1990 óta az MDF, ill. a Nemzeti Fórum tagja, 1990–1998-ig az MDF, 2002-től a FIDESZ-MDF, 2006-tól a FIDESZ-Nemzeti Fórum-FKgP önkormányzati képviselője.

Dr. Molnár Mihály ügyvéd

1949-ben született Szarvason. Szülei Molnár Mihály és Gulyás Erzsébet. Felesége Páli Julianna, egészségügyi szakdolgozó, gyermekei dr. Molnár Mihály és dr. Molnár Edit. Jogász; középiskolai tanári diplomával is rendelkezik. 1973–84-ig a Városi Tanács VB titkársági osztályvezetője, 1984–92-ig a Szarvasi Állami tangazdaság vezető jogtanácsosa. 1992-től ügyvéd.

A szarvasi Vajda Péter Gimnázium iskolaszékének elnöke, a Vajda Péter Alapítvány kuratóriumának elnöke. 1990-től, kisebb megszakítással, önkormányzati képviselő (SZDSZ, Centrum). 2006-ban a Szülőföldünk Szarvas Egyesület listájáról jutott a képviselő-testületbe.

Rejtő József ügyvezető igazgató

1950-ben született Mohácson. Szülei Rejtő Ede és Reith Gizella. Felesége Kemény Etelka laboráns, gyermekei Csaba és Norbert. Agrármérnök. 1971–1994-ig a szarvasi Dózsa MgTSz-ben telepvezető, főállattenyésztő, elnökhelyettes majd elnök. 1994-től a Rózsásdi Állattenyésztési Kft. ügyvezető igazgatója.

Az MSZP Szarvasi Szervezetének elnökségi tagja, a Szarvas FC elnöke; a Középhalmi Nyugdíjas és Baráti Kör elnöke. 2006-ban az MSZP listájáról került a képviselő-testületbe.

Kitüntetettek

Golden Hammer Award Arany Kalapács Díj

Lázár Zsolt lelkész

Lázár Zsolt evangéliikus lelkész, Szarvas város önkormányzatának képviselője, a Habitat for Humanity szarvasi szervezetének alapító elnöke, ő szervezte meg a helyi szervezetet. Jelentős érdeme van abban, hogy a kitüntetés átvételéig négy szarvasi család jutott – kedvezményesen – lakáshoz, újabb négy család háza is tető alá került, és 2007-ben újabb családok kezdhetik meg otthonuk építését nemzetközi és hazai szervezetek, valamint magánszemélyek segítségével.

Eötvös József Emlékérem ezüst fokozata

Kohut Andrásné

A díjat a Pedagógusok Szakszervezete alapította. Kohut Andrásné 1987-től a békéscsabai 611. Sz. Szakmunkásképző Intézet szarvasi kihelyezett tagozatának, ill. jogutódjainak tanára, 2001-től a Székely Mihály Szakképző Iskola és Kollégium igazgatója. Beosztott tanárként lett szakszervezeti tag, igazgatóként messzemenően képviseli az iskola dolgozóinak érdekvédelmét. Ezt a munkáját ismerték el e díjjal.

Za našu narodnost' – Nemzetiségnünkért

Dr. Kondacs Anna tanár

Paed dr. Kondacs Anna a szarvasi Szlovák Általános Iskola szlovák szakos tanára. Diplomáját a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán szerezte 1972-ben. A főiskola elvégzése óta tanít iskolájában.

A besztercebányai Bél Mátyás Egyetem Szlovák Tanszékén írta meg doktori munkáját. A 2001-ben bevezetésre kerülő szlovák népísmérőt tantárgy cél és feladatrendszerének kidolgozásában aktív szerepet vállalt. Társ szerzője több módszertani kiadványnak, részt vesz a szlovák nyelvű tankönyvek lektorálásában.

Az év vállalkozója

Bődi János vezérigazgató

Bődi János a szarvasi Integrál Zrt. elnök-vezérigazgatója. Vállalkozását 1982-ben alapította kétfős gazdasági munkaközösséggént. Egyike az első magántulajdonban lévő magyar cégeknek. Az eltelt negyedszázad alatt 177 fős vállalkozássá vált. Szarvason a cég által épített lakások, gazdasági és középületek, utak és kerékpárutak jelzik a cég munkáját, de jelen van Békés megye több településén és a megyén kívül is. A VOSZ megyei szervezetének javaslatára másodszor ítélték oda Bődi Jánosnak „Az év vállalkozója” címet.

Békés Megye Prima Díj

Lonovics László főiskolai docens

A békéscsabai művészstanár a Tessedik Sámuel Főiskola szarvasi Pedagógiai Karának tanára. Képeit – a festészet mellett – számítógép segítségével készíti, továbbá rendszeresen foglalkozik alkalmazott grafikai tervezéssel. Alkotásaival rendszeresen részt vesz országos és nemzetközi kiállításokon, művészeti szimpóziumokon, művésztelepeken. Résztvevője és egyik szervezője volt 1976-1989-ig az évente megrendezett Országos Alkalmazott Grafikai Művésztelepnek (Békéscsaba).

Folyamatos feladatai közé tartozik a főiskola kiadványainak tervezése és művészeti szerkesztése. 1994-től a Békés megyében élő hivatásos képző- és iparművészeket tömörítő Békéstáji Művészeti Társaság elnöke. A térség művészeti közéletének meghatározó alakja. Békéscsaba és Békés megye országos és nemzetközi kapcsolatainak kialakításban és szervezésében döntő szerepet játszik. Számos országos művészeti társaság tagja.

Várnagy Mihály brácsaművész

Szarvason született 1952-ben. A szarvasi zeneiskolában. *Gazsó György* tanítványaként szerezte meg a zenei alapokat. Zenei tanulmányait Szegeden és Budapesten végezte. Pályájának állomásai: Állami Hangversenyzenekar, a Budapesti Fesztiválzenekar. A Liszt Ferenc Kamarazenekar szólamvezető brácsása. Évente visszatérő vendége a városnak: fiatal, ígéretes tehetségeknek tart zenei tábort, s adnak közös hangversenyt a szarvasiaknak.

Szarvas Városért

Jansik Tamás

A Szarvasi Városi Tanács volt elnöke. 1956–57-ig a Szarvasi Gépaljomás agronómusaként, 1957 és 1962 között az ÖRKI agronómusaként, majd tanáraként dolgozott. 1962-től a Szarvasi Községi Tanácsban oktatási előadó, később a mezőgazdasági osztály főelőadója. 1973-ban a Szarvasi Városi Tanács elnökévé választották, amely tisztségét 1985-ig, nyugdíjazásig töltötte be.

Kitartásának eredményeként indulhatott el a gyógyfürdő program városunkban. Nevéhez fűződik az ivóvíz- és szennyvízhálózat bővítésének, korszerűsítésének kezdete, számos más infrastrukturális fejlesztés megvalósulása. A díj posztumusz elismerés.

Dr. Pataki István

A Békés Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője. 1969-től 1978-ig a Szarvasi Városi Tanács Végrehajtó Bizottságának titkára. 1978-tól 1985-ig a Békés Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Igazgatási Osztályának vezetője, 1985-től 1988-ig a Szarvasi Városi Tanács elnöke, 1988-tól a Békés Megyei Tanács VB titkára volt. 1991. január 1-jétől a Köztársasági Megbízott Békés Megyei Területi Hivatalának vezetője. 1992–1995 között Szarvason egyéni ügyvéd. 1995. január 1-jétől a Békés Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője, elévülhetetlen érdemei vannak a rendszerváltást követő közigazgatás átszervezésében, a Békés Megyei Közigazgatási Hivatal átalakításában. Megyei vezetőként is megmaradt szarvasi polgárnak, tevékenysége során a város érdekeinek messzemenő figyelembe vételével nyújt segítséget a városnak.

Dr. Szántosi Antal

Mezőgazdasági vállalkozó, agrármérnök, mérnök-tanár, a DATE Szarvasi Mezőgazdasági Főiskolai Karának volt főigazgatója. 1988. július 1-jétől 1990 szeptemberéig volt a Szarvasi Városi Tanács elnöke. A rendszerváltást megelőző időszakban, a gyorsan változó társadalmi-gazdasági viszonyok közepette állt helyt a város élén. Biztosította a település működésének zavartalansgágát. Vezetői munkásságának eredményeként stabil vezetői apparátus vette át a megalakuló önkormányzat feladatait.

Dr. Demeter László

1977-ben a békésszentandrási Tessedik Sámuel Mgtsz-ben agronómus- gyakornokként kezdte meg pályáját. 1978-tól a DATE Szarvasi Főiskolai Karán tanszéki mérnök, tanársegéd, majd adjunktus lett. A rendszerváltás után, 1990-től 1998-ig, Szarvas első polgármestere.

Működése alatt épült ki a rendszerváltás utáni, önkormányzatiságban alapuló közigazgatás. Vezetése alatt egészséges ivóvízet kapott a lakosság. Jelentősen bővült a csatorna- és úthálózat is. Városunk megkapta a Nemzeti Sportváros címet. Bővültek korábbi testvérvárosi kapcsolataink. Polgármestersége alatt települt városunkba a Pioneer Hi-Bred Rt. Szarvas ebben az időszakban lett a Körös-Maros Nemzeti Park központja, és ez időben tették le több, mára már országos hírű hagyománnyá vált városi rendezvényünk alapjait. Jelenleg a Szarvasi Gyógy-Termál Kft. ügyvezető igazgatójaként dolgozik a szarvasi polgárok egészségéért és kényelméért.

Dr. Patay István

A Tessedik Sámuel Főiskola rektora. Szarvason, a DATE Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Karán tanszéki mérnökként kezdte pályáját 1976-ban, 1978-1980 között főiskolai tanársegéd, 1980-tól 1987-ig adjunktus, 1987-1989 között docens. A kar kutatási főigazgató-helyettese volt 1989-1994 között. 1997-1999 között Mezőtúron, a GATE Mezőgazdasági Főiskolai Karának főigazgatója. 2000. január 1-jétől, a Tessedik Sámuel Főiskola első rektora, számos köztestület, szövetség tagja, vezető tisztségviselője.

Rektori munkássága során biztosította, hogy az új felépítés szerint működő főiskola megtartotta, sőt megerősítette helyzetét a legrangosabb magyar felsőoktatási intézmények sorában.

Pedagógiai Díj

Dr. Bukovinszky László

Diplomája megszerzése után, 1964-ben, gyakornokként kezdte pályáját a penyigei Zöld Mező Mgtsz-ben, ahol 1965-ig dolgozott, majd a Petőfi Mgtsz-ben, Furtán főmérnök-főagronómus 1965-től 1975-ig. Ezt követően a DATE Mezőgazdasági Főiskolai Karán, Szarvason tanít főiskolai adjunktusként, 1975-1986 között, docensként 1986-tól 1998-ig, főiskolai tanárként 1998-tól. Közben a

tanulmányi osztály vezetője 1995-től 1997-ig, majd főigazgató-helyettes 1997-től. 1987 és 1992 között meliorációs szaktanácsadó Brazília észak-keleti régiójában. A TSF Mg. Víz- és Környezetgazdálkodási Karán tanszékvezető, a talajvédelem, környezetgazdálkodás tantárgyakat oktatja. 2000–2006-ig a kar főigazgatója. Egyetemi doktor (1980, Debrecen); a mezőgazdasági tudomány kandidátusa (1997). A TIT szarvasi szervezetének titkára volt. 1997-től a Tessedik Emlékbizottság elnöke.

Szarvas Város Barátainak Kőre díjai

Szarvasért Emlékplakett Arany fokozat – életmű díj

Melis György operaénekes

1923-ban született Szarvason, a Csipkár-sori tanyavilágban. Énekesi pályájának közel 60 esztendeje alatt, színárnyalatokban gazdag egyedi baritonjának, kiváló színészi képességének köszönhetően, számos rangos kitüntetés és cím tulajdonosa lett. Több ízben nyerte el a Liszt- és Kossuth-díjat. Kiváló és Érdemes Művész. Birtokosa a Kazinczy-, a Bartók Béla – Pásztor Ditta Díjnak, a Budapesti Díjnak és a Mestermezői Díjnak.

Kitüntették őt a Magyar Népköztársaság Gyémántokkal Ékesített Csillagrendjével és a Hazám Díjjal, a Táncscs Alapítvány Életmű Díjával és a Magyar Örökség Díjjal. Díszpolgárukka választották a szarvasiak, és díszpolgára lett budapesti lakókerületének is. Az Operaház Örökös Tagja, a Magyar Köztársasági Érdemrend Csillagos Középkeresztjének birtokosa.

Melis György neve és művészete által Szarvas ismertebbé vált a világban. Hű maradt hazájához valamint szűkebb pátriájához, nem tagadta meg szarvasi tót származását. Alapítványt hozott létre a szarvasi kóruskultúra ápolására, melynek működését azóta is segíti

Szarvasért Emlékplakett Ezüst fokozat

Mótyán Tibor a Szlovák Önkormányzat elnöke

Szarvason született 1950-ben. Több mint 30 éve van jelen a város kulturális életében, mint a szó klasszikus értelmében vett népművelő. Éveken át volt szervezője a kulturális rendezvényeknek, regionális és országos találkozóknak. Műsorvezetőként és szónokként meghatározó jelensége és egyénisége a rangos komolyzenei hangversenyeknek, ünnepi rendezvényeknek és társadalmi alkalmaknak. Létrehozója a Szarvasi Szlovákok Kulturális Körének,

1995-től Szarvas Város Szlovák Önkormányzatának választott elnöke. A Letelepedési Emlékkő felállítása nagymértékben kötődik az ő nevéhez. A vezetése alatt működő Tessédik Sámuel Kertbarát Kör keretében aktív közreműködője a városi és kistérségi civil mozzalomnak. Elnöke a Melis György Kórusalapítványnak, kurátora a Ruzicskay György Alapítványnak. Ápolja a szlovák népzenei hagyományokat, és elhivatottsággal igyekszik átmenteni az egykor szarvasi tót nyelvű evangélikus énekelt liturgia értékeit az utókor számára. Sokat fáradozik az évtizedekre visszanyúló szlovák testvérvárosi kapcsolatok fenntartásán és ápolásán.

Szarvasért Emléklakett Bronz fokozat

Szabados Tóth Gábor tanár

Orosházán született 1961-ben. Diplomáját Szegeden, a Liszt Ferenc Zeneműszeti Főiskola klarinét szakán szerezte 1984-ben. A Szarvasi Zeneiskolában kezdte meg tanári pályafutását, azóta Szarvason lakik, a Chován Kálmán Művészeti Alapiskola klarinét tanára. 1984 tagja lett a Szarvasi Önkéntes Tűzoltó Fúvószenekarnak. Kozák Lajos 1997-ben bekövetkezett halála után ő vette át a zenekar vezetését. 1996-ban megalakította a Chován Kálmán Zeneiskola Ifjúsági Fúvószenekarát, 2000-ben létrehozták a Kozák Lajos Szarvas Város Fúvós Kultúrájáért Alapítványt. Ennek egisze alatt működik az ifjúsági fúvószenekar mellett a Szarvasi Rezesbanda Hagyományörző Fúvós Együttes valamint a Szarvas Band. Tanítványaival 12 éve vesz részt a háromévente megrendezett Országos Klarinétversenyen. Eddig két első és két harmadik helyezést szereztek tanítványai.

Bliznákné Dudás Julianna adjunktus

Karnagy, a Tessédik Sámuel Főiskola adjunktusa. Legkiemelkedőbb szakmai sikere a Besztercebányai Nemzetközi Akadémiai Verseny, ahol a Brunszvik Teréz Pedagógus Női Kar második helyezést ért el. A görögországi Karditzában rendezett Nemzetközi Kórusfesztiválon volt, a Kar Kodály-művek előadásáért különdíjat kapott. Az Éneklő Magyarország Mozgalom keretében 1999-ben „Fesztiválkórusról” minősítést, 2003-ban „Arany” minősítést kapott. 31 éve tagja a Békéscsabai Szimfonikus Zenekarnak, alapító tagja volt a Szarvasi Kamarazenekarnak.

Koltai Lajos főiskolai docens

Szarvason született 1944-ben. Gimnáziumi tanulmányai eredményeként 1963-ban elsöként kapta meg a „Vajda Díjat”. A Testnevelési Főiskolán a tanári diploma mellett kézilabda és labdarúgás sportágakból szakedzői, míg atlétika, kosárlabda, röplabda, úszás, torna sportágakból oktatói minősítést szerzett.

1969-ben került a DATE Szarvasi Mezőgazdasági Főiskolai Karára testnevelő tanárnak. A tanári munka mellett edzőként is sikereket ért el kézilabdában és labdarúgásban. A Szarvasi Spartacus SC férfi kézilabda csapatát a megyei bajnokságból az NB II-n át az NB I/B-ig vezette. Labdarúgásban a Szarvasi Főiskolai Spartacus edzője volt az NB III-ban és az NB II-ben. Több évtizedes munkája alatt közel ezer gyereket és sok száz felnöttet tanított meg úszni. A Baráti Kör tagjaként aktívan segíti a rendezvények előkészítését és lebonyolítását.

Kertész Imréne

Kertész Imréne 1988-tól a Baráti Kör aktív tagja. A kör munkájában (Körös Napok, jótékonyiségi vásár, farsangi bál) aktív szerepet vállal. Egy cikluson át a gazdasági ügyekkel foglalkozott, nagy megelégedésre. Mindig lehetett számítani munkájára. Felajánlásaival, színes textilcsodáival szébbé, színesebbé teszi a Baráti Kör rendezvényeit, segíti működését.

Blue Gym Aerobic Egyesület

tornászbajnok, olimpikon. Az egyesület nyolc élsportolóval rendelkezik, akik a magyar aerobik válogatottnak is tagjai: Gulyás Mercédesz, Kapás Ágnes, Pálinskás Fanni, Pásztor Mariann, Ribárszky Adrienn, Somogyi

Az egyesület 2000-ben alakult, taglétszáma 70–80 fő. Vezetője a megalakulástól fogva dr. Hajzer Ildikó, az edzők Somogyi Nikolett, többszörös magyar bajnok, nemzetközi helyezett, és Szloboda Éva, világ bajnoki és Európa bajnoki ezüstérmes az aerobik sportágban, valamint ötvenszeres magyar

Nikolett, Szalbot Orsolya, Varga Virág. A sportolók egyéni, trió és csoport kategóriákban versenyeznek. A lányok tanulásban is kiváló teljesítményeket mutatnak. Gulyás Mercédesz és Varga Virág 2005-ben „A Magyar Köztársaság jó tanulója, jó sportolója” címet vehette át. Más címeik: „Év sportolója”, „Szarvas legjobb női sportolója”. Az elmúlt években a magyar bajnokságon, a Magyar Kupában, világbajnokságon és világkupa sorozatban értek el kiemelkedő eredményeket.

Posztumusz Bronz Emlékplakett

Maczik János

A Baráti Kör megalakulása után rövid időn belül nagy aktivitással kapcsolódott be a kör munkájába. Az összejöveteleken – feleségével együtt – szervezték a közös programokat: kirándulásokat, külföldi utakat. A kör féléves és éves tematikus programját nyomdai úton elkészítették, a tagok nyilvántartását naprakészen vezették. Maczik János igazi lokálpatrióta volt 1998-ban bekövetkezett haláláig. A Posztumusz Bronz Emlékplaketre a budapesti csapat javasolta.

Szarvasért Emléklap

Klimaj Mária

A Tessedik Sámuel Főiskola Pedagógiai Karán a szlovák nemzetiségi tanító szak kiemelkedő hallgatója, tanulmányi eredményével kiérdezte a Köztársasági Ösztöndíjat. A magyarországi szlovákság nyelvének, kultúrájának jövendő oktatója, hagyományozója, országos szlovák prózafordítási verseny győztese. Országos kutatómunkáját a Szlovák Kutató Intézet 3. helyezéssel jutalmazta.

Szrnka Edit

A Tessedik Sámuel Főiskola Pedagógiai Karán a szlovák nemzetiségi tanító szak kiemelkedő hallgatója, tanulmányi eredményével kiérdezte a Köztársasági Ösztöndíjat. A magyarországi szlovákság nyelvének, kultúrájának jövendő oktatója, hagyományozója, országos szlovák prózafordítási verseny győztese. Országos kutatómunkáját a Szlovák Kutató Intézet 3. helyezéssel jutalmazta. A főiskola szlovák tanszék rendezvényeinek aktív szervezője.

Oncsik Mária középiskolai tanuló

A Vajda Péter Gimnázium és Szakközépiskola 13. évfolyamos irodavezető szakos tanulója. A gimnáziumban érettségizett – ügyviteli tagozaton – 2006-ban. Országos szövegszerkesztő versenyeken indul 11. osztályos kora óta. 2005-ben országos 8. helyezést, 2006-ban országos 6. helyezést ért el, eddigi legjobb eredményét az országos Teîtreök Aladár szövegszerkesztő versenyen érte el, ahol a dobogó 3. fokára állhatott fel. Az őszi országos versenyen, az újonnan alapított hibátlansági érmet kapta meg minőségi versenydolgozatáért. Tanulmányi eredménye kitűnő, magatartása, szorgalma mindig kifogástalan, viselkedése tisztelettelmezt.

Békés Megye Elnökének dicsérő oklevelle

Fábri Dániel

Középhalmon kezdte, a Petőfi S. Ált. Iskolában folytatta tanári pályáját. 1999-től a Székely Mihály Szakképző Iskola és Kollégium, ill. jogelődjének tanára, a Pedagógus Szakszervezet Városi és Körzeti Bizottsága titkárhelyettese. 2000-től az iskola gyermek- és ifjúságvédelmi felelőse. Pályafutása első napjaitól kezdődően nagyon sok figyelmet fordít a diákok tanítása mellett a szülőkkel való kapcsolat-tartásra, családok segítésére. Ezt a munkakört magas színvonalon végzi.

Egykor sportolók, sportvezetők, edzők elismerése

A szakosztályok javaslata alapján a következők vehették át a Szarvas Város Önkormányzata által adományozott diszes serleget: Bakos Béla dr. kosárlabda, Balatoni György (sakk), Fest Attila (asztalitenisz), Hajdúné S. Farkas Zsuzsanna (kézilabda), Kasuba József (labdarúgás), Lelkes Katalin (kosárlabda), Veszter Vilmos (kézilabda).

Dr. Bakos Béla

Balatoni György

Fest Attila

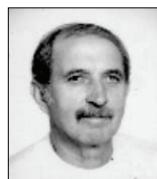
Hajdúné S. Farkas
Zsuzsanna

Lelkes Katalin

Veszter Vilmos

Kasuba József

Az év sportolói

Csery Mónika

A Szarvasi Női Kézilabda Klub legtapasztaltsabb játékosa, nagy szerepet vállalt a csapat újjászervezésében meccsenként 7,5-es

gólaplagával a bajnokságban is kimagaslak. Találatain kívül emberi tulajdonságai is vezéregyeniséggé teszik őt. A játék mellett a helyi utánpótláscsapat trénere. Edzője Domján László.

Dombvári Bence

A Kajak-kenu Club versenyzője magabiztosan nyerte a legrangosabb hazai viadalokat, noha ezek többségében az egy ével idősebbek között indult. Helyet kapott a serdülőválogatottban, amellyel az őszi Olimpiai Reménységek versenyén az idősebbek közt lett második. Edzője Nyerges Attila.

Jó tanuló – jó sportoló

I. kategória

Gyekiczki Gyöngyi
aerobik

Gulyás Mercédesz
aerobik

Mogyik Áron
kajak

II. kategória

Szalbot Orsolya
aerobik

Huszár Levente
kajak

Adófizetők köszöntése

Húsz cég vezetője volt hivatalos arra az ünnepségre, amelyen a város vezető testülete és vezetése a legnagyobb adófizető cégeket köszöntötték. *Babák Mihály* polgármester számvetése és *Domokos László* országgyűlési képviselő, a megyei képviselő-testület elnökének szavai után *Kiszely Mihály* alpolgármester köszöntötte a megjelent üzletembereket:

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Weöres Sándor szerint „négyfél vezetőember lehet az élen. *Prokrusztész*, *Napóleon*, *Samu bácsi*, és *Szolon*. Prokrusztész egy elgondolás híve, melybe belekényszeríteni kívánja akaratát, ha törik, ha szakad, Napóleon szenvedélyes játékos, és akár nyer, akár veszít, mindenkorban tékozol. Samu bácsi úgy ül az uralkodói teremben, mint egy fűszerboltban, dekákkal és garasokkal ravauskodik. Szólón az isteni ihlette figyel, minden tette az örökök mértékből ered, és országa (cége) virul, és adót fizet.”

Én nem tudom Önök melyik típusú vezetők lehetnek. De egy biztos, hogy önök jól vezetik a rájuk bízott, vagy tulajdonukban lévő vagyont és üzletet. Én ezt egy dologból állapítom meg. Nem valami tudományos elemzés útján, hanem csak olyan „Samu bácsi” vezetői módszerrel, hogy Önök sok adót és pontosan fizetnek.

Hölgyeim és Uraim!

Önök Szarvas város összes adófizetőjét képviselik. Képviselik az építmény, az iparúzési, az idegenforgalmi adót és a gépkocsi súlyadót fizetőket. Önök, és azok, akik nincsenek itt, összesen 525 millió Ft adót fizetnek. Köszönjük. Kívánjuk, hogy bármilyen módszerrel is, legyenek sikeresek, ez közös érdekünk!

Mire is költötte az önkormányzat ezt a pénzt? A város működésére! A Fő Téri Iskolára, a Vajda Péter Gimnázium és Szakközépiskolára, a Gyermekjóléti Intézményre, a Művészeti Iskolára, a Könyvtárra, a szép Művelődési Központra, a Múzeumra, a szlovák és cigány kisebbségre, szúnyoggyérítésre, közhelyekre, mezei örszolgálatra, környezetvédelemre, sportolásra, köztisztaságra, belvízvédekezésre és még sorolhatnám a sort hosszan.

Egy másik megközelítésben: a város működés célú költsége 2,65 milliárd Ft, amelyből a magyarországi törvénykezési gyakorlatból eredően a központi költségvetésből nem kapunk csak 2,1 milliárdot. Tehát a városunk működéséhez szükséges minden ötödik forintot a helyben adózó polgárok, vállalkozások adják. Összesen 525 millió forintot.

Joggal mondhatják: ez a mi városunk, és mi joggal lehetünk büszkék a város polgárainra és vállalkozóira. Azok is vagyunk, önkre és polgárainkra.

Büszkén is vehette át a város polgárai és az önök nevében Babák Mihály polgármester úr az „Év Városa” kitüntető címet. Köszönjük Önöknek és köszönjük a város lakóinak!

Nehéz év előtt állunk. Szeretnénk mi is olyan sikeresek lenni, mint Önök. Mi csak egyet ígérhetünk: becsülettel és legjobb tudásunk szerint fogunk dolgozni minden jában.

Victor Kiam, kortárs amerikai szerző szavaival búcsúzom:

"Néha úgy tűnhet, hogy egy vállalkozó élete sikerek sorozata. Ez tévedés. Thomas Edison sok ezer szálasanyagot próbált ki, mielőtt megtalálta, ami a villamos égő ötletről valósággrá változtatta. Nem hagyta, hogy sok ezer sikertelenség eltáncoltsa a céljától. Vállalkozóként szükség van egy jó adag kitartásra. Új utakat kell bezárni és a kudarc a kaland része. Akinek még sosem volt kudarca, sosem vállalt kockázatot, az nem vállalkozó."

A kitartás az, amire Edison példája felhívja a figyelmet, és ha kudarc ér bennünket, akkor is tovább kell mennünk.

A legtöbb helyi iparűzési adót fizetők 2006-ban (csökkenő sorrendben)

Gallicoop Zrt., Pioneer Hi-Bred Zrt., Tesco-Global Zrt., Szarvasi Vas-Fémipari Zrt., Alföldi-Hús Rt., Raiffeisen Bank Rt., MOL Nyrt., E-on Áramszolgáltató Zrt., Goldfood Kft., Szarvasi Agrár Rt., OTP és Kereskedelmi Bank Rt., Szirén Ruházati Kft., Spar Magyarország Kft., Hungarotel Távközlési Zrt., Katech Zrt., K&H Bank Rt., Integrál Zrt., Szarvasgép Kft., Oryza Kft., Barex Kft.

Szerkesztette és a felvételt készítette: Tatai László

Fotó: Tatai László

Bonczok Lajos (Pioneer Hi-Bred) és Erdélyi István (Gallicoop)

Megyeri Mihály

Árvízvédekezés a Hármas-Körösön

Az írás valóban a 2006. évi árvízről szól, de kezdjük 1970-ben, amikor a legutóbbi legnagyobb árvíz alakult ki a Hármas-Körösön.

„1970 tavaszán a Tisza völgyében még sohasem tapasztalt méretű árvizet okozott az Erdélyben lehullott heves és nagy kiterjedésű esőzés. A Tisza összes bal parti mellékfolyóján csaknem egy időben lépett fel az áradás, egy-másfél nap alatt több helyen 5–6 métert emelkedett a vízszint és a tetőzés néhol több mint egy méterrel meghaladta az addigi maximumot.”

Ennyit bevezetésképpen, és rögzítünk a vízállásokat: a szarvasi Vasúti hídi mértékadó vízmércén észlelt legnagyobb vízállás a következő volt: 1970: 954 cm; 2006 április 20.: 986 cm.

A víz három hullámban érkezett. Az első áradás 2006. február 24-től március 4-ig tartott, a legveszélyesebb márc. 7–május 17-ig; a harmadik június 4–június 26-ig.

A korábbi évek aszállyos időjárása már sejtette, hogy egy belvizes, ill. árvizes időszak előtt állunk. Kezdetdőtt a belvízzel, ami igazán az árvíz kialakulását közvetlen nem érinti, de jelzés értékű lehet. Térségünket mély fekvése miatt mindenkor veszélyezteti.

2006 elején a természet feladta a leckét. A hatalmas esőzések következtében a folyók vízhozama hirtelen megnőtt. A vízügyi szolgálat a jól megszervezett vízrajzi hálózatnak köszönhetően folyamatosan figyelemmel kísérte a folyók vízjárását. Kisebb térségünket (KÖRKÖVIZIG Szarvasi Szakaszmérnökség) figyelembe véve ez elsősorban a Körösök vízgyűjtőjére korlátozódott (Fekete-Körös, Fehér-Körös, Sebes-Körös).

Nem szabad azonban kihagyni a Hortobágy-Berettyót, amely a belvizeknek egyik fő befogadója. Erre a céla – főleg Mezőtúr város mentesítése érdekében – az árvízkapu szolgál.

Miközben figyeltük a Körösök vízgyűjtőterületét, figyelemmel kellett lennünk a Felső-Tiszán kialakult helyzetre is. Közben a dunai árvíz egyidejű tetőzése miatt a Tisza alsó szakaszán az árhullámok összetorlódtak a Maros és a Körösök árhullámaival.

A Körösök hegyvidéki vízgyűjtőjén a 2005–2006. évi téli hónapokban jelentős mennyiségű hó halmozódott fel. Ekkor már „besegített” a belvízi helyzet, ugyanis a belvízi szivattyútelepeket üzemeltetni kellett. A belvizek, a tavaszi olvadásokból és a csapadékból keletkezett árhullámok folyamatosan töltötték fel a Hármas-Körös és a Tisza medrét.

Nincs két egyforma árvízi helyzet! A folyók, vízfolyások nem ismernek határokat, a víznek utat kell adni – mindenki összefogásával!

Ez nem azt jelenti, hogy minden vizet el kell engedni, mert van, amikor a víznek hiányát érezzük. Ezért van szükség képzett, a területet jól ismerő szakemberek szolgálatára, hogy ezt a feladatot el tudják látni. Ez történt 2006-ban is, amikor a Hármas-Körösön az eddig mért legnagyobb vízállás alakult ki. Igazából ezt a történést számokban, adatokban nem könnyű, nem is lehet pontosan leírni, érzékeltetni – itt mindenki összefogására volt szükség.

Másképpen értékelik azok az emberek a helyzetet, akiknek házuk ereszcsatornája alatta van az árvízsintnek, mint akik a Köröstől 2–3 km-re vannak. Ennek ellenére, ha arra volt szükség, hogy Szarvasról Gyomaendrődre kellett menni segíteni vagy viszont, mindenki önzetlenül

dolgozott. A közvetlenül nem fenyegetett Kondorosról, Kardosról és más közelí településekéről szintén jöttek az emberek segíteni.

Itt kell visszatérni ismét az 1970-es árvízhez. Az akkor kialakult helyzet rámutatott arra, hogy árvízi fejlesztésekre szükség van, és elődeink jóvoltából történtek is fejlesztések (árvízi szükségtározók építése, töltéserősítések). A Hármas-Körös bal oldali töltése, Köröstarcsa határától Öcsöd határáig, megfelelőképpen kiépült, de világossá vált, hogy a fenntartásukról sem szabad megfeledkeznünk.

2006-ban az előrejelzések alapján, a kialakult helyzetre való tekintettel a kormány bejelentette a veszélyhelyzetet, és április 18-án rendkívüli árvízvédekezést rendelt el a Körös-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság területére a Hármas- Körös középső és alsó szakaszára a szarvasi és a Zsófia-majori (a Körös jobb partja) árvízvédelmi vonalakra.

Ekkor már jelentős mennyiségű homokot, árvizes zsákokat készítettünk elő, és nagy erőkkel töltöttük a homokzsákokat.

Megépültek a nyúlgátak is. Helyenként, főleg Öcsöd határában a vízszint elérte a töltéskoronát. Időközben a környékbeli emberek által megtöltött homokzsákokat átszállítottak a Tisza-toroktól feljebb lévő Szelevénybe, mert ezt a települést veszélyeztette leg jobban a kialakult árvízsint. Itt megint visszautalnék arra, hogy a folyók nem ismernek határokat, ezért egy percig sem gondolkodtunk, hogy segítsünk-e.

Mindenképpen meg kell említeni, hogy a műszaki irányításban és a konkrét beavatkozásban is segítségünkre voltak a társ-vízügyi igazgatóságok dolgozói. Így közösen, széleskörű összefogással, emberi helytállással sikerült a rendkívüli árvízvédekezést befejezni 2006. május 9-én.

A Körös menti árvízi védekezésben segítettek a pécsi, győri és szombathelyi vízügyi igazgatóságok, a helyi önkormányzatok dolgozói, a KOMÉP Kft., a Honvédség, a Rendőrség, a Polgárvédelem, a Katasztrófavédelem, a Békés Megyei Vízművek műszaki dolgozói és a lakosság.

Az áradás és a védelmi munkák nagyságát a következő mért, ill. becsült adatok jellemzik. A Hármas-Körös átlagos vízmagassága (Vasúti hídi vízmérce) 495 cm, tetőzéskor 986 cm volt; az átlagos vízhozam 10–180 m³/sec, tetőzéskor 640 m³/sec.

Szarvas körzetében a védekezésben mintegy 1200 fő vett részt. Megmozgattak hozzávetőleg 6 800 m³ homokot, megtöltötték és elhelyezték kb. 500 000 db homokzsáket. Az intenzív védekezés 23 napig tartott. A védekezés becsült költsége 325 millió forint.

Elismerések az árvízi védekezésben kifejtett munkáért

Dr. Persányi Miklós környezetvédelmi és vízügyi miniszter az alábbi személyeket „*Áldás és átok a víz*” **bronz emlékéremben** részesítí: Ágoston Béláné dr., Babák Mihályné, Bagi László dr., Dankó Ervin, Deli Attiláné, Dr. Dezső István, Klimaj Pál, Kovács Mátyás, Lovász György, Molnár Etele, Montvajszki László, Rohony Miklós, Roszik Pál, Szenes János, Takács József, Takács Miklós, Tatai László, Závogyán Judit.

Dr. Persányi Miklós környezetvédelmi és vízügyi miniszter az alábbi személyeknek **emlékplakett** formájában kívánja megköszönni áldozatkész munkájukat, támogatásukat: Ari János, Keserű Zsuzsanna, Pálinkás László, Pelyva Miklós, Szász Zsolt, Tolnai Pál, Tóth Tamás, Vajgel Zoltán, Zolván György.

Külön említést érdemel a védekezési munkálatok anyagi, technikai kiszolgálásában aktívan részt vevő Komép Kft. Dr. Persányi Miklós **bronz érdemérmet** adományoz Kerek Endre, Korbely György, Melis László Mihály István, dolgozóknak, továbbá emlékplakettben részesíti a következő személyeket: Antal Sándor, Babecz János, Bakula János, Balatoni Mihály, Bata János, Behan Tibor, Benka János, Hudák Mihály, Jurák György, Kalmár Mihály, Kiszel Pál, Kondacs Pál, Kugyela György, Skorkáné Szrnka Gabriella, Tomasovszki Tamás, Zvara Pál.

A védekezés során a Diákönkormányzat tagjainak irányításával egyre több diákok kapcsolódott be a védekezésbe. Betöltötték a postás szerepét, de emellett minden egyes műszakváltásnál aktívan részt vettek a műszakok zökkenőmentes elindításában. Dr. Persányi Miklós „*Áldás és átok a víz*”, **bronz érdemérmeiben** részesítí Kis Attilát és Sonkoly Tamást.

A Miniszter úr árvízi **emlékplakettjét** vette át: Bankó Nóra, Bencsik Balázs, Gombár Zsolt, Győri István, Harencsár Balázs, Kemény Klára, Kisuczkay Éva, Kondacs Beáta, Korbely Barbara, Lós Judit, Ökrös Katinka, Rubinsteini Lívia, Sonkoly Edit, Stephan Adrienn, Tusjak Péter, Tyerjanszki Dániel, Varga Zsolt.

A legmegfeszítőbb munkát talán azok az emberek végezték, akik polgári védelmi határozataikat húsvét hétfőjén vették át. Dr. Persányi Miklós környezetvédelmi és vízügyi miniszter **emlékplakettel** ismerte el munkájukat: Balczó András, Balczó István, Balogh László, Barta László, Bátori Péter, Benkő László, Borgulya Lívia, Borgulya Mihályné, Bulik Zoltán, Csányiné Szarka Ilona, Csipai Sándor, Czeglédi Sándor, Farkas István, Filyó Ildikó, Garai Mihály, Gerhát Pál, Gyurecska János, Gyug

Ferenc, Gyulai Mihály, Harmati Péter, Hlbocsányi János, Horváth Ferenc, Huszárík Tibor, Jurák Mihály, Kasuba György, Kis Sándor, Kiszely János, Komlovszki Zoltán, Kondacs György, Korbely Krisztian Kovács György, Kővágó Sándor, Krajcovicz György, Kugyela Balázs, Kugyelka Pál, Liska János, Magyar András, Majoros Mihály, Mojzis Attila, Molnár Mihály, Mrsan József, Mrsan Tamás, Mrsan Zsolt, Nagy Pál, Nagy Sándor, Ökrös Oszkár, Palyor János, Plentri Mihály, Radics József, Sárkány Miklós, Skorka Csaba, Szakács Klára, Szakács Pál, Szalontai Tamás, Szebegyinszki György, Terjánszki Pál, Tiba Krisztian, Török László, Valach Mihály, Valach Pál, Varga László, Vityaz János, Zrena Zoltán.

A 2006. évi rendkívüli árvízvédekezésben végzett áldozatos munkájáért és helytállásának elismeréseként Dr. Persányi Miklós miniszter **bronz érdemérmet** adományozott: Kálnai Gyula rendőr főtörzsőrmesternek, a Szarvasi Rendőrkapitányság járőrének; Jani Jánosnak, a Szarvasi Polgárör Egyesület tagjának; Nagy Gábornak, a Békésszentandrás nagyközség Bünmegelőzési Egyesülete vezetőjének.

Emléklapot adományozott: Behan Tünde rendőrőrmesternek, a Szarvasi Rendőrkapitányság járőrének; Kasik Péter rendőr főtörzsőrmesternek, a Szarvasi Rendőrkapitányság járőrének; Viszkok Györgynek, a Szarvasi Polgárör Egyesület tagjának; Asztalos Józsefnak, a Békésszentandrás nagyközség Bünmegelőzési Egyesülete tagjának.

Szarvasról indultam...

A Sziráczki-tanyától a koncertpódiumig

Sokáig csak annyit tudtak róla a szarvasiak, akik korábban ismerték, hogy sikeres zenei pályát futott be, játszik az Állami Hangversenyzenekarban, járja a világot. Aztán egyszer csak megjelent a városban. Először családjával, aztán a tanítványáival. Zenei tábor szervezett, hangversenyt adtak a növendékekkel az Ótemplomban, az Árvaház dísztermében, a Múzeum nagytermében. 2007-ben Várnagy Mihály, a Liszt Ferenc Kamarazenekar szólamvezető brácsása megkapta a Békés megye által adományozott Príma Díjat.

A nagyszülök egykori házában, annak újonnan épült részének tágas nappalijában beszélgetünk gyermekkoráról, pályájáról.

* * *

A gyermekévek

– Ebben a házban születtem 1952-ben. Az őseink Simkók voltak, mi Várnagyok lettünk. A két világháború között egy nincstelen és iskolázatlan embernek csak az jelenthetetlen kiemelkedést, ha állami hivatalt vállal. Az ilyen pályán csak az érvényesülhetett, akinek magyar neve volt. Édesapámék hatan voltak testvérek, négyen vették fel ezt a nevet. Három fiú a csendőrség szolgálatába lépett. A sors úgy hozta, hogy az én gyerekeim – még diákkorukban – adtak elégtélt a nagyszülöknek azzal, hogy felvették a Simkó nevet. Ez később jól is kötött, mert a fiam is zenei pályán működik Simkó Várnagy Mihály néven, így meg lehet minket különböztetni. Lányom, Simkó Várnagy Judit angoltanár, kisfia, az unokánk, ötéves.

Amikor születtem, még éltek a nagyszülök, és a többi fiú is otthon lakott, ezért szüleim kiköltöztek a Borgulya-tanyára, édesanyám szüleihez. Ez a tanya a mezőtúri vasút másik oldalán állt, ma már nincs meg. Itt két évig laktunk, mert elköltözöttünk a Sziráczki-tanyára. Ez ma is áll a holtág és a Hármas-Körös közti területen, közel van a Toman-féle gátörházhoz. Egészen addig laktunk ott, míg el nem értem az iskolás kort. Ekkor

Az első fellépés: balett-vizsga Görbe Nórával

része terméketlen, de ez nem számított. Belépett a téteszbe, bevitte a földet, és ott dolgozott édesanyámmal együtt, Még olyan kicsi voltam, hogy édesanyám a munkából szaladt haza megszoptatni.

Mire iskolás lettem, kiürült ez a ház. Pista nagybátyám az akkor Lenin téren épített házat, Gyuri nagybátyám pedig a Bajcsy-Zsilinszky utcában. Úgyhogy beköltözünk, és városi gyerek lett belőlem. Első osztályban Roszik János bácsi tanított, másodikban Kovács György, harmadikban Molnár Pálné, negyedikben Csaba Ernőné; ötödiktől Jánovszki Etelka néni volt az osztályfőnököm.

De a tanya nagyon mély nyomokat hagyott bennem. Amikor szabad voltam, azonnal kimentem a tanyára, és a nyarakat is a ott töltöttem. Nem voltam nagyon befogva a munkába, a jáoszágokat kellett legeltetnem vagy ellátnom. De ez soha nem volt teher. Szabadnak éreztem magam, minden olyan tágas volt. Az a sok állat, az a sok növény! Megtapasztaltam, milyen a paraszi munka. Legjobban a fákat szerettem, ezért olyan erős a kötődésem ma is hozzá. Sokat dolgozom vele, élvezem az illatát. Nagyapámmal sokat vágunk a fát. Fával tüzelünk, és már nyáron kiszemelte azt az akácot, amit majd ki kellett vágunk. Szerettem ezt a munkát: ahogy kidöntöttük, az „éneklő” fűrésszel feldarabolunk.

Miután beköltözünk, anyám a Dózsa Tsz konyhájára került. Apám a Szarvasi Állami Gazdaság kákai üzemegységébe. Emlékszem, hogy télenyáron kerékpáron járt. Soha nem vett fel nagykabátot, inkább rétegesen öltözött. Volt ideje megszokni a hideget: hét évig volt orosz fogáságban, megedződött. 1951-ben engedték haza, ezért születtem 1952-ben. Apám nagyon szigorú, sarkos ember volt. Szerette a rendet maga körül. Sportolt is, a katonaságnál birkózott. Mulatós ember volt, nagyon szépen énekelt, fülből tudott tercelni. A család ünnepéken összejött, voltak vagy ötvenen. Ilyenkor aztán zene mellett nótáztak. Pista nagybátyám jól hegedült.

beköltözünk a városba. Úgyhogy én tanyasi gyerek vagyok. Amikor körülnéztem, mindenütt csak rizstelepét láttam. Sokszor kérdezik tőlem, miért nem horgászom, ha Szarvasra járok. Azt mondjam nekik, hogy valamikor én kézzel fogtam a halat, nincs türelmem ahhoz, hogy órákig lógassam a zsinort a vízbe.

Anyai nagyapám, Borgulya Pál már kuláknak számított: 33 hold földje volt Halásztelken. Igaz, hogy szikes, és nagyobb

Ismerkedés a hegedűvel

Talán mindezeknek lett az a következménye, hogy harmadikos koromban apám beíratott a Zeneiskolába. A szolfézst *Regősz Imre* bácsi tanította, első hegedűtanárom pedig *Gazsó Gyuri bácsi* lett. Karizmatikus személyiség volt, nem kis szerepe van abban, hogy zenei pályára kerülttem. Meg tudta szerettetni tanítványaival a zenét. Többen kerültünk ki a keze alól, akik később a zenei pályát választották: *Truczka Ági*, *H. Kovács Benedek* és mások. De akikből nem lett hivatásos muzsikus, mint például *Kunos Bandi*, *Farkas Lacika*, amatőrként megmaradtak a muzsikálás mellett.

Rám hamar felfigyelt, úgy látszik, fantáziát látott bennem. Szinte egyenes utam vezetett a Szegedi Konzervatóriumba. Nyolcadikos voltam, amikor állandó szonátapartneremmel, *Szító Imrével* beneveztek bennünket Debrecenbe egy versenyre, s úgy emlékszem, meg is nyertük. Az rögtön kiderült, hogy van tehetségem, de 10–15 év alatt derülhet csak ki, érdemes-e erre építeni egy életet.

Két év Szegeden

*Amikor még „sztár” voltam.
Fellépés Szító Imrével*

A felvételi vizsgám sikeres volt. Nem csak ez jelentett élményt, hanem az is, hogy autóval vittek a vizsgára. 1967-ben ez még nem volt természetes. Miután felvettek, hamar kiderült, hogy nem tudok semmit. Előfordult néhány ilyen pont az életemben. A „selejtező szintet” ugyan megugrottam, de a Konziban mindenki legalább úgy tudott játszani, mint én, rengeteg volt a tehetséges gyerek. Szarvason én voltam a „császár”, engem küldtek versenyekre, szerepeltettek. Előttem Truczka Ági, aztán H. Kovács Benedek volt ilyen, utánam még sokan, de őket már nem ismertem. Ez így szokott lenni.

Szóval: szembesültem azzal, hogy bár Szarvason „sztár” voltam, itt nagyon össze kell kapnom magam, hogy figyeljenek rám. A dolgot súlyosította, hogy nem is szegedi tanár tanított, hanem *Halász Ferenc*, aki a budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola tanára is volt. Mint világított ember, rögtön elkezdte gyűrni, formálni a technikámat. Összeszedtem magam, derekan dolgoztam, igyekeztem nem hozni szégyent a Várnagy névre. Meg akartam felelni apámnak, aki nagyon szigorú ember volt, és az nem lehetett, hogy az ő fia ne legyen az elsők között.

Budapesti tanulmányok

Amikor harmadikos lettem, kaptam egy levelet a tanáromtól, hogy ő többet nem jár le Szegedre, de ha nála akarok tanulni, akkor menjek át a Bartókba, szerez kollégiumot is. Fantáziát látott bennem, és nem akart kiengedni a kezei közül. Természetesen örömmel elfogadtam ajánlatát. Ekkor újabb trauma ért: itt is sokkal jobban hegedültek, mint én. Az egyetlen zenei szakközépiskola volt Budapesten, ide válogatott gyerekek kerültek, Amikor odakerültem, éppen *Fasang Árpád* vezette az iskolát, aki a '40-es évek második felében – rendkívüli körülmények között – Szarvason volt a Tanítónöképző igazgatója.

Na, itt is folytatódott a kemény munka. 1971-ben érettségiztem, és még abban az évben sikeres felvételi vizsgát tettem a Zeneakadémián. Ahogy visszaemlékezem, ott már nem is a tanárok számítottak igazán, hanem az, amit egymástól tanultunk. Volt kit nézni! Kedvtelésből játszottunk, megbeszélgettük, ki hogy csinálja. Sok mindenellestünk egymástól. Pesten a zenei élet kitárt előtünk. Abban az időben a legnagyobbak koncerteztek nálunk, rendszeres látogatói voltunk ezeknek a koncerteknek. A Zeneakadémián a második emelet a mai napig a növendékeké – ingyen. Fél órával a koncert kezdete előtt már ott fesszültünk az ajtóban, hogy bejuthassunk, hiszen csak 35–40 ember fér el. Mostanában elég üresen tátong a második emelet. Talán azért, mert rendkívül nagy a túlkínálat. Annyi rendezvény van! Akkoriban egy koncert eseményszámba ment, örülhetett, aki jegyet kapott. Most sokkal több a koncertterem, és természetesen a színvonalas koncert is.

Továbbra is Halász Ferenc növendéke maradtam, mert az Akadémián is tanított. A Zeneakadémia egyetemi szint, nem arra való már, hogy: no, fiam, ezt így csináld vagy úgy csináld. Igazából magadnak kellett megtanulni megcsinálni magadat. A tanárnak csak irányítani kell, hogy merre indulj, melyik a helyes irány.

Megtaláltam a helyemet

Meg kell említenem néhány nevet, akik nagyon sokan segítettek a pályámon. Először is Halász Ferencnek kell örökké hálásnak lennem, hogy oltalma alatt zökkenőmentesen járhattam az iskoláimat. Szívesen emlékezem kamarazenei tanáraimra. *Petri Endre* zongoraművészre, aki akkor már nagyon idős bácsi volt. Rendkívül sokat tanultam tőle. *Mihály András* zeneszerzőre, az Operaház egykori főzeneigazgatójára, akitől a vonós kamarazenét tanulhattam. Amikor befejeztem az Akadémiát, és tájékozódnom kellett, merre is menjek, *Tátrai Vilmos* bátorított.

El kell mondani, hogy a zeneakadémiai évek nem úgy mentek, ahogy én elképzeltem. Nem sikerült a legjobbak közé betornáznom magam. Tisztában voltam vele, olyan karrier nem áll előttem, hogy a ”világot jelentő deszkákon” egyedül meg fogom állni a helyem. Természetesen ez önbizalom kérdése is. *Isaac Stern* világhírű hegedűművészről megkérdezték egyszer:

- Művész Úr! Nem kell-e ehhez a pályához egy kis exhibicionizmus?
- Nem. Nem kicsi! – válaszolta.

A színpad kegyetlen dolog, nagyon egyedül tudja magát az ember érezni. Nekem nagyon nehezen sikerült megküzdeni a lámpalázzal. És ez nem műlik el, most is megvan, csak jobban tudja az ember kezelni. *Én megtaláltam a helyemet a kamarazenélésben!* Nem vagyok szólista, aki egyedül játszik a zenekar előtt, hanem bent ülök a zenekarban. A főiskolai évek alatt világossá vált számomra, hogy az én helyem ez. Ebben volt nagy segítségemre *Tátrai Vilmos*, aki a világhírű *Tátrai-vonósnégyes* vezetője, az Állami Hangversenyzenekar koncertmestere és ismert tanár volt. Ő és *Konrád György*, a *Tátrai-vonósnégyes* brácsistája segített. Vele úgy kerültem kapcsolatba, hogy a fiával jártam a főiskolára. Lakásán összegyűjtötte a fiatalokat, és profi zenészkekkel együtt házimuzsikáltunk. Ilyen módon tanítgatott bennünket. Rengeteg darabot ismertem meg így.

Tátrai Vilmos az Akadémia elvégzése után bátorított, hogyha meghirdetik, menjek el próbajátéakra az Állami Hangversenyzenekarhoz, mert nekem ez az utam. 1976-ban próbajátékot hirdettek, akkor még *Ferencsik János* volt a főzeneigazgató. Szilveszter napján volt a próbajáték: felvettek az Állami Hangversenyzenekarba. Ekkor negyedéves voltam, de akkoriban a negyedévesek, ha lehetett, már állásba mentek.

Akkor már ismertem a feleségemet, *Czettner Verát*, együtt jártunk a Zeneakadémiára. Volt egy zenekarvezető tanárunk, *Simon Albert*, akit mindenki csak *Juminak* ismert. Eléggé ellentmondásos személyisége volt. Piszokul be tudta az embert taposni a földbe. Ugyanakkor nagyon sokat tanultunk tőle. Nála kerültünk közelebb egymáshoz Verával. Később ő is a

Hangversenyzenekar tagja lett. Ekkor már a diploma nem is volt olyan fontos, már megvolt az állásunk, az út ki volt jelölve, csak azért kellett, hogy melegyen a „papírunk”.

Sok kellemes élményem volt a Hangversenyzenekarral. Ferencsiket nagyon nagy művésznek tartottam. Rengeteget turnéztunk Európában és a tengeren túl is, szinte mindenütt megfordultunk. 1983 táján kezdett egy fiatal karmester, akit *Fischer Ivánnak* hívnak, és ma már Kossuth-díjas, akinek az az „őrült” ötlet jutott eszébe, hogy felkorlácsolja a magyar zenei életet. Létrehozta a Fesztiválzenekart, amellyel egy újfajta zenekari kultúrát honosított meg. Mindketten ennek az ötletnek az örvényébe kerültünk, és alapító tagjai lettünk. Az ifjonti lelkesedés vezetett oda bennünket. Úgy gondoltuk, hogy a nagyzenekar „zenegyár”, ahol futószalagon mennek a koncertek, és századmagaddal vagy érdekeltek a „termelésben”, amelyben nem érzed, hogy te is vagy VALAKI. Kamarazenélünk is, vonónságosan is, de a Fesztiválzenekar vérfisszítésnek tünt. Az is volt.

A Liszt Ferenc Kamarazenekarban

1990-ben határozott úgy Fischer, hogy az eddig csak alkalmanként összejövő Fesztiválzenekart állandósítja. A feleségem le is szerződött hozzá. Ekkor kaptam egy felkérést a Liszt Ferenc Kamarazenekar vezetőjétől, *Rolla Jánostól*, hogy nincs-e kedvem náluk egy évig brácsázni. Eddig csak hegedűn játszottam, de minden hegedűs tanul brácsázni is. Úgy gondoltam, miért ne. Kértem egy évi fizetés nélküli szabadságot a Hangversenyzenekertől, és elkezdttem brácsázni.

Próba előtt: a Liszt Ferenc Kamarazenekar

Rolla János nincs még egy! Szakmailag is, emberileg is példamutató, boldog lehetek, hogy egyáltalán észrevett, és bízott bennem. Egy év után úgy döntött a zenekar, hogy maradhatok. Ekkor kezdődött a brácsás karrierem, amely napjainkig tart. Immár több időt töltöttem el a Liszt Ferencben, mint a Hangversenyzenekarban. Itt 17-en vagyunk, jobban érzi az ember, hogy rajta is műlik. A '90-es évek derekán a brácsa-szólamvezetővel megrömlött a zenekar kapcsolata, eltávozott a Filharmóniához.

Utazó zenekarként bezártuk a világot. Nagyon sok kiváló művéssel hozott össze a sors. Piros betűs napok voltak az életemben, amikor Szyatoszláv Richterrel, Jean-Pierre Rampallal, Maurice Andréval, Isaac Sternnel, Misztyiszláv Rosztrropicccsal játszottunk együtt. Ők hangszerük legjobbjai a világon. *Menuhin*nal is muzsikáltunk, de ő akkor már nem hegedült, hanem vezényelt. Olyan volt ez, mintha – mondjuk – a fizikusokhoz lejött volna *Teller Ede*. Rajtuk kívül is sok ismert szólistával játszottunk, de ők voltak az „elefántok”.

Királyi hangszer

Koó Tamás növendékeként befejezte a Zeneakadémiát. Tavaly felvették a Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekarba, ő az egyik cselló-szólamvezető. Nem irigylem a mai fiatalokat. Nagyon sok a tehetséges zenész, nagyon sokan szeretnének ebből megélni, és nagyon sokan keservesen csalódnak.

...Elégedett vagyok-e? Azt mondom, hogy amit belőlem ki lehetett hozni, azt teljesítettem. Ahogy az ember öregszik, egyre több tapasztalatot gyűjt össze. Hátha egyszer szüksége lesz ezekre a felnövekvő ifjúságnak, hátha tud valamit az ember segíteni. Ezért is találtuk ki a szarvasi zenei tábort. Azt adom tovább, amit Konrád Györgytől kaptam: Verával és a

Hatalmas élményt jelentett a zenekar spanyolországi útja 2005-ben. A királyi palotában játszhattunk, királyi hangszereken. Valamelyik spanyol király csináltatta Stradivári műhelyében. Hatalmas anyagi és szellemi értéket jelentenek. Ezeket nem adják ki, hanem a meghívott zenekar tagjai a palotában gyakorolhatnak a hangverseny napjáig. Csodálatos hangszereken játszottunk, csodálatos környezetben.

17 éve játszom a Liszt Ferenc Kamara-zenekarban, és jól érzem magam. Feleségem hat évig volt a Fesztiválzenekar tagja, de úgy döntött, hogy önállósítja magát: azóta a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában tanít, és szabadúszó muzsikusként fogad el felkéréseket. Fiam csellóművész.

fiammal magam köré gyűjtöm a fiatalokat. Házhoz hívunk növendékeket, és együtt muzsikálunk. De nemcsak házhoz. Van egy Kelenvölgyi Közösségi Ház Budapesten. Itt egy Kamarazenei Stúdiót működtetünk. Van évenként 4-5 koncertünk, amire felkészülünk; irányítjuk a fiatalokat, és együtt játszunk.

Ugyancsak a korral jár, hogy többet gondolok szülővárosomra. Korábban is jártam a rokonokhoz, de nem jutott eszembe, hogy itt csináljak is valamit. El voltam foglalva a családdal, az egzisztenciámmal. De már mindezeken túl vagyok, másra is tudok gondolni. Évente rendezünk unokatestvéri találkozót. Édesanyám 93 éves, nálunk lakik. mindenki ragaszkodik ehhez a nagyszülői házhoz, még a gyerekeink is. Ezért hozzáépítettünk, mert ezt a régi, alapok nélküli házat modernizálni nem lehet. Így sűrűbben járhatunk családostul Szarvasra.

Azért találtuk ki a zenei tábort is, mert igény van arra, hogy hozzájáruljunk a város zenei életéhez. 2007-ben már hetedszer leszünk itt. Első hegedűtanárom emlékére *Stafira Sándorral* közösen létrehoztuk a Gázsó György Művészeti Alapítványt. A Múzeumban rendezett hangversenyek bevételeit és az adományokat a tehetséges fiatalok támogatására fordítjuk. Addig csináljuk, amíg érezzük, hogy szükség van ránk.

Lejegyezte: Dr. Kutas Ferenc

Alsó sor (balról): Rácz Lajos, Vásárhelyi László, Janurik György, Lévai István, Rácz László, Augusztinyi János. Középső sor: Zahorecz Mária, Szirony Katalin, Paluska Anna, Tusjak Éva, Nyemcsok Mária, Roszik János tanító, Palyov János, Várnagy Mihály, Springely László, Bencsik János, Felső sor: Patkós Imre, Kovács Zsuzsanna, Frankó Zsuzsanna, Szujó Eszter, Kastyak Ilona, Ökrös Rozália, Oláh Ilona, Parulya Rozália, Borgulya Pál, Farkas László

Kálmán Attiláné

Az öröközöld puszpáng (*Buxus sempervirens*)

„Ó, lehet-e, hogy ne szeresz,
Hogy benne társad ne keress?”
(Tóth Árpád: A fa

A Földközi-tenger partvidékén és Kis-Ázsiában őshonos, mára egész Európa kertjeiben ültetett díszcserje, olykor kisebb fa latin nevét, mely „örökzöld doboz”-t jelent (buxus, box – doboz, sempervirens – örökzöld), a 300 éve született svéd tudóstól, Linné-től kapta 1753-ban.

A még kruspán, mazalinfá, pipáng, télizöld néven is ismert, lassú növekedésű és akár több 100 éves kort megérő, tömört növekedésű öröközöld puszpáng elérheti a 8 m-es magasságot is. Rövidnyelű, 1–3 cm-es, hosszúkás, sötétzöld, fénylező leveleinek fonákja sárgászöld. Lombja a madarak kedvelt fészkelő, valamint szél fogó képességét kihasználva, téli tartózkodási helye. Kérge szürkés, idősebb korban töredező. Fája nagy fajsúlyú, halványsárga, tömör, szívós és értékes, az évgyűrűk alig ismerhetők fel. Sziromlevél nélküli, sárgászöld, illatos, jól mézelő, kicsiny virágai április-májusban nyílnak, majd fényes, fekete magokkal kialakul a toktermés.

A félárnyékos, árnyékos hely mellett a naposat is szereti, bár ott előfordulhat, hogy a téli napsütés miatt a levelei fagyfoltosak lesznek. Nem válogat a talajban, de földjét ne hagyjuk kiszáradni. A páras klímát kedveli, száraz területen a buxuslégy károsítja. Csoportosan és szabadállásba ültetik. Formára nyírva alkalmas

térelválasztónak, délen a kerítést helyettesítheti. Dézsában is jól érzi magát, kislevelű változata bonsai nevelésére alkalmas. Szaporítása március–április hónapban 10 cm-es, félfafás dugványokkal célszerű.

son perzselést a friss vágások helyén.

Annak ellenére, hogy minden része, de különösen a kéreg és a virág alkaloidot tartalmaz, mérgezés ritkán fordul elő. Leveleit egykor hajnövesztésre, vértisztításra használták.

Az első parkról szóló említés i.e. 1100-ból származik, mely szerint az asszírok leghíresebb növényei közé tartozott a meghódított területeken megismert lomblevelű örököld, és arról is tudunk, hogy az egyiptomi kultúra kertbe ültette nyírottan.

Homérosz görög eposzában, az Iliászban mesélt a trójai király számára az igénytelen növényből készült harci szekerekről. *Midász király* 1957-ben felfedezett sírjában is találtak egy jó állapotban lévő „íróasztalt”, melynek alapja puszpáng, boróka berakással és diófadíszítéssel. A görögök és a rómaiak viaszréteggel bevont puszpáng fatábláakra írtak.

Évszázadokon keresztül a kolostorok udvarának, a reneszánsz és a barokk kertek kedvelt díszítője volt. Széleskörű kertészeti elterjedését a franciáknak köszönhetjük, akik a XV. Károly által a magas tétek miatt betiltott szerencsejátékhoz puszpáng-golyót használtak, amit kalapáccsal kellett egy kis vaskarikába hajtani. A XV-XIX. század között kezdetben kultikus céllal, majd szerelmi vagy egyéb ajándékozásra díszes fésüket faragtak belőle, s ezt még egy török közmondás is megerősíti azzal, hogy „kopasz fejre puszpángfésű nem való”.

Fájából készült fűvös hangszerök közül a tárogatót egyesek szerint már a kuruc korban ismerték, a csodálatos hangú klarinét legkifinomultabb játékosai pedig a cigányzenészek. Kiváló alapanyaga a fametszeteknek. Az esztergomi Kereszteny Múzeum a több mint félezer darabos

Mivel jól bírja az alakítást, a rövid utak ideális szegélysövénye. Az első nyírás áprilisban, a második augusztusban történjen. A későbbi már nem ajánlott, mert a gyenge hajtások áttelepése nem biztos. Lehetőleg borús napokon vágjuk vissza, hogy az erős nap-sugárzás ne okozhas-

szelencegyűjteményéből számos, díszítéssel ellátott, kisebb méretű, értékes anyag tárolására szolgáló puszpángdobozt mutathat be.

Ha karácsonykor dió, alma, mézeskalács és házi szaloncukor került az ágaira, a fenyőfát helyettesítette. Lombja ma is a klasszikus adventi koszorú alapja lehet. Raff György „Természethistóriája gyermekek számára” 1846-ban kiadott könyvében arról olvashatunk, hogy Olaszországban seprűt készítettek a galliyakból. Más forrás szerint a tájolót, melynek elődjét a kínaiak már időszámításunk előtt 2700 évvel ismerték, az olasz tengerészeknek a puszpángdobozba tett mágnestű jelentette.

Idős példányait Magyarországon elsősorban temetőkben és régi kastély-parkokban találjuk meg. Bár a szennyezett városi levegőt jól türi, „temetői hangulata” miatt kevésbé szeretik.

A puszpáng az aktivitást, cselekvést jelképező bolygó, a Mars uralma alá tartozik, egyben a Mérleg csillagjegyben szülöttek növénye. A Szerelmesek Könyvében azt jelenti: hiszek az állhatatosságodból. A halhatatlanság szimbóluma, a temetőkben a soha el nem feledést szimbolizálja.

A leggyakrabban ültetett alapfaj, a *Buxus sempervirens* mellett ismertebb a tarka levelű *B. s. 'Elegantissima'*, sövénynek telepítve pedig az igen lassú növekedésű *B. s. 'Suffruticosa'*, amely nyírás nélkül gömb alakú.

A Pepi-kertben a tájképi kert szinte minden csoportjában találkozhatunk a puszpáng különböző fajtáival, mint középső koronaszintű záronövénnyel. A babérmegygyek, tiszafák, mahóniák és egyéb öröközöldekkel együtt folytonosan előbukkanva hozzájárulnak a téli kert hangulatosabbá tételehez.

A vendégház előtti régi stílusú barokk kert a 150 évvel ezelőtti pálmaház szimmetrikusan elrendezett előkertjét idézi, melynek négy sarkában az alapfaj képviselői méltóságteljes, mélyzöld lombbal híven örködnek a gróf Bolza Pál által megállmodott, rendszeresen nyírott szegélybuskus felett.

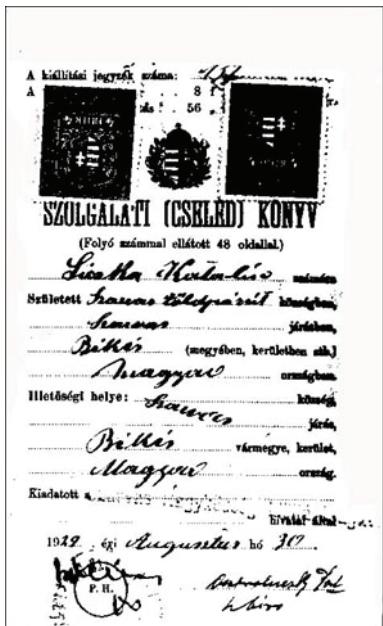
A Szarvasi Arborétum az elmúlt években új puszpáng változatokat jegyeztetett be: a Szijártó Péter által nemesített növények közül a szélesebb oszlop formájú, hosszúkás, kihegyezett levéllel rendelkező *Buxus sempervirens* „Szarvasi Oszlop”, valamint a keskenyebb oszlop formájú, fordított tojás alakú levéllel növő *Buxus sempervirens* „Karcsú Szarvas” állami elismerést kapott.

Múltunkat idézve

Dr. Krajcsovics János

A mezőgazdasági cselédek sorsa Szarvason a világgazdasági válság idején (1929–33)

Cseléd, cselédsors

nyelvben, szokásban, arcvonásban országszerte szinte hibátlanul őrzi ma is valamilyen fajta ősi alkattát. Igénytelen ez a nép; engedelmes annyira, hogy már parancsolni se igen kell neki, telepatikusan megérzi ura gondolatát, s már teljesíti is, amint az olyan szolgához illik, akinek már apja, anyja, dédje és üke is egy helyben és egyfajta urat szolgált.”

„A pusztai lakosságnak se fogvacogása, se gyomorkorgása nem hallható, se közvetve, se közvetlenül; képviselőjük, pártjuk, lapjuk, még ismerősük sincsen, aki nevükben szót emelhetne, holott nyilvánvaló, hogy az ország sorsa az ő vállukon nyugszik, akik a földet tartják tízezer holdas darabokban.”

Cseléd volt az, aki előre kikötött járandóságért hosszabb időre, általában egy évre, de legalább egy hónapra mezőgazdasági vagy háztartási munkára szegődött el. Nemcsak felnőttek, hanem gyerekek is lehettek cselédek, pl. nyári szünetben disznópásztornak, liba-pásztornak szegődtek el.

A cselédség rétege főleg azokból alakult, akik a jobbágyfelszabadítás idején nem rendelkeztek telekkel, azaz zsstellérek voltak.

Illyés Gyula 1935-ben a Puszták népe c. művét – először a magyar irodalomban – a cselédek életének szenteli. Közülük származik mégis tárgyilagos szavakkal jellemzi őket.

„Az bizonyos, hogy ami jót és szépet szolgáról el lehet mondani, az minden ráillik a puszták népére, amely

A mezőgazdasági cselédek helyzete

Az 1930. évi népszámlálás szerint a mezőgazdasági cselédek száma a következő volt. /1/

A külterületi lakosság száma: 12 397			
Ebből cseléd			
	Kereső	Eltartott	Összesen
	474	469	943
A belterületi lakosság száma: 13 164			
Ebből cseléd			
	Kereső	Eltartott	Összesen
	218	140	358
Mindösszesen	692	609	1301

A cselédsorban élők száma a fenti statisztika szerint igen tekintélyes, az összlakosságnak közel 5 %-a. A külterületen, ahol lényegében a mezőgazdasági munkák folytak, ez a szám nagyobb: 7,6 %.

Hogyan változik a cselédek sorsa a válság alatt? Nézzük meg ezt a kérdést 3 különböző év adatainak tükrében!

Arról, hogy milyen járandósága volt egy szegődményes cselédnek, aki vízkeresztől (január 6.) szilveszterig (december 31.) szolgált, a Szarvasi Hírlap 1929. január 11-én tudósít a cselédek béréről /2/ A „Mennyit kap a bérés?” c. cikk a következő járandóságokat sorolja fel: lakás, koszt, 10 q búza, 3 q árpa, 1 kocsi szalma, 1 hold tengeri termése, 1 pár csizma, 1 pár csizmafejelés, 1 féléves malac, 40 pengő készpénz. A cikk további részében a tudósító közli saját számításait, s ezek szerint ez a bér, „summa summárum”, nem tesz ki többet évi 500 pengőnél, s ez édeskevés.

Valóban kevés, hiszen ez havi 41,66 P. Különösen nagyon kis összeg, ha a tiszviselők havi 275 P-jével hasonlítjuk össze. /3/ A statisztikai adatok szerint a napszámosok napi átlagbáre 1929-ben 4,28 P, tehát egy hónap alatt kb. 120 P-t keresett egy időszaki munkás. Igaz, ő nem kapott lakást, amit még akkor is lényeges járandóságnak kell tekinteni, ha nagyon sokszor istállót, vagy ócska kamrát neveztek ki „lakóháznak”. De a napszámos élete azért is bizonytalanabb, mert néha hetekig munka nélkül van.

A helyi újság 1931. januárjában is beszámol a cselédek szegődéséről. Erről *A rossz viszonyok miatt sok munkáscsalád esik el a jövedelemtől* című cikkből értesülünk. (A tudósításból világosan kitűnik, hogy cselédekről van szó.)

Az emberpiacon¹ – olvashatjuk – nyomott a hangulat, kevés embert keresnek cselédnek. A bérre a következő: 15 q gabona /Nem tudni, ez hogy oszlík meg. Tegyük fel, hogy most is 10 q búzát kap a bérés és 5 q árpát./ 2 kocsi tüzelőrevaló, 1 hold kukorica föld, 1 féléves sertés, 2 pár lábbeli. A cikk azt is megjegyzi, hogy nemcsak férfi, hanem női munkaerő is bőven van, de az utóbbit nagyon kevesen keresik, pedig a nők bérre kb. 30 %-kal kevesebb, mint tavaly-, állapítja meg a szerző. /4/

Látszólag nem nagy még az eltérés a fizetésben a korábbihoz képest. Az viszont már észrevehető, hogy előtérbe került a természetbeni szolgáltatás. A tüzelő pl. 2 kocsi lett. A két lábbeli azonban feltételezhetően csak egyet jelentett, s az egyik továbbra is csak csizmafejelés lehetett. A pényszolgáltatás megduplázódik. Ez azonban, mint a későbbieken látni fogjuk, összességében mégsem jelenti a bér növekedését.

1933 januárjában a *Fizetésem 30 P c.* cikk foglalkozik a januári szegődésekkel, megállapítva, hogy nagyon kevés gazda keres cselédet. A szerző szerint ez azzal magyarázható, hogy a gazdasági nehézségek miatt mindenki igyekszik földjét csalátagjai segítségével megművelni, hogy olcsóbban tudjon termelni.

A következő juttatásokért dolgoznak a cselédek: 9 q búza, 5 q árpa, 1 hold kukorica, 1 db féléves süldő, 2 kocsi tüzelő, 1 pár csizmafejelés, 1 pár csizma, 60 P készpénz. „Általában a cselédek szívesen állnak be” – fejeződik be a cikk. /5/ Ez persze nem is csoda, hiszen ez a kevés kereset is biztos munkát, megélhetést jelent.

A két évvel korábbi szolgáltatásokkal összehasonlítva a fentieket, azt tapasztalhatjuk, hogy csökkenek a járandóságok. Ez azt mutatja, hogy növekszik a cselédek kizsákmányolása, hiszen a természetbeni járandóság mértéke is kisebb.

A kizsákmányolás növekedését a cikk maga is elárulja, amikor közli, hogy ezeket a szolgáltatásokat az kapja, aki „résztes is”, azaz részművelésre kivesz a földbirtokostól földet. Erről korábban nem beszéltek az újságcikkek. A föld megműveltetésének ez a módja a gazda számára kényelmesebb és olcsóbb, mintha még külön napszámost is fizetnie kellene. A cseléd számára ez természetesen nagyobb megterhelést jelent, mert a gazda által parancsolt napi feladatok elvégzése mellett a részes föld megműveléséről is gondoskodnia kellett. Ez viszont a mezőgazdasági munkások munkalehetőségét mindinkább csökkenti. /6/

A jobb áttekinthetőség kedvéért tegyük egymás mellé a különböző évek juttatásait!

¹ A piacnak az a része, ahová a munkát kereső emberek kiálltak. Közülük válogattak a leendő munkaadók.

Juttatások:	1929	1931	1933
Búza	10 q	10 q	9 q
Árpa	3 q	5 q	5 q
Szalma	1 kocsi	2 kocsi	2 kocsi
Kukoricaföld	1 hold	1 hold	1 hold
Malac	Féléves	Féléves	Féléves
Csizmafejelés	1 pár	1 pár	1 pár
Csizma	1 pár	1 pár	1 pár
Készpénz	40 P	70–80 P	60 P

A további számítások egyszerűbbé tétele érdekében tegyük fel, hogy a juttatott föld mindenáron esetben egyforma termést adott /ami már eleve lehetetlen/, s minden jó földből kapott 1 holdnyi területet a cseléd. Vegyük a malac súlyát és a csizmajuttatást is: mindenáron évben azonos. Az egy kocsi szalma differenciát méltán elhanyagolhatjuk, mert nem számottevő juttatás. Ugyanis egy kocsi szalma 1929-ben 8 pengő, ha később változott is az ára, a cselédsorsról alkotott összképen jelentősen nem változtat.

Az előbbi megszorítások azért is tarthatók, mert elképzelhetetlen az a gazda, ki ne igyekezett volna cselédjének évenként egyre kevesebbet adni, hiszen mint fentebb kiderült munkaerő bőven volt, s a cseléd nem reklamált kedvezőtlen kifizetés esetén sem.

Az előbbi feltételek szem előtt tartásával nézzük meg a cselédek jövedelmének alakulását a válság időszakában! (Mindenáron esetben az átszámítás az év végi terményárakban történik, a szarvasi árak szerint.):

Juttatások:	1929	1931	1933
Búza	10 q – 20 P/q	10 q – 11 P/q	9 q – 6 P/q
Árpa	3 q – 15 P/q	5 q – 12 P/g	5 q – 5 P/q
Készpénz	40 P	75 P	60 P

A fenti átlagárakat tekintve tehát, s feltételezve, hogy többi juttatás minden vázolt időszakban azonos volt, a bérek a következőképpen alakultak:

Juttatások:	1929	1931	1933
Búza	200	110	54
Árpa	39	60	25
Készpénz	40	75	60
Összesen	279	245	159

Mit mutatnak a számok? 1931-ben a fizetés, ha a korábbit 100 %-nak vesszük, 87,7 %. Az 1933. évi bér az 1929. évinek 49,7 %-a, vagyis majdnem a fele! Még 1931-hez képest is nagy a csökkenés, hiszen több mint 100 P a különbség.

A fenti számítások a cselédek egyre nagyobb arányú kiszákmányolásáról beszélnek. A juttatások csökkentése azonban a cselédség nyomorgatásának csak az egyik formája volt. A gazda szinte számtalan lehetőséget ismerte a munkaintenzitás jobb kihasználásának. Ilyen pl. a munkaidő növelése, amire különösen a nyári hónapokban volt nagy lehetőség, amikor 3 órakor világos van. Öregabb emberek elbeszélései szerint a gazda már 2 órakor ott köhécselt a béres-, vagy napszámos szállások előtt, hogy a reggeli munkára serkentse embereit. Nagyon sokszor még ideológiát kreált magának a korai munkakezdéshez, illetve a késői abbahagyáshoz. Mint ismeretes a tarlón maradt un. kaparékot, amit a kasza után összegereblyéznek, legjobban reggel, vagy késő este kötni, mert nappal nagyon száraz, a gaz nehezen köthető, jobban pereg a szem. De erre nappal azért sem vesztegették időt, mert akkor rendre aratnak, viszont ezt késő este, vagy kora reggel nem ajánlatos csinálni.

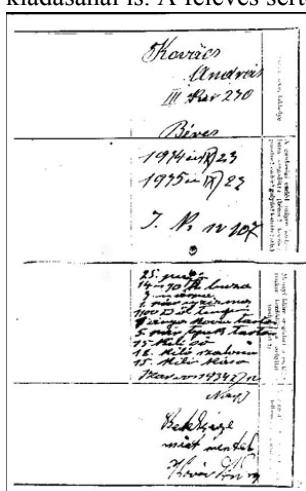
A korai munkakezdéshez egy másik lehetőséget a kukoricaszár adta meg. Tudott dolg ugyanis, hogy kukoricaszárat, illetve annak levelét a jószágok etetésére használták fel. Ezt szintén korán reggel, vagy az esti órákban ajánlatos kévébe kötni, különösen ott, ahol a kötelet is levélből fonják. Nappal ugyanis a levél török, s a kötél készítése sem megy.

Előszeretettel rövidítették meg a cselédeket a természetbeni járandóság kiadásánál is. A féléves sertés különböző súlyú lehet, s a gazda jóindulatától függ, melyiket viszi a cseléd.

A kocsi szalmával való megrakásának is sokféle módja lehet. Általában persze már szegődéskor megállapodtak abban, hogy hányszor „köti” a kocsit rakodás közben. A „kötések” azonban a kocsi rakodójától függött, s annak megfelelően a szalma, vagy több volt, vagy kevesebb. /7/

A tengeriföld kimérésénél is lehetett manipulálni. A gazdák előszeretettel adták a kevésbé jó földet a cselédeknek, s így a jó föld nekik maradt meg.

A gabona kimérésénél is sok lehetőség volt a bér megrövidítésére. Az egyik pl. az, hogy nem mázsával, hanem vékával mérték a gabonát, s azt vagy jól töltötték meg, vagy a

tetején nagy hézag maradt. S természetesen e szerint változik a kimért gabona mennyisége. Ez annyira szokássá vált módszere lett a válság alatt a cseléd megrövidítésének, hogy pl. 1934-ben /talán csak akkor szerzett róla tudomást a kormány?!/ az alispán utasítja az elöljáróságot, ellenőrizze, mázsában adják-e ki a cselédek bérét. Ha nem, folytassanak le fegyelmi eljárást. De ha a helyszínen nem történt meg a vizsgálat, vajon melyik bérés mert panaszra menni az elöljárósághoz, hogy megrövidítették? Nyilván egyik sem, így a szigorú alispáni ukáz csak írott malaszt maradt.

Az elmondottak elsősorban az 1929–33 közötti évekre vonatkoznak, azonban ha figyelembe vesszük, hogy a munkanélküliek száma Szarvason még 1935-ben is jelentős, folyik az ínségakció /8/ akkor elmondható, hogy a cselédek helyzete 1933 elmúltával nem sokat javulhatott, hiszen munkanélküliek még ekkor is bőven vannak. Ez a helyzet gyakorlatilag a gazdáknak még nagyobb lehetőséget adott arra, hogy az emberpiacra vágassanak, s ez a kizákmányolás fokozásának a lehetőséget adta meg.

A cselédi „státusz” azonban a fentiek ellenére mégis áhitott sors volt. A Szarvasi Hírlap már említett 1933. évi januári száma azt is közli, hogy nagyon sok munkát kereső marad munka nélkül. Ugyanez a helyzet országos viszonylatban is. Az Országos Mezőgazdasági Kamara jelentése szerint „igen nagy számmal vannak országszerte gazdasági cselédkínálkozások, olyanok részéről is, akik a múltban soha ebben a minőségben munkát nem vállaltak.” /9/ A nagy kínálkozásnak érhető a háttere. A cselédi sors, minden nyomorúsága ellenére, ha tovább nem is, de egy évig a családnak megélhetést, biztos keresetet jelentett.

Jegyzetek

- 1.) 1930. évi népszámlálás II. Bp. 1934. 381-82. old.
- 2.) Szarvasi Hírlap 1929. jan. 11. sz.
- 3.) Statisztikai Zsebkönyv Bp. 1933/II. kiadás, 73. old.
- 4.) Szarvasi Hírlap 1931. jan. 11.
- 5.) Szarvasi Hírlap 1933. jan. 15.
- 6.) A munkaintenzitás növelése nemcsak szarvasi jelenség, másutt is ez a helyzet. V.Ö.: Incze Miklós Az 1929-33. évi világgazdaásig válság hatása Magyarországon. Akadémiai kiadó 1955. 352. old.
- 7.) A szalmajárandóság csökkentésére főleg 1931 és 1932-ben kerülhetett sor, mikor a termés gyenge volt.
- 8.) 1935. aug. 23-án jelenti a községi jegyző a főszolgabírónak, hogy nagyobb mértékbен kell ínségakciót szervezni, mert „üresek a kamrák a szegényeknél”. Szarvas Község iratai 1935.
- 9.) Incze – Petőcz: A dolgozó parasztság helyzete az ellenforradalmi rendszerben. Bp. 1954. 58. old.

Dr. Tímár Jánosné

A nagykönyvtár kincsei 2. rész

Sorozatunk a Vajda Péter Gimnázium országos hírű, zárt anyagú könyvtárának anyagát mutatja be. A 20. számban a kéziratokat, a Régi magyar Könyvtár darabjait és a magyar szerzők külföldön megjelent, 17. századi, nem magyar nyelven írt könyveit mutatta be a szerző.

* * *

III. Általános művek

1. Általános bibliográfia a könyvtárban

Magyar és külföldi könyvtárak, köztük gimnáziumi könyvtárak bibliográfiáját tartalmazza ez a fejezet. Érdekes, hogy egyes intézmények még a fölös példányokról készült jegyzékeket is kiadták. Meg kell említenünk Gulyás Pál egyetemi tanár, könyvtártudós műveit. A laikusok is ismerhetik a „Magyar Életrajzi Lexikon”-t, melynek ő az összeállítója, dr. Nádor Jenőnek is ő adott tanácsokat a Gimnázium könyvtárának rendszerezéséhez.

Izgalmas lehet az az 1885-ben kiadott könyv, mely Magyarország köz- és magánkönyvtárait tartalmazza, vagy az ifjúsági könyvtárjegyzék. A könyvtárosok körében ismert Szinnyei József neve, Magyar Írók Élete és munkái (14 kötet), valamint a tudományos folyóiratok repertóriuma (3 kötet) munkájának óriási eredménye.

2. Enciklopédiák

A legértékesebb lexikonok közé tartozik a Lipcsében kiadott 17 kötetes Brockhaus Lexikon, a Pallas Nagy Lexikona 18 kötetben, a Révai Nagy Lexikona.

3. Általános és vegyes tartalmú folyóiratok

Az egyik legnevesebb az Athenaeum, melyet Vörösmarty Mihály, Bajza József és Schedel (később Toldi) Ferenc szerkesztett, majd a 19. sz. második felétől Beöthy Zsolt. Csupa híres, akár a középiskolások által is ismert név a Budapesti Szemle szerkesztőbizottságában: Eötvös József, Szalay László, Trefort Ágost, majd Csengery Antal.

Az ifjúságra és a hölgyekre is gondoltak: Családi Kör, hetilap a művelt magyar hölgyek számára (1869). Járt az iskolába a Figyelő, megtalálható a *Vajda Péter* által szerkesztett, Lipcsében megjelenő Garasos Tár (1834). Képes Családi Lapok, Magyar Szalon, Társalkodó – már a címek is jelzik, hogy a könnyed olvasmányok felé is nyitottak a szerkesztők.

Az első magyar szépművészeti folyóirat, a Regélő 1833-tól öt éven át jelent meg. De megtalálható itt a *Herczeg Ferenc* által szerkesztett Új Idők, a Vasárnapi Újság, a híres Nyugat, *Ignatius*, *Babits Mihály*, *Ady Endre* szerkesztésében.

4. Hírlapok

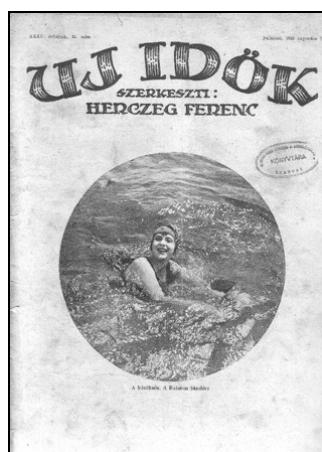
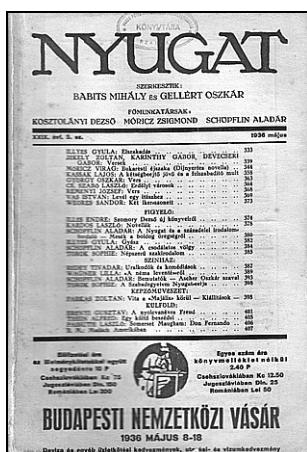
A legrégebbi hírlap 1791-ből való, Budán jelent meg németül. Érdekes lehet a *Jókai Mór* által szerkesztett A Hon, az *Arany János* és *Vas Gereben* szerkesztette Népbarátja (sic!), a *Zsilinszky Endre* szerkesztette Szózat.

A helytörténészek kimeríthetetlen tárházai a szarvasi újságok: Szarvasi Hír, Szarvasi Lapok, Szarvas és Vidéke.

5. Gyűjteményes és vegyes tartalmú művek

Néhány könyvet tartalmaz ez a fejezet, de azért elég érdekes *Dugonics András* könyve 1798-ból: A tudákosságnak ... könyve, vagy Eötvös József Gondolatok, *Hunfalvy Pál* Tanulmányok című munkája. Trefort Ágost, Pákh Albert, *Szemere Pál*, *Toldy Ferenc* szerepel még itt egy-egy művével.

Következik: Teológia

Dr. Molitorisz Pál
Képviselőportrék a szarvasi választókerületből

Dr. Zerinváry Szilárd

1886-1947

Az 1930-as évek végén a magyar politikai életben jelentős jobbra tolódás zajlott le. A magyar uralkodó elitben, de a középosztályokban is egyre jellemzőbbé vált a radikális jobboldali mozgalmakhoz való csatlakozás.

1938. március 13-án a német csapatok bevonultak Ausztriába (Anschluss), s ezzel a Harmadik Birodalom határos lett hazánkkal. Előre vetítette árnyékát a háborús konfliktus lehetősége, s ezzel számolva a magyar kormány a hadsereg minden korábbinál nagyobb méretű fejlesztését határozta el. Május 29-én kihirdették az első zsidótörvényt

, „a gazdasági élet egyensúlyának hatékonyabb biztosításáról”. Szeptemberben életbe lépett az előzetes sajtócenzúra. Imrédy Béla miniszterelnök október 18-án meghirdette a magyar politikai élet szorosabb kapcsolódását a tengelyhatalmak politikájához.

Az 1938. november 2-án Bécsben hozott döntés a Felvidék déli szegélyét visszacsatolta Magyarországhoz. A bevonuló magyar honvédséget virágos fogadta. Az „országgyarapító” Kormányzó és rendszere e hónapokban érte el népszerűsége csúcspontját. A döntőbiráskodás körülményei nyilvánvalóvá tették, hogy a további revízióhoz Németország támogatása elengedhetetlen. A magyar kormány több intézkedésével demonstrálta németbarátságát: engedélyezte a hazai német kisebbség náci jellegű szervezetét, a Volksbundot; bejelentette kilépései szándékát a Népszövetségből, és csatlakozási óhaját az Antikomintern Paktumhoz.

A magyar hadsereg 1938. november 19-21. között megszállta Kárpátalját.

Végrehajtásra került a kormányzati rendszer totális átalakítása. A miniszterelnök által 1939 januárjában meghirdetett Magyar Élet Mozgalomból februárban már megszervezték az új kormánypártot, a Magyar Élet Pártját. A Párt főbb jelszavai: nemzeti egység, fajvédelem, katonai szellemű fejelem, „Ósi magyar földön új magyar élet”. Májusban

elfogadták a második zsidótörvényt a „zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról”.

Ilyen politikai előzmények után megtartott országgyűlési képviselői választásokon emelkedett 1939 júniusában képviselői tisztségbe, s a szarvasi helyi politikai vezetés csúcsára e korszak jellegzetes alakja, dr. Zerinváry Szilárd.

Családja¹

A Zvarinyi (Zerinváry) család a családi hagyomány szerint apai ágon olasz eredetű. Az „ősapa” Constantino Zuarini de Zuara közel négy száz évvel ezelőtt, a nápolyi vallásüldözések idején menekült Aradra.

Dr. Zerinváry Szilárd édesapja Zvarinyi János ev. lelkész 1851-ben született Szarvason, a teológiát Pozsonyban végezte, Nyíregyházán volt káplán, majd a Pest megyei Csomádon 22 évig lelkésként szolgált. 1877-ben vette nőül petroviczi Sexty Margitot, s e házasságából született 1886. március 11-én Csomádon harmadik, Szilárd nevű gyermeke. 1896-ban került vissza Szarvasra, s az 1897. július 4-én felszentelt Újtemplom első lelkésze lett. 1913-ban hunyt el, a szarvasi Ótemetőben nyugszik.

Zerinváry férfikora delén a csomádi szülőházra egy versében így emlékszik vissza:²

Möly fájdalommal telt szívvel jelentjük édes anyánk-nagy-, déd- és ük anyánk

őzv. Zvarinyi Lajosné született Kernuch Zsuzsanna

1907 év július 10-én d. u. 2 órakor beállott halálát.
Élt 93 évet, — ebből házasságban 52 — özvegy-
ségeben 26 évet.

Holttesteme július 12-én d. e. 9 órakor az I. kerület
159 sz. házból fog az ötemetőbe temetetteti.
Szarvas, 1907 július 10.

Áldás porrai!

Zvarinyi Karolina	Béni Zsuzsika fej.	Zvarinyi Sándor
ősz. Kemény Pálné	Gyuris Mátlyné	Béni Gyula
Zvarinyi Antónia	Béni Károly	Béni Rita
Zvarinyi Ilma fejezeti	Zvarinyi János	Béni Ella
Béni Béni Gusztáv	Zvarinyi János	Kovácsik Honka
Zvarinyi János	Zvarinyi Sándor	Kovácsik Edit
műi gyermekéi:	Dédonokák:	Kovácsik Jánis
U n o k á k :	Dániék Ilona fejezeti	Kovácsik Pista
Zvarinyi Lajos	Podhradszky Jánosné	Béni Lajos
Zvarinyi Ilma fejezeti	Kemény Ilona	Béni Györgyi
Kemény Katalin	Kemény János fejezett	Béni Jánis
Kemény Etel	Kemény János fejezett	Béni Sállár
Kemény Ilona fejezeti	Kemény János fejezett	Gyuris Györsi
Marcovszak Erzséne	Kemény Katalin	Gyuris Luczi
Kemény Emma	Kemény Géza	Úk unoka:
Béni Andor fejezeti	Kemény Mariška	Podhradszky Ilka
László Samu	Zvarinyi Margit	M e n y e :
Béni Ilona fejezeti	Zvarinyi Nelli	Sexty Margit fejezeti
Kovácsik Gáborné	Zvarinyi Margit	Zvarinyi Miklós
Béni Lajos	Zvarinyi Miklós	Zvarinyi Jánosné
és nagy körjedűs Zvarinyi és Kernuch családok.		

Kicsiny paplakban ringott bölcsőm,
Zsindelytető templom megett;
Sokszor néztem a kis kertjében
A vándorfellegeit.

Apai nagyanyja Kernuch Zsuzsanna, Zvarinyi Lajosné néhai szarvasi orgonista tanító özvegye 1907. július 10-én, 93 éves korában hunyt el Szarvason. Kernuch Zsuzsanna édesapja tanító volt Kis-körösön, s rokonság³ és komaság fűzte a költő Petőfi Sándor édesapjához, a szomszédban lakó Petrovics István mészáros mesterhez. A kis Zsuzsi csaknem minden nap átájtárt Petrovicsékhöz a nála

alig nyolc évvel fiatalabb csecsemő Sándorkát „dajkálgaatni”. Az agg hölgy szívesen mesélgette e gyermekkori emlékét.⁴ Kernuch Zsuzsanna már Szarvason élve figyelemmel kísérte és szeretettel vette körül a költő Zoltán fiát is.⁵

Életútja 1926-ig

Középiskolai tanulmányait a szarvasi ev. főgimnáziumban a millennium évében kezdte meg, s 1904-ben fejezte be. A végzős diák alelnök-titkára volt az intézmény Vajda Önképző Körének.⁶ Érettségi vizsgája után a Soproni Teológiára iratkozott be, majd a családi hagyomány megszakítva tanulmányait a Budapesti Tudomány Egyetem jogi karán folytatta, ott avatták doktorrá, később megszerezte a bírói és ügyvédi oklevelet is.

Önkéntes éveit 1909–1910-ben a cs. és kir. III. Tiroli Császárvadász ezredben szolgálta le. Előbb ügyvédjelölt volt, majd 1910. október 16-án díjtalán bírósági gyakornoknak neveztétek ki a Szarvasi Járásbíróságra.

Az első világháború kitörésekor a Bihar vármegyei Élesden szolgált, mint bírósági aljegyző, s innen vonult be Aradra a 33. gyalogezredhez. Nem vette igénybe a felmentés lehetőségét, azonnal harctéri szolgálatra jelentkezett. A háborúban mindenkor részt vett, 25 hónapig az első tűzvonalban harcolt, sok ütközetnek, őrjáratnak volt részese. A háború kezdetén, 1914. október 28.-án az orosz fronton megsebesült, majd az olasz fronton fejsérülést szenvedett el. A háború második felében kiképzési feladatokat látott el. Számos katonai kitüntetésben részesült, így megkapta a bronz és a nagy ezüst vitézségi érmet, a Károly csapatkeresztet, a sebesülési érmet, és a háborús emlékérmet, a hadsereg főparancsnoksági dicséretet valamint a német háborús emlékérmet.⁷

Első felesége a nagyhalmágyi főszolgabíró leánya *Halászi-Lovich Magdolna* volt, ebből a házasságából született Aradon 1915-ben *Szilárd* nevű gyermeké⁸, a későbbi tudós tanár, csillagász, természettudományi író. Második felesége a bonyhai ev. lelkész leánya, *Haffner Renáta* volt; e házasságából 3 gyermek származott: *Miklós*, *Levente* (sz.: 1927) és *Gyöngyike* (sz.: 1930).⁹

A háború utáni hónapokra így emlékezik vissza: „Élesden... nem esküdtetem fel a Károlyi rezsimnek. A kommunisták halálra ítétek, de ellenforradalommal válaszoltunk. A bevonuló románok esküt követeltek, erre elmentem faipari napszamosnak, és ott üzemvezetővé küzdöttetem fel magam. Amikor kiutasítottak eljöttem apáim ősi fészkébe, Szarvasra.”¹⁰

Mindenét elvesztre 1922-ben tért vissza Magyarországra, sok hánnyattatás után a Dombóvári Járásbíróságra neveztétek ki bírónak. 1924-ben a Kormányzó vitézzé avatta, családi nevét ez alkalommal magyarosította.

1926 júniusában – negyvenévesen – került vissza Szarvasra, járásbírónak nevezték ki, polgári ügyekben járt el. E tisztségét 1939 májusáig töltötte be. Szarvasi lakása I. belkerület 379. szám (ma Vajda Péter u. 56.) alatt volt, az épület ma is áll.¹¹

Társadalmi és kulturális tevékenysége

Élenken részt vett a közéletben. Mint kiváló szónok minden alkalmat megragadott, hogy „*mágyar lélekkel szóljon a magyar lelkekhez*”. Pl. 1928. március 15-én az Árpád Szálló dísztermében „*a mai magyar ifjúság tenni akarása mellett hitet valló; hatalmas, a hallgatóságot magával ragadó, közbekiáltásuktól színezett, költői szárnyalású beszédet mondott*”. 1931. júniusában, a hősök napján, a Hősök Emlékműve előtt tartott „*hazafiaságától izzó, lelkes, tettekészségre bátorító, a hősök kegyeletének áldozó beszédet*.¹²”

Verset kötetei jelentek meg, s számos irodalomszervezési megmozdulásban vett részt.

Orosz Iván költő-újságíróval közösen megszervezi és szerkeszti a *Magyar Vidék Könyvei* sorozatot, melynek célja a magyar vidéki írók, értekezők és művészük egy táborba vonásával a dilettantizmussal szemben az értékek felkarolása, a művek kiadása, a vidéki olvasóközönség szervezése. A sorozatban – adataink szerint – 11 könyv jelent meg Szarvason, köztük 1937-ben a *Körösvidéki költők antolóiája*, melyben egyebek között Sinka István és Számadó Ernő versei is megjelentek.

Nevéhez fűződik a Vajda Péter Társaság megalapítása, mely első alakuló értekezletét 1937. március 22-én tartotta a városháza nagytermében. A *Fáklyagyűjtés* c. vezércikkében lelkesen buzdított a szervezet megalapítása mellett: *Hozzátek ti is a fáklyáitokat!* E kulturális szervezet Szarvas szükebb környékének íróit, művészeit, irodalmat és művészeti barátait kívánta egy táborba tömöríteni.¹³

Jelentős volt a közreműködése a történelmi Magyarország közepét megjelölő emlékmű felépítésében. Tiszteletbeli országos elnökévé választotta a

A csabacsüdi egyházközöség tisztkarában (jobb szélen ül)

HONSz, (a Hadirokkantak, Hadiözvegyek, Hadiárvák Országos Nemzeti Szövetsége),¹⁴ valamint 1932-től betöltötte a csabacsüdi evangélikus egyház felügyelői tisztét.¹⁵ A hadirokkantak érdekében indított országos akciójáért a HONSz díszjelvényével jutalmazta.

Képviselőként a parlamentben „*a magyar öntudat elmélyítése érdekében*” a kultuszminiszter figyelmébe ajánlotta összegyűjeni népmeséinket, táncainkat, dalainkat; valamint a vidéki irodalmi, művészeti és tudományos megmozdulások támogatását.¹⁶

1942 végén megalapítja a *Szarvasi Művészeti és Tudománybarát Társaságot*, melynek elnöki tisztét is betöltötte. A Társaság a Polgári körben, vagy az Árpád dísztermében rendszeresen szervezett hangversenyeket, felolvasásokat, filmvetítéseket, előadásokat, helybeli és vidéki közreműködőkkel. A Társaság egyik ülésén telt ház előtt olvasta fel a *Tallózás a poéták földjén c. irodalomtörténeti és irodalomesztítikai előadását*.¹⁷

Városunk díszpolgára, *Melis György* operaénekes egy interjúban elmondta, hogy *Bartos Pál* ev. lelkész és dr. Zerinváry Szilárd országgyűlési képviselő támogatása tette lehetővé 1943-ban, „*hogy az egykori szarvasi tanyasi gyerekből operaénekes legyen*”.¹⁸ Közbenjárására folyósított szintén 1943-ban államsegélyt a minisztérium a nagyszénási ev. templom orgonájának megépítéséhez.¹⁹

Sporttevékenysége

A birkózók jubileuma (Középen balra dr. Zerinváry)

Jelentős tevékenységet folytatott a sportszervezés terén. minden sportmegmozduláson ott látjuk. 1937-ig szervezője, erjesztő kovásza, ügyvezető

Gyermekkora óta vonzódott a sporthoz. Jó eredményeket ért el a gimnáziumi tornavársenyeken rúdugrásban, magasugrásban, súlylökésben és úszásban. Diákkorában nem egyszer szórakoztatta az Újtemplomba jövő híveket azzal, hogy a torony erkélyének korlátján kézállást végzett.²⁰ A sporthoz való vonzódása, szeretete felnőttkorában sem változott. 1937 augusztusában Orosz Ivánnal együtt – járászt gyalog – körbejárta Balatont.²¹

elnöke volt településünkön a Levente Egyesületnek.²² A kiképzés mellett súlyt helyezett a leventék hazafias szellemben történő nevelésére. Jelentős szerepe volt a sportpályán ma is álló lelátó megépítésében.

Egy sportrendezvényen, (középen nyakkendőben)

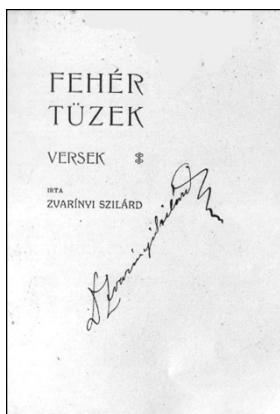
Megalapítója és elnöke volt a *Szarvasi Úszó- és Tornaegyletnek*, elnöke volt a *Szarvasi Birkózó Szakosztállynak*. A Levente Egyesület egízsé alatt megszervezte a szarvasi fürdő- és vízi életet, majd évente rendszeresen úszóversenyeket szervezett. A Magyar Úszó Szövetség 1931. augusztus 23-án a szarvasi egyesület rendezésében bonyolította le a Holt-Körösön a békésszentandrási hídtól a szarvasi Melis-strandig tartó 7500 méteres távúszó versenyt. Edzője volt a szarvasi úszó sport nagy reménységének, *Pataki Istvánnak*, a gimnázium VIII. osztályos tanulójának, akit a balatoni versenyre is elkísért. A helyi sajtó lelkés cikkekben üdvözölte a szarvasi vízi élet feltámadását (*Szarvas fürdőváros, Levente úszók diadalmas előre törése, Izgalmas bajnoki verseny, stb.*) A Körös-napok ötletével és évente történő megszervezésével Szarvas idegenforgalma alapjait rakta le.²³ Levente és sportszervezői tevékenységéért az Országos Testnevelési Tanács 1937. júniusában a legmagasabb sportelismeréssel, a nagy aranyéremmel és oklevéllel tüntette ki. Az elismerés átadására ünnepélyes körülmények között, 150 terítékes banketten került sor.²⁴

Díszelnökévé választotta a szarvasi Turul-MOVE²⁵ Sport Egyesület.²⁶

Köttészete

Végzős gimnazistaként már verselgetett, egy költeményét a szarvasi sajtó is közölte. Mint a Főgimnázium VII. majd VIII. osztályos tanulója az

iskola Vajda Önképző Köre pályázatán egy-egy versével első díjat nyert, s 10 koronás jutalomban részesült.²⁷ Deák Ferenc születésének centenáriuma alkalmából 1903-ban rendezett iskolai ünnepségen elszavalta a *Haza bőlcse* c. versét.²⁸

Életében három verses kötete jelent meg. Miklós Vitéz néven publikált, Zrínyi Miklós, a költő, hadvezér és politikus volt az eszményképe. Első, *Fehér tüzek* c. kötetét, a még Zvarinyi Szilárd néven adta ki Békéscsabán 1912-ben, 26 évesen. Verseit a dekadencia, a kifinomul lelkiallapotok érzékeltetése, a befelé fordulás jellemzi. Témáit gyakran a nyomasztó magány, a beteljesületlen szerelem, az ezekkel szemszegűlő büszkeség, dac; olykor az idill. A versek visszatérő helyszíne a Körös. Versei a költő életszeretetéről tanúskodnak, melyre rátelepszik egy irracionális, fájdalmas lelkialapot:

*Itt van az örökk-víg fiú,
Búsuljon csak a balga!
... Bor és tréfa között kezdek belé,
Hahó! Egy vidám dalba.
Mi fáj oly' végtelen?...*
(A Körösön)

*Ráborult az alkony a Körös habjára,
Kis ladikom már a másik határt járja;
Pajzán dalra fogom kicsiny furulyámat,
– Hiába víg a dal, sír benne a bánat!
... Világba, mesésbe,
Ringass szőke Körös, dalba, feledésbe.
(Ráborult az alkony)*

Második, *Nádzúgásos éjszakákon* c. verseskötete 1925-ben jelent meg Kaposváron, már Miklós Vitéz néven. E kötetében a magánéleti témákon (szerelem, az édesanyjához írt versek) túl megjelenik a közéleti-politikus költő. Itt közli háborús verseit, hangot kap magyarságtudata, hazaszeretete. (*Éj a csatatéren, A hadi kórházban, A nádzúgásos éjszakákon*) Egyes gyűjtő erejű, izzó hazafiságot tükröző versei, buzdítanak, hitet adnak a kételkedőknek.

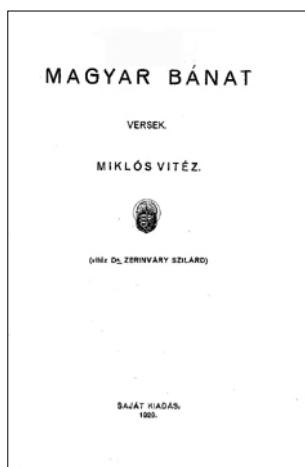
*Fegyverbe Turán! Búcsú tisztelet!
Csaba zászlója ott fenn meglebeg.
Sír a Kárpátunk s Adria viziink:
Hiszünk, hiszünk, hiszünk!*
(Papp-Váry Elemérné sírkövére)

1929 májusában jelent meg legújabb, már ismert stílusú, hangulatú verseit tartalmazó *Magyar bánat* c. kötete Szarvason, Müller Károlyné nyomtatásában. A Szarvasi Öregdiákok Szövetsége által 1928-ban kiadott Benka Gyula emlékkönyvben jelent meg a *Fogadalom Benka Gyula emlékére* c. verse.²⁹ A Luther naptár által kiírt pályázaton több alkalommal helyezést ért el beküldött verseivel, 1929-ben első díjjal jutalmazták az trencséni és a gyimesi fenyő jelképes dialógusáról szóló *Fenyőfák beszélgetnek* c. irredenta versét. Hasonló hangvételű *Az ősi juss* c. verse:

*S előbüijnak a megkínzott magyarok;
Idők kovácsa! Most már jól vigyázz!
Van-e hát még helyünk a Nap alatt?
Elég volt már a halál és a gyász!
S egy kéz az Idők pörölyébe kap
S megáll a Nap.*

*S feltornyosul az ősi föld, s a víz,
Atilla földje nem lehet bitang!
Nem kell más, csak egy vaskezű vezér
S megkondul minden riadó harang,
S mégis kivívjuk azt az ősi jusst;
Új Márciust!*

Alkalmi politikai töltésű verseit gyakran szavalták ünnepségeken, egy versét (*Sötétítsetek*) 1943 szeptemberében felesége szavalta el a Légioltalmi Liga előadó estjén. Ez alkalommal adták elő Zerinváry Dalidó c. mesejátékát.³⁰

Orosz Ivánnal együtt szerkesztette a 21 költő, *Körösvidéki költők antolójáját*, mely a *Magyar vidék könyvei* c. sorozatban 1937-ben jelent meg Szarvason. Zerinváry 9 versét közölte az Antológia. Ez alkalommal a *Mi a helyünkön maradunk*, és az irredenta *A Mester jön* c., *A Chován emlékhangversenyre* alcímű jellegzetes Miklós vitéz-versből idézünk néhány sort:

*De mi nem fogunk összeesni
S mi a helyünkön maradunk,
ha éhség, fagy, ha farkas-támadások,
tőr a sötében, tajtélező marások
és hóvihar és vulkán kitörése:
mi nem megyünk egy lépést hátra mégse...
(Mi a helyünkön maradunk)*

*Mert lesz még fegyver – ország is leszen
S magyar lángoktól gyullad ki az ég!...
Daloljunk hát a nagy-nagy tűz elő,
Amibe Párizs rongya beleégg!...
(A Mester jön)*

Dolesch Gyula³¹ az Antológiában megjelent Zerinváry munkákról a következőket írta: „*Sok hangszerű és sokhangulatú művész. Harcos, férfias zászlólengető, harsonákat zengő indulók szava a hangja, nagy szárnyalásokban, olykor ódai magasságokban. Vannak magába hulló, őszifényű, dalt permetező percek; halkérintésű hegedű hangok finom szárnyalása el nem ért álmok napsütései felé. Amazok harsonásabbak, emezek emberibbek és – közelebbiek.*”

Rendszeresen publikált verseket a helyi lapokban. Az Alföldi evangéliusok lapja közölte az 1937. december 1-i számában az *Ének a magyar papról* c. versét.

Molnár Mihály,³² szarvasi költő 1933-ban Szarvason kiadott *Lobogó Erők* c. kötetében a *Miklós vitéz* című versével Zerinváryról is megemlékezik:

<i>Magas, szikár ember,</i>	<i>Én megsüvegelem.</i>
<i>Hajadonfővel jár,</i>	<i>Mások is ezt teszik,</i>
<i>Hivatalában minden nap</i>	<i>Nagy szívéért, jó szaváért</i>
<i>Pontos, mint a halál.</i>	<i>Igazán szeretik.</i>
<i>Hej! Pediglen bíró,</i>	<i>Szava mégis balzsam,</i>
<i>Pártatlan, perosztó.</i>	<i>A tette érzelem,</i>
<i>Igazságot nyög öklétől</i>	<i>Hű szívében olthatatlan</i>
<i>A zöldszínű posztó.</i>	<i>Forró honszerelem.</i>

Zerinváry tagja volt az Országos Gárdonyi Géza Társaságnak és a kaposvári Berzsenyi Társaságnak.³³ 1966-ban a clevelandi Magyar Találkozó posztumusz Árpád Aranyérem kitüntetésben részesítette.³⁴

Negyedik, posztumusz verskötetét, a *Magyar éneket*, a magyar előidők hőskölteményét Clevelandban adta ki az Árpád Könyvkiadó 1985-ben, születésének 100 éves évfordulója elején. A kötet nem áll rendelkezésünkre.

Az 1939. évi képviselőválasztáson

Követve az országos politikai eseményeket 1939. február 26-án Szarvason a zsúfolásig megtelt nyári szírkörben zászlót bontott a Magyar Élet Pártjának (MÉP) szarvasi járási szervezete.³⁵ Márciusban kinevezték a párt vezetőit is, dr. Zerinváry Szilárd ekkor még nem töltött be tisztséget a politikai pártban, bírói hivatásával ez összeférhetetlen lett volna. Hamarosan bekapcsolódott a közvetlen politikai tevékenységebe, április 2-án ott látjuk a Párt vezérszónokai között, részt vett a Párt csabacsüdi szervezésében is. Békésszentandráson ismertette a párt programját, „*hatalmas koncepciójú, lenyűgöző erejű, fényes dialektikájú beszéde számos hivet szerzett a mozgalomnak*”.³⁶

A Szarvas és Vidéke c. hetilap 1939. április 28-i számából szerezhetünk tudomást arról, hogy biztosra vehető: az új kormánypárt országgyűlési képviselő jelöltje dr. Zerinváry Szilárd. A lap szerint a „szűkebb haza” szerencsés, mert már hetekkel ezelőtt eldöntötte lelkében a kérdést, megtalálta jelöltjét, aki „az ördög minden poklával összeszövetkezett töredék-maradék pártok felett biztosan győz”.

Májusban megtörtént a választó kerületek új beosztása, a szarvasi választókerülethez csatolták ezúttal a járás községein (Szarvas, Békésszentandrás, Csabacsűd, Öcsöd) kívül Nagyszénás községet is. Miután a „meg nem alkuvó kereszteny jobboldal egyetlen politikaitába”, a MÉP hivatalosan is jelölte, Zerinváry lemondott bírói állásáról, és nagy lendülettel vetette be magát a politikai küzdelembe. Május 13-án gróf Teleki Mihály földművelésügyi miniszter mondott Öcsödon és Szarvason, a nyári szírkörben programbeszédet, s támogatta Zerinváry megválasztását. Május 14. és 18. között Zerinváry sorra látogatta a kerület valamennyi települését, és programbeszédeket tartott.

A szarvasi választókerületben az első fordulóban négy jelölt küzdött a mandátumért: dr. Zerinváry Szilárd a MÉP, dr. Tóth Pál, a korábbi kormánypárti képviselő függetlenként, Tepliczky János, az ellenzéki Független Kisgazda Párt, és Csicsely Pál, a szintén ellenzéki Szociáldemokrata Párt színeiben.³⁷

A május 28-án lezajlott első fordulón egyik jelölt sem szerezte meg a szükséges többséget. A titkos szavazás, mely csendben, zavar nélkül, fegyelmezetten zajlott vasárnap reggel 8 órakor kezdődött a 14 szavazó

körben, s egész nap tartott, sok helyen a késő esti órákig, sőt egyes szavazó körökben átnyúlt a hétfő hajnalba is. Mérlege a következő volt:³⁸

	Zerinváry	Csicsely	Tóth	Tepliczky
Szarvas	1806	1227	1325	1787
Öcsöd	884	121	440	346
Békésszentandrás	561	55	179	274
Nagyszénás	777	123	107	140
Csabacsüd	202	82	55	133
Összesen:	4252	1529	2192	2687

Az eredményt elemezve megállapíthatjuk, hogy a 10 660 szavazat 40%-át szerezte meg Zerinváry, a szarvasi szavazatai száma ugyanakkor nem érte el az összes szarvasi szavazat (6145) 30 %-át sem.

A június 5-én, hétfőn megtartott pótválasztáson már csak Zerinváry és Tepliczky mérette meg magát, „*nagy volt a küzdelem, s ádáz a tusa a mandátum birtokáért*”. Zerinváry a szavazatok 55 %-át megszerezve megnyerte a választást. Az eredmény a következő volt:³⁹

	Zerinváry	Tepliczky
Szarvas	2879	3509
Öcsöd	1229	582
Békésszentandrás	698	401
Nagyszénás	948	262
Csabacsüd	311	204
Összesen:	6065	4958

A pótválasztáson több (11.023) választópolgár vett rész, mint egy héttel korábban, s bár Tepliczky népszerűsége Szarvason, a kerület legnagyobb településén a MÉP országos előretörése ellenére töretlen volt; ugyanakkor egyes községekben – különösen Öcsödon és Nagyszénáson – Zerinváry jelentős fölénnye volt érzékelhető. minden bizonnal nem ok nélkül került Nagyszénás község e választás során a szarvasi választókerülethez. Nagyszénási eredményéhez az a tény is hozzájárult, hogy közreműködésével 400 kh. szántó, és kislakásoknak 20 kh. házhely került kiosztásra. Országosan a MÉP 183, a Kisgazda Párt 14, az összes többi párt 63 (ebből a Nyilaskeresztes Párt 31) mandátumot szerzett a 260 képviselő helyből, ebből megállapítható, hogy a Kisgazda Párt a szarvasi választókerületben, – eltérően az országos arányuktól – igen erős volt. Az

eredményt dr. Székely Győző⁴⁰ választókerületi elnök hirdette ki éjfél körül a községháza (a Mitrovszky-kastély) előtt egybegyült hatalmas tömeg előtt. Zerinváry megköszönte az egybegyűlteknek a mandátumot, s hitet tett a párt programjának a parlamenti munkájában való megvalósítása mellett. A mandátum ünnepélyes átadására másnap került sor.

Megismétlődött a történelem: a Kisgazda Párt helyi szervezete, elnöke vezetésével alig két év múlva, 1941. március 23-án a „társadalmi egység megóvása érdekében” egyhangú határozattal csatlakozott a győztes kormánypárthoz.⁴¹ (Hasonló lépésre kényszerült 1922-ben Borgulya Pál, a kisgazdák akkori elnöke.)

A képviselő

A képviselőházban élénk tevékenységet fejtett ki, tagja volt az igazságügyi bizottságnak, az összeférhetetlenségi bizottságnak, egyik előadója a mentelmi bizottságnak. Tagja volt a Párt országos szervező bizottságának is. Szónoka volt a közellátás érdekeit veszélyeztető bűncselekményekről szóló törvénytervezet tárgyalásának (1941: X tc.), egyik előadója a házassági jog módosításáról és a házassággal kapcsolatos fajvédelmi rendelkezésekről szóló (1941: XV. tc., az un. III. zsidótörvény) törvény tervezetének, 1943 novemberében a költségvetési törvény helyettes előadója, 1943 decemberében egy parlamenti felszólalásában kijelentette, hogy „a maga részéről akkor tesz pontot a zsidókérdés után, amikor majd batyuval a hátán az utolsó zsidó is elhagyja az országot”, ugyanakkor kifejtette, tarthatatlan és megengedhetetlen, hogy a hazai német nemzetiszocialista csoport elveti a magyarosodás, az asszimiláció gondolatát.⁴²

1940 májusában interjút adott a sajtónak. Előadta, hogy három célt lát maga előtt: az egyik a hadirokkantak helyzetének intézményes javítása, a másik a képviselői tekintély helyreállítása, a harmadik pedig, minden megtenni a pártprogram százszáralékos megvalósítása érdekében. „Céljaimtól semmi a világban nem térit el, nem alkuszunk” – nyilatkozta. A szarvasi szlovák lakosság magyarosítását is feladatának tekintette, „apám, és nagyapám is ezt csinálta” – mondta.⁴³

1941 februárjában még azt nyilatkozta, hogy „a mi politikánk elsősorban „magyarbarát”, távol kívánjuk tartani az országot minden háborús bonyodalomtól”. 1942-től a fajvédelem, a zsidóbirtok kisajátítása és a tengelyhűség állt politikájának középpontjában. A mindig radikális hangja 1944-ben egyre szélsőségesebbé vált: a Szarvasi Közlönyben közzétett *Tűz fenyegeti házunk fedelét!* c. vezércikkében a háború biztos, győzedelmes befejezéséről ír, önzetlenségre, önfeláldozásra buzdít. Hangja

fényegetővé válik: „...egyszer elkapjuk azt a csuklót, amely állandóan a politikai rágalmak és vádaskodások botját suhogtatja felénk. Egyelőre csak elkapjuk, és annyit mondunk: elég volt! ...figyelmébe ajánljuk ellenfeleinknek, hogy a botnak két vége van! Könnyörtelen harcot hirdetünk a bolsevizmus, a panamák, a feketepiac, a harácsolások és főleg a zsidóság ellen. A legteljesebb szövetségi együttműködés és a győzelemig tartó könnyörtelen harc a célunk. Mi, nyílt szemű és tiszta homlokú magyar fajvédők szeplőtlen lobogónk alá szólítunk minden jó szándékú, becsületes magart!”⁴⁴

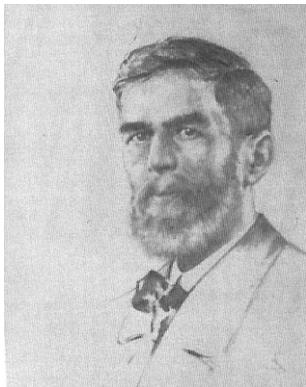
A duzzasztómű átadásán 1942. október 15-én a Megyer nevű hajón (hajadonfött Zerinváry, elől a kormányzó, Horthy Miklós)

Fáradhatatlan volt a választókerületi munkában is, gyakran kereste fel a kerület településeit, kapcsolatot tartott a választópolgárokkal, beszámolókat tartott, meghallgatta a panaszosokat. Rendszeresen részt vett a MÉP helyi szervezetéinek munkájában, tájékoztatókat tartott rendezvényeken. Cikkeket közölt a helyi sajtóban. Aktívan részt vett a helyi ünnepségeken, a Turulmozgó, a Tessedik-szobor, a békésszentandrási duzzasztó, de pl. a galóhalmi olvasókör új épületének átadásán.⁴⁵

Epilógus

1944. október 6-án este utolsó menekülöként hagyta el Szarvast. Mintegy 30 fő kispuskával ellátott leventecsoport élén gyalog indultak nyugat felé. A leventék evakuálására az esetleges hadifogság elkerülése céljából került sor. Krebs Zoltán kertészeti nél (jelenleg a Ménes Csárda épülete) utolérte a csoportot két szovjet, felderítést végző T-34-es tank, melyeket visszatértükben is észleltek, s elrejtöztek előlük. A csapat Tiszavezsenynél komppal kelt át a Tiszán, majd Ceglédre másiroztak.⁴⁶ Az ezt követő féléves időszak (Szálasi Ferenc uralma) alatti tevékenységéről nincsenek adataink.

Zerinváry 1945. március 28-án Sopronból⁴⁷ indulva hagyta el Magyarországot. Április 17-én érkezett a bajor hegyekben lévő Neureichenauba (mely települést Zerinváry sajátos módon Újröhonynak nevezett el), ahol letelepedett, s erdőmunkásként dolgozott. Itt írta meg egy

évalatt a befejezetlen, mégis a teljesség hatását keltő művét a Magyar éneket. Bajorországban fakitermelés közben megfázott, tüdőgyulladást kapott, s itt hunyt el 60 évvel ezelőtt, 1947. január 12-én, 61 éves korában. Porai Neureichenauban nyugszanak.⁴⁸ Családjának egy része 1949–50-ben vándorolt ki az Amerikai Egyesült Államokba, új életlehetőségeket keresve.

A halálát követő napokban a Szarvasi Újság 1947. január 17-i számában a következő rövid hír jelent meg: *Zerinváry Szilárd háborús főbűnös a vádlottak padjára kerül.*

Az Igazságügyi Minisztérium a magyar háborús bűnösök közül kikérte Zerinváry Szilárd volt országgyűlési képviselőt, aki jelenleg Volksteinben él. Így a magyar bíróság előtt fog felelni néppellenes bűneiről.

Jegyzetek

¹ Dr. Zerinváry Szilárd életpályáját egyebek között a Magyar Országgyűlési Almanach 1939–1944. évi ciklusról szóló kötete, a Szarvas és Vidéke c. hetilap 1939. május 5-i számában közölt életrajz, valamint menye, Zerinváry Szilárdné váci lakos és Zerinváry Lajos bekécsabai lakos (ifj. Zerinváry Szilárd másodunkatestvére) szíves adatközlése alapján állítottuk össze. A szerző e helyen mond köszönetet az iratok, adatok rendelkezésre bocsátásáért.

² Részlet a Templomépítés c. verséből, mely 1936. október 1-én jelent meg az Alföldi Evangélikusok Lapjában, Szarvason.

³ Kernuch Zsuzsanna és Petrovics István unokatestvérek voltak.

⁴ A Pesti Napló, 1907. július 18. és a Szarvasi Lapok, 1907. július 14. számai

⁵ Irányi István: „Cserебогár, са́рға се́реображен...” 141 éve született Petőfi Sándor – a rendelkezésünkre álló újság kivágásból a lap címe és a megjelenés ideje nem határozható meg.

⁶ A Szarvasi Ág. Hitv. Ev. Főgymnasium Értesítője az 1903/1904-dik iskolai évről, Szarvas, 1904, 117. p.

⁷ Szarvas és Vidéke 1939. május 12-i számában közölt életrajz

⁸ ifj. Zerinváry Szilárd (1915–1958)

⁹ Ifj. Zerinváry Szilárd özvegye 1999-ben kelt levelében azt közölte, hogy apósa második felesége, valamint Miklós és Gyöngyi nevű gyermekei Amerikában élnek.

¹⁰ Villáminterjű vitész Zerinváry Szilárdtal, a szarvasi kerület képviselőjével – újságcikk, a megjelenés kelte 1940. május 19., a lap címe a rendelkezésünkre álló újságkivágásból nem állapítható meg.

¹¹ Szarvasi útmutató, Szarvas, 1930, 13. p., Szarvas nagyközség közérdekkü címtára... Szarvas, 1935, 114. p.

¹² Szarvasi Hírlap, 1928. március 23., Szarvasi Hírlap, 1931. június 7., Szarvasi Közlöny, 1937. június 27. Az idézőjelbe tett szövegrész a korabeli sajtó szóhasználata.

¹³ Alföldi Evangélikusok Lapja, 1937 április-június, Szarvasi Közlöny, 1937. március 28., április 11.

¹⁴ Magyar országgyűlési almanach, 1939–1944, 372. p.

-
- ¹⁵ Chován József: A csabacsüdi ág. h. ev. egyházközség megalakulásának története, Csabacsüd, 1934, 20. p.
- ¹⁶ Szarvasi Közlöny, 1943. december 12.
- ¹⁷ Szarvasi Közlöny, 1944. január 16., február 13.
- ¹⁸ Békés Megyei Hírlap, 1993. június 7.
- ¹⁹ A Nagyszénás-Gárdoros Ev. Egyházközség honlapja
- ²⁰ Szarvasi Ág. Hitv. Ev. Gimnázium Értesítője az 1902/1903-dik iskolai évről, Szarvas, 1903, 94. p., Szarvasi Krónika 11/1997. szám 38. p.
- ²¹ Erről a *Szöges cipőben, turista bottal a Balaton körül* c. cikksorozatában számolt be a Szarvasi Közlöny hasábjain.
- ²² A Levente Egyesület sajátos magyar intézmény volt, melyet a testnevelés fontosságának felismerése és a békészerződés által megtiltott általános védkötelezettség pótlásának a szándéká hívott életre 1921-ben (LIII. Tc.). A törvény minden 12 és 21 év közötti fiút levente kötelesnek tekintett, aki nem járt rendszeres testnevelést nyújtó iskolába, illetve nem vonult be katonai szolgálatra. (Romsics Ignác: Magyarország története a XX. Században, Bp. 2000., 180. p.)
- ²³ Szarvasi Hírlap, 1931. augusztus 23.
- ²⁴ Körösvidék, 1937. június 24., Szarvasi Hírlap, 1937. június 27.
- ²⁵ MOVE, a Magyar Országos Véderő Egyesület, katonai, társadalmi egyesület volt a két háború között.
- ²⁶ Szarvas és Vidéke, 1941. június 20.
- ²⁷ A Főgimnázium 1902/1903. évi értesítője, 68. p. illetve a 1903/1904. évi értesítője, 118. p.
- ²⁸ Szarvasi Lapok, 1903. október 18.
- ²⁹ Idézett mű 88. p.
- ³⁰ Szarvasi Közlöny, 1943. szeptember 5., szeptember 12.
- ³¹ Dolesch Gyula gyógyszerész (1931-2004) Szarvason született, 1945-ben Bajorországban telepedett le, 1949-ben az USA-ba vándorolt ki, az amerikai hadseregen szolgált, részt vett a clevelandi magyar cserkészmozgalom megszervezésében.
- ³² Molnár Mihály fényképzőtársulás és könyvügynökség tagja, köztisztviselő – id. Szenes János közelése
- ³³ Magyar Irodalmi Lexikon, szerk.: dr. Ványi Ferenc, Bp., é. n. 866. p.
- ³⁴ A magyar emigráns irodalom lexikona, Bp. 2000, 1046. p.
- ³⁵ Szarvas és Vidéke, 1939. március 3.
- ³⁶ A dölt betűvel szedett szövegrések Szarvas és Vidéke c. hetilap számaiból származó, a kor hangulatát és jellegzetes retorikáját kifejező idézeteket jelölik.
- ³⁷ Szarvas és Vidéke, 1939. május 26.
- ³⁸ Szarvas és Vidéke, 1939. június 2.
- ³⁹ Szarvas és Vidéke, 1939. június 9.
- ⁴⁰ Dr. vízit Székely Gyöző (1885-1940) 1936-39 között a szarvasi Középfokú Gazdasági Tanintézet igazgatója volt.
- ⁴¹ Szarvas és Vidéke, 1941. március 28.
- ⁴² Magyar országgyűlési almanach, 1939-1944, 372. p., Szarvas és Vidéke, 1941. május 9., július 11., 1942. április 10., ill. Szarvasi Közlöny 1943. november 28., december 12.
- ⁴³ Ld. a 10. számú jegyzetet
- ⁴⁴ Szarvas és Vidéke, 1941. február 21., 1942. május 8., Szarvasi Közlöny, 1944. július 30., augusztus 6.
- ⁴⁵ Szarvas és Vidéke, 1942. május 29., szeptember 8., október 16., Szarvasi Közlöny 1943. december 19.
- ⁴⁶ Dankó Pál (szül. 1924) közlései; adatközlöm leventetársaival (Lustyik János, Maczik Pál és Komár János) Cegléden kivált a csoporthból, és gyalogszerrel október 13-án visszatért Szarvasra.

⁴⁷ Március 29-én „munkatörzsével” Szálasi is elhagyta az országot, a szovjet csapatok március 31-én foglalták el Sopront.

⁴⁸ Menye, ifj. Zerinváry Szilárdné közlései.

Korim János

Örménykút és Kardos földrajzi nevei

4. rész

36. Galóhalmi dűlő

Az 1935-ös címtárban (23), és az 1962-es helységnévtárban (19) szerepel.

Nevét a Galóhalomtól kapta, ezen a dűlön van a halom.

Szlovák nyelven csak mint *Galódűlője* szerepel, halom nélkül. *Galovich honách* szme kopali kukuricu. (*Galódűlőjében* kapáltunk kukoricát.)

37. Galóhalmi iskola

Általános iskola a *Galóhalom* mellett, nevezik még *Csipkársori* iskolának is.

Szlovák nyelven: Sznyim szom hogyiv do *Galovej* skole. (Vele jártam a *Galóiskolába*.)

38. Galova ulica

Lásd: Csipkársor

39. Gerhátdűlő

Az 1854-es telekkönyvben (24), és az 1962-es helységnévtárban (19) szerepel.

Szlovák nyelven: Nye vjetye gye sa *Gerhátova hodi?* (Nem tudja, hol van a *Gerhátdűlő*?)

40. Gimnáziumsor

Szlovák nyelven nemigen fordul elő. Nevét onnan kapta, hogy a szarvasi gimnáziumnak ott földterületei voltak.

41. Gyilkosér

"Az erek közül megtartották régi nevüket a *Gyilkos-ér*, mely ... egyrészt kitágult a décsi laposra, másrészt beszakadt a Kereszt-érbe, melynek déli vége a Czigány-ér" (21. Neumann: 135.I.) Ugyanúgy, mint a Cigányér, a Körös egyik morotvája volt, Ma már nincs meg, nagy része a mai Szarvas területén húzódik.

Nevét a *Gyilkoshalomtól* kapta. A *Gyilkoshalomhoz* a néphagyomány szerint történet fűződik, amely szerint a betyárok a *Gyilkoshalomnál* rohanták meg a falu gulyáját, s gyakran mészárlások is történtek. A köznyelvben nagyon ritkán fordul elő.

42. Gyomai út

Észak-déli irányú út Örménykút területének közepén. 1967-ig földút. Észak felé ezen az úton lehetett eljutni Gyomára, s innen kapta nevét.

A néphagyomány szerint a török időben igen jelentős út volt, s gyakran a török ezen az úton vonult észak felé. Írásos bizonyíték erre vonatkozóan nem található.

Szlovák nyelven: A potom pogyeme po *Gyomjanki*. (Azután a *Gyomai úton* megyünk.)

43. Gyuricakocsma

Kocsma Örménykút északkeleti részén. Nevét tulajdonosáról kapta.

Szlovák nyelven: Gyuricova krcsma (Gyurica kocsmája)

44. Hajdútanya

Nevét tulajdonosától kapta.

Szlovák nyelven: *Hajduov szálas* (*Hajdútanyája*)

45. Határút

Földút, valószínűleg ez az út lehetett a határ az egykori Décse és Szarvas között. Ma Örménykutat Szarvastól elhatároló út, nyugat felől. Nevét nem Örménykút különválásakor kapta, sokkal korábbi eredetű, 1952 előtt is ilyen néven ismerték.

Szlovák nyelven: Na *Határszkej cesztye* voda sztoji. (A *Határúton* víz áll.)

46. Haviartanya

Nevét tulajdonosától kapta, ma a Petőfi Tsz központja.

Szlovák nyelven: *Hayjarszki szálas* (*Haviartanya*)

47. Hosszúsor

Az első sor a Csatból északra. Ezeknek a soroknak az az érdekessége, hogy Szarvarsóról sugarasan futnak ki, majd egymással párhuzamosan futnak, végül ismét sugarasan futnak be Kondorosra: (*Hosszúsor*, *Csípkársor*, *Szakácssor*, *Bakulasor*). Közük *Hosszúsor* a leghosszabb, innen kapta nevét. Ez gyűjtő össze a többi sort Szarvas, illetve Kondoros előtt, s egy sorként futnak be az említett községekbe. Előfordul *Dlhá ulicska*, *Dlhisor* néven is (szlovák nyelvű nevek). Érdekes a *Dlhisor* alak: A név első tagját (hosszú) szó szerint lefordítják szlovák nyelvre (dlhi), a második tagot (sor) változatlanul, tehát magyarul használják. Az ilyen formájú névhasználat igen gyakori Örménykúton.

Szlovák nyelven: Tágeme na *Dlhisor* (Megyünk *Hosszúsorra*)

48. Hosszúsori Gazdakör

Lásd: Jansik tanya

49. Hosszúsori iskola

Lásd: Skorkatanyai iskola

50. Hosszúsori Kultúrház

1945 előtt Hosszúsori Gazdakör néven is ismerték.

Szlovák nyelven: *Dlhisoranszki Kultúrház* (*Hosszúsori Kultúrház*)

Itt is a már előbb említett jelenséggel találkozunk, amikor a név második tagját (kultúrház) nem fordítják le szlovák nyelvre. A kultúrház új fogalom, s az örménykúti szlovák nyelv nem fordítja le az új fogalmakat, mert nincs rá megfelelő szava.

51. Novantanya

Nevét tulajdonosától kapta. Ma mellette autóbusz-megállóhely van.

Szlovák nyelven: *Novanovszálas* (*Novan tanyája*)

52. Jansiktanya

1945 előtt egy ideig itt kapott helyet a *Gazdakör*.

Szlovák nyelven: *Jansikovszálas* (*Jansik tanyája*)

53. Janurikdűlő

Az 1854-es telekkönyvben (24), az 1935-ös címtárban (23), és az 1962-es helységnévtárban (19) szerepel. Nevének eredete családnév.

Szlovák nyelven: *Janurikove honi* (*Janurik dűlője*)

54. Januriksor

Nevét a Janurikdűlőtől kapta.

Szlovák nyelven esetleg *Janurikovo ulica* (*Janurik utcája*)

55. Janurikszállás

Az 1894-es térképen (25. Térkép, 1894). Janurek szállás néven szerepel. A mai köztudatban Janurikszállás, vagy Janurik tanya néven fordul elő.

A szállás nem állandó tartózkodási helyet jelent. A tulajdonos nem a szálláson, hanem a városban, vagy esetleg egy másik faluban lakik. Csak időnként, legtöbbször nyáron látogat el a szállásra, ezért nyári szállásnak is szokták nevezni. A szálláson bérlik, vagy csősz lakott. A Szarvas környéki szállás és tanya közt nem sok a különbség, a tanya hasonlít a szállásra. A tulajdonos, a „gazda” a városban lakik, s csak tavasszal jön ki a tanyára, s amíg a mezőgazdasági munkák tartanak ott is marad. Összel újra bevonul a városba, ott telel. Ez volt a leggyakoribb eset. Előfordult az is, hogy a „gazda” csak ritkán jött ki a tanyára, végleg megtelepedett a városban, a fordította sem volt ritka, amikor a „gazda” végleg megtelepedett a tanyán. A tanyán az ún. „tanyás” lakott. A „tanyás” nincstelen ember, aki kenyérét napszámmal, harmados kukoricával, részesaratással kereste. A lakásért természetben fizetett adót a tulajdonosnak, azaz apróállatokat tarthatott a tanyán, s ebből bizonyos mennyiséget, - a „gazda” és a „tanyás” szóbeli megállapodása alapján, a „gazdának ad adó gyanánt”. A tanyás nem téveszthető össze a bérliivel, mert előfordul, hogy a „gazda” tanyáján bérli lakik, ez azonban saját igaerővel is rendelkezik, s sokkal jobb körülmények között él ahoz képest, hogy egykor ő maga is tanyásként kezdte. Bérliről gyakran elneveztek egy-egy tanyát, de „tanyás”-ról soha, hacsak az illető nem erősödött meg annyira anyagiakban, hogy meg tudta venni a tanyát.

Szlovák nyelven: *Januríkov szálás* (*Janurík tanyája*)

56. Juhosdűlő

Az 1854-es telekkönyvben (24), az 1935-ös címtárban (23), és az 1962-es helységnévtárban (19) szerepel.

Nevének eredete családnév.

Szlovák nyelven: *Juhosovehoni* (*Juhos dűlöje*)

57. Juhossor

Az 1889-es térképen (25. Térkép, 1889.) szerepel, mint *Juhosova ulica*. A mai *Bakulasor* elődje lehetett. A mai köznyelvben nem ismerik.

58. Kardosdűlő

Az 1854-es telekkönyvben (24), az 1935-ös címtárban (23), és az 1962-es helységnévtárban (19) szerepel.

Négy dűlőt neveznek *Kardosdűlőnek*, vagy egyszerűen *Kardosnak*, Örménykút délkeleti csücskében. Eredete személynév.

Szlovák nyelven: *Kardosovehoni* (*Kardos dűlöje*)

59. Katonatanya

Nevét tulajdonosától kapta, ma autóbusz-megállóhely.

Szlovák nyelven: *Katonovszálás* (*Katona tanyája*)

60. Kaukáldűlő

Az 1854-es telekkönyvben (24), az 1935-ös címtárban (23), és az 1962-es helységnévtárban (19) szerepel. Nevének eredetéről semmi bizonyosat nem tudunk.

Szlovák nyelven: *Kaukálhoni* (*Kaukáldűlő*)

61. Keresztúrszki kocsma, bolt

Kocsma és bolt volt a Berényi út mentén. Fontos tájékozódási pont.

Szlovák nyelven: *Polya Keresztúrszkich* (*Keresztúrszkiék* felé)

Folytatjuk

Szarvas 1804-ben

Egy átutazó tapasztalatai városunkban

Városunk 19. század eleji állapotáról a leghitelesebb adatokat *Tessedik Sámuel* kéziratban fennmaradt, s nyomtatásban „*Szarvasi nevezetességek*” címmel csak 1938-ban megjelent krónikából kaphatunk. Az akkor Szarvason történt, tömören feljegyzett események leírását, sőt általánosabb szempontokat érvényesítő értékelését kapjuk abból a beszámolóból, amelyet egy átutazó írt. Ennek megállapításait igyekszünk röviden ismertetni.

A Pesten megjelenő „*Patriotisches Wochenblatt für Ungarn*” című német nyelvű folyóirat 1804. évi június 20-i számában olvasható „*Einige Bemerkungen auf die Durchreise, über Szarvas*” (*Néhány megjegyzés Szarvarsól egy átutazás alapján*) című 16 lap terjedelmű leírás szerzője nem nevezi meg magát, csak „X.Y.Z.” aláírást használ, feltehető azonban, hogy maga a folyóirat szerkesztője járt Szarvason. *Liibeck János Károly* 1798-ban Bécsben szerzett orvosi oklevelet, majd néhány évig főurak háziorvosa volt. Így működött a Torontál megyei Nagybecskereken *Nákó Kristóf* uradalmában is, ahol 1799-ben földműves iskola nyílt. Ennek tervét Tessedik készítette (*Plan der praktisch-oekonomischen Schule zu N.Sz.Miklós*). Lübeck a földesurak szolgálatát felhasználva számottevő mezőgazdasági ismeretre tett szert, s tudását több terjedelmes könyvben adta közre a „*földbirtokosok, mezőgazdák, bérlök, kamarai és uradalmi tiszttviselők*” számára. Először azonban az említett folyóiratban sorozatosan közölte rövidebb írásait.

Utazónk a Tisza felől, kétoldalt füzfákkal szegélyezett, jól megépített és megfelelően karbantartott töltésen érkezett városunk széléhez. Első észrevétele a hídra vonatkozik.

Bartha Boldizsár „*Rövid chronicajá*”-ból tudjuk, hogy még a török uralom idején *Szejdi pasa* 1660-ban 150 fúróval, fejszével és egyéb szerszámokkal felszerelt embert rendelt a szarvasi híd munkáihoz, magát a hidat debreceni mesterekkel: ácsokkal, kovácsokkal csináltatta meg. Ez a híd nyilván katonai célokat szolgált: a gyulai és a szolnoki vár közötti összeköttetést könnyítette meg. Az ezeknél lényegesen kisebb szarvasi „vár” feltehetően a híd biztosítását is ellátta.

Tessedik is megemlíti, hogy – nyilván az időközben elpusztult törökkori híd pótlására – a földesúr 1801-ben új hidat építetett.

Major Gábor földmérő 1801-ben Szarvarsól készült, s a Szarvasi Múzeumban őrzött kéziratos térképe már feltüntet hidat (a maival azonos helyen). Hogy ez azonos-e a Bolza által építettel, vagy korábban is volt valamilyen már felújításra szoruló építmény, azt esetleg levéltári adatok alapján lehetne megállapítani.

Utazónk is elmondja, hogy a szép és erős fahidat gróf Bolza Péter tábornok, a földesúr csináltatta, méghozzá – a szarvasiak fuvarszolgáltatásán kívül – 3000 forint költséggel. Szerzőnk a híd jelentőségét természetesen nem a katonai érdek, hanem a kereskedelmi forgalom szempontjából hangsúlyozza. Elmondja, hogy Magyarországon a szükségesnél sokkal kevesebb helyen építettek hidat. Nagyon hiányzik például a Tiszán Vezseny és Cibakháza környékén ilyen jó átkelési lehetőség, hiszen a közlekedést biztosítani igyekvő komp nagyon megnehezíti a Bánság és az Erdély felől a továbbjutást. A két part között kifeszített kötelet a viharos időjárás többször elszakította, s a tomboló szél a kompot a rajta levő emberekkel, birkákkal, marhákkal, áruval együtt elsodorta. Ezért olykor – esőben-hóviharban – napokig is várni kell a biztonságos átkelési lehetőségre.

Meglepettel vett észre a híd mellett egy meglehetősen nagy hajót. Utalt arra, hogy évtizedek óta az az általános vélemény uralkodott, hogy a Körös nem hajózható. A hajót nem rác vagy görög gabonakereskedők, hanem a közhiedelemmel nem törődő két szarvasi paraszt építette Szegeden. Ezzel a Körösön, a Tiszán és a csak pár éve elkészült Ferenc-csatornán át Mohácsra vitték a környék gabonáját, ott ugyanis az előző évben a Duna áradása a teljes termést elpusztította. A környék lakossága eddig nem tudta eladható áruját kellően értékesíteni, hiszen a szállítási költségek felemészették volna a bevételt. Ez a hajó segítene a termelésnek és a lakosság anyagi helyzetének a fellendítésében.

A községebe érve örömmel láitta, hogy néhány ház ún. habántetővel van fedve. Az agyagművességikről nevezetes, a Felvidékre települt habánok ugyanis olyan fedőanyagot használtak, amelyet szalmából és agyagból készítettek, s amely tartósabb volt az általában elterjedt szalma-, nád- és zsindelytetőnél. És ami még fontosabb volt: nem volt gyúlékony. Abban az időben igen gyakoriak voltak a túzvészek, s különösen szeles időben falvak, városrészek pusztultak el így. A habántető elterjesztését a földesúr is igen fontosnak tartotta, ezért két embert el is küldött, hogy tanulja ki az ilyen tető készítését. S hogy maga mutasson jó példát, gazdasági épületeit így fedette be. Sőt Landgraf Ádámnak a módszert ismertető füzetét 1801-ben Bécsben újra kiadtatta.

Szarvas épületei közül kiemeli a Tessédiknek köszönhető templomot. Ennek kissé részletesebb leírása mellett elmondja, hogy a földesúr is törödik a község külső képének fejlesztésével. Ha valaki új házat akar építeni, a tervet előbb be kellett mutatni az uradalmi tiszviselőnek, hogy az épület megfelelően illeszkedjék a gondosan kialakított utcarendbe. Ezen a téren tehát a földesúr és Tessédik törekvései segítették egymást.

Az úti beszámoló nagyobbik része természetesen Tessedik alkotásaival foglalkozik, még hozzá elsősorban kertjével. Hallott már ellenséges véleményeket, s ezekkel szemben hangsúlyozza, hogy Tessedik olyan szikes talajon létesítette kertjét, amelyet mindenki terméketlennek tartott, Tessedik törekvését, hogy fákat telepítsen, nevetséges őrültségnek bályegyezték.

Tessedik azonban kísérletével meg akarta győzni az embereket, hogy előítéleteiket legyőzve lehetségesnek lássák sok ezer hold szikes föld termővé alakítását. Meg kellett küzdenie az értetlenséggel, sőt az ellenségeséggel, hiszen előfordult, hogy Pozsonyból és Bécsből hozatott magvakból fejlődésnek indult növényeit állatokkal letapostatták. De kedvét nem szegte az sem, hogy egyes fái, amelyeket jobb talajból, hűvösebb klímájú helyről telepített, a nyári kánikulában egymás után elfonnyadtak, elpusztultak. S figyelembe kell venni azt is, hogy Tessedik nem hivatásos kertész volt, a népes helység lelkészeként csak mellékfoglalkozásként ápolhatta kertjét.

Ilyen nehézségek gátolták, ő mégis igen nagy eredményeket ért el, s ezzel példát mutatott. Talajjavító eljárással ezen az addig fátlan vidéken eper- és gyümölcsfaültetvényt létesített. A fasorok közé ültetett lóherével és más fűfélékkel a területet jobban kihasználta. A talajjavítással az állatok is több takarmányhoz juthattak. E nélkül ugyanis kora tavasszal igen sok állat éhen pusztult, sőt igen sokat el is kellett pusztítani.

Szerzőnk külön kiemeli, hogy mennyire megcsodálta a gondosan ápolt gyümölcsfákat, mohát vagy férgeket nem látott rajtuk. Említi Tessedik nyolc akácfával végzett kísérletét: a legnagyobb hőség idején ültette őket, mégis szépen fejlődtek.

Kiter a Tessedik által kezdeményezett talajjavításra, a szikes földek homokos márgával való keverésére. A művelet sikérét jelzi az ilyen javított talajon létesített gyümölcsöse, ahol a fák között saláta, retek, dinnye és más növény is dúsan terem. Pontosan leírja azt a franciaktól tanult gyümölcsfa oltási módszert, amelyet néhány hazai példát követve Tessedik is alkalmazott.

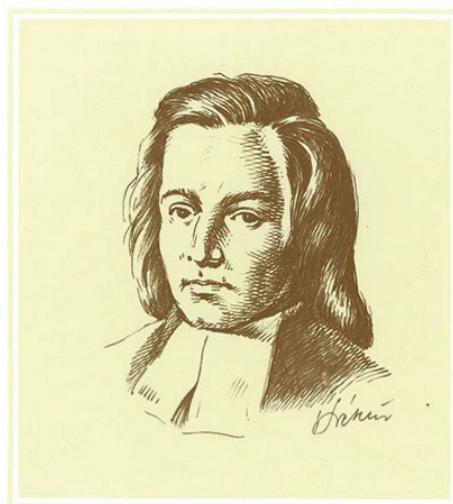
Újdonságot jelentett utazónk számára, hogy Tessedik a hideg szelektől és éjszakai fagyoktól úgy igyekezett védeni gyümölcsfáit, hogy a szokásos másfél-két ölnyi távolságban ültetett fasorok szélén sűrűbbre telepített fákat, hogy azok felfogják a szél erejét, csökkentsék a károkat.

Megemlékezik szerzőnk a jól táplált és gondosan tartott tehenek bő hozamáról, a szakszerű méhészetről. Kiemeli végül a heremag termesztés eredményességét, ezzel akár az egész országot is el tudnák látni – állapítja meg.

Szarvason szerzett tanulságos és kedvező tapasztalatai után egy szomorú észrevéssel zárja beszámolóját. Tessedik gyakorlati mezőgazdasági intézetében minden öt tanulót talált, vagyis az illetékesek nem használták ki azokat a lehetőségeket, amelyeket Tessedik biztosít a mezőgazdaság fejlesztésére, a parasztság jövedelmezőbb munkájára. Nem küldenek Szarvasra fiatalokat, akik a korszerűbb módszereket elsajátítanak és terjesztenék. De az intézet felvirágzását gátolja az is, hogy az eljárások gyakorlására csak Tessedik saját földje, kertje szolgál, az intézetnek egyetlen négyszögölnyi saját gazdasága nincs. Pedig Tessediket támogatni kellene, hiszen az évek során az ő lelkesedése és ereje is fogy.

Hogy Lübeck mennyire elismerte és követésre méltónak találta Tessedik működését, azt bizonyítja, hogy a most ismertetett „úti beszámoló” megjelenése (1804. június 20.) után két héttel (1804. július 4.) a *Patriotisches Wochenblatt* közölte Tessedik egyik cikkét is. A Tisza táji szikes földek műveléséről és hasznosításáról szóló tanulmányt valószínűleg az átutazó (feltehetően maga a szerkesztő Lübeck) kérte el Tessediktől.

Szerkesztette és ismerteti: Dr. Dörnyei Sándor

Tessedik Sámuel
1742–1820

Dr. Búzás László

Emlékképek Szarvas asztalitenisz sportjából

Előzmények

Szarvason 1945 előtt szervezett asztalitenisz sportélet nem volt. Az itt-ott létező asztalhoz kötődött hobbi szinten e játék. 1945 után a munkahelyek és a szerveződő ifjúsági szövetségek adtak helyet és lehetőséget az asztalitenisz sport szervezettsébb kialakulásához, egyéni és csapatjátékok, versenyek létrehozásához.

Pingpong asztal a MADISZ-ban, a tanítónőképzőben, az Árvaházban (ma Szarvas Város Általános Iskolája), az MSZBT termében, majd a postán volt. Ezért itt indultak meg e játékok – igénytelen körülmények között. Először fa, parafa, majd gumis ütő jött divatba (mert csak ezek voltak). Pingponglabdát is nehezen lehetett kapni, azok is silány minőségűek voltak. A gyakran eltört labdát acetonnal ragasztották össze, hogy még egy ideig játszhassanak vele. Az iskoláknak nem volt asztaluk, ezért a fiatalok

elsősorban a MADISZ székházban ütötték a labdát. Egyéni, páros- és csapatversenyek is itt voltak először. Versenyképes csapat itt alakult elsőként. Tagjai: *Muska János, Zrena Pál, Novodomzki Pál, Melján János, id. Grünvald Béla, Búzás Gyula, Búzás László és Szenes Gyula* voltak. Első meccseiket a kondorosaikkal játszották, mert ott is kialakult egy csapatra való játékosgárda. Említést érdemel *Szatur Géza* és barátja

*Évekkel később: Búzás László
és Muska János*

Zsigmond Sándor, akik a KIÉ- be (Kereszteny Ifjúsági Egyesület) jártak pingpongozni. Ez a helyiség az Árvaházban volt, ahol asztal lévén, lehetett játszani. Később a gimnáziumban is ütögettek.

Új lendületet adott e sportnak az, amikor *Marsal István* (akkor még képkeretező, később a Faipari KTSZ elnöke) hazajött a hadifogságból. Kiválóan értett a pingpongozáshoz, s vele már városi bajnokságokat is szerveztek. *Sebő János* volt még az a sportoló, aki tanítóképzős, majd főiskolás korában Szarvas bajnoka lett e versenyeken. A Pedagógus Szakszervezet Fáklya Klubja is belépett e sportág tagjai közé: ők a háziversenyeken túl Debrecenben országos versenyen is részt vettek. Házi

versenyek rendezését a postások is gyakran vállalták. Fő szervezője *Izsó István* volt.

Az 50-es évek lanyhulást hoztak. A fiatal sportolók felnőttek, utánpótlás nem volt. 1966-tól viszont a szarvasi óvónőképzőben asztalitenisz-sportkör és -csapat szerveződött Búzás László edző és szakosztályvezető vezetésével. Ez a szakosztály 1991-ig működött úgy, hogy edzésein Szarvas város minden iskolájának érdeklődő tanulóit is befogadta, fiúkat, lányokat egyaránt.

A sportág fellendülése

Az első években a tehetségek kiválogatása volt a feladat. Ügyes képzős lányok, gimnazisták és általános iskolások beszervezésével heti két edzésre mintegy 15–20 sportolót sikerült összehozni. Főiskolás fiúk is részt vettek a munkában, elsősorban azért, hogy erősebb edzőpartnerek is legyenek. Ezek a fiúk később önállósodtak, saját főiskolás csapatot hoztak létre, s indultak a megyei férfi versenyeken, ahol változó sikerkel szerepeltek.

Az első „nagy csapat” az 1960-as évek végén: Búzás László edző, Gergely Ildikó, Papp Ilona, Lantos Mária, (lent középen) Palov Katalin.

Egy- két év után állandó létszám alakult ki, s a tehetséges pingpongözö lányokkal versenyző csapatot sikerült létrehozni. Az első megyei versenyeken is részt vevő együttes tagjai a következők voltak: *Palov Katalin, Papp Ilona, Gergely Ildikó, Magyar Ildikó, majd Lantos Mária* is. E csapat úgy fejlődött, hogy megnyerte a megyei női bajnokságot, s részt vett az NB II.-be jutásért rendezett országos versenyen is. A csapat tagjai itt a miskolci lányokkal kerültek össze, akiktől vereséget szenvedtek. A megyei versenyeken ezt követően rendszeresen a 2. helyezést érték el. Ellenfeleik városai: Békéscsaba, Gyula, Békés, Oroszáza, Sarkad és Vésztő voltak. A megyei versenyeken túl több kupamérkőzés

A győztes csapat: Gergely Ildikó, Valent Júlia kísérő, Lantos Mária, Palov Katalin, Búzás László edző. Papp Ilona

kecskemétekkel vívták, de győztek. A legjobb játékos Lantos Mária volt.

Az edzésekhez és versenyekhez egyre jobb minőségű asztalokra, hálókra, labdáakra és ütőkre volt szükség. Kezdetben a képző gazdasági hivatala biztosította Bankó János gazdasági igazgató vezetésével. Ezt a feladatot később Kovács Istvánné láttá el. Közben, ahogy e sportkör erősödött anyagilag is, úgy Kunos Andrásné tanár, a sportkör elnöke támogatásáról biztosította az asztalitenisz sportot. Nyugállományba vonulása után e feladatot Gyarmati Zoltánné és Gaál Sándorné testnevelők vállalták. A fényképek tanúsága szerint, még egyforma képzős mezben is játszhattak lányaik a versenyeken. Anyagi és erkölcsi támogatást Zilbauer András a Városi Tanács Sportbizottságának vezetőjétől kaptunk. Utóda Nyári Mihály a Szakmaközi Bizottság anyagi támogatását elnyerve biztosította a versenyek kiadásait. Több kupát, érmeket és ajándékokat vásároltak a szarvason rendezett versenyek győztesei és helyezetjei számára. A versenyek lebonyolításában Muska János, az egykor kitűnő játékos, zsűritagként vett részt szinte minden szarvasi rendezvényen (lásd a fényképen).

A képző sportélete mellett azt is biztosította, hogy mások által szervezett, rendezett asztalitenisz versenyeknek helyet adott a tornateremben, és segített lebonyolításában. Legjelentősebb versenyeket a SZÁT rendezte Csery István rendszeres kezdeményezése mellett. Itt edzett és készült fel a versenyekre Grünvald Béla, Mári Sándor, Csasztrán István és a jelenlegi városi edző, Fest Attila is. Kedvelt versenynek bizonyult a családi pingpongozás. Egyéni és páros versenyt rendeztek férj-feleségek részére. Ezeket évente egy alkalommal rendezték a 80-as években, legtöbbször a Petőfi Sándor Általános Iskola tornatermében. Szervezését és

volt. Legalább egyszer minden megyei vándorkupát megnyertek. Ilyenek: a gyulai Várkupa, a szarvasi Körös Kupa, a megyei Vándorserleg.

Az első időszakhoz tartozott az óvónőképzők soproni országos versenyén való részvétel is. Itt első helyezést érték el, elnyerték az óvónőképzők erre a cérla létesített serlegét. Itt Sopron, Kecskemét, Hajdúböszörmény csapatai voltak az ellenfelek. A legnehezebb mérkőzést a

A második nemzedék (1970-ben):
Lantos Mária, Mudri Margit,
Csicsely Magdolna, Búzás László,
Orosz Mária, Kovács Margit
Csicsely Magdolna, Glózik Klára, Barna Ágnes.

Az 1970-es években: Borgulya Györgyi, Palov Sarolta, Németh Irén,
Janurik Éva, Kocsis Julianna, Rovó Mária, Szabó Erika, Lantos Mária,
Hegedűs Mária, Nyerges Judit, Fehér Ágnes, Szepesi Magdolna, Plenter
Katalin, Janurik Ilona, Cséke Éva, Gruber Valéria, Fabula Ágnes, Búzás
Klára, Musits Erzsébet, Bakos Anikó, Tóth Szilvia, Vilim Mária, Benyoda

Ilona, Viski Ágnes, Horváth
Katalin.

Az 1980-as években:
Németh Ágnes, Lékó Zsuzsanna,
Cserenyecz Edit, Búzás Edit,
Papp Erzsébet Éva, Pálvölgyi
Erzsébet, Tomcsenkó Mária
Katalin, Bajnok Edit, Sárkány
Ágnes, Rácz Anikó, Kiss Edit,
Veszter Ágnes, Fazekas Helga,
Valach Ildikó, Szabó Gabriella,
Fest Ágnes, Kovács Ágnes.

A legeredményesebb évek a 60-
as és 70-es évek voltak. Az

Edzés közben

lebonyolítását az óvónőképző csapata vállalta. Rendszeres versenyzők voltak ezeken Grünvald Béla és felesége, Bencze Sándor és neje, Búzás László és Klára nevű lánya, Fest Attila és felesége. Az első helyezések rendszerint köztük dőlték el.

A képző lánycsapatának önként vállalt támogatója volt dr. Valent Júlia tanár. Gyakran részt vett az edzéseken, ő maga is ütőgetet, s a versenyekre is eljárt, a vidékiekre is. Ő volt az, aki együtt tudott örülni a sikerekben, vereség esetén pedig lelket vert a szomorkodó játékosokba. Ő volt a csapat „pszichológusa”. Az óvónőképző csapatának igazolt játékosai voltak:

Az 1960-as években: Palov Katalin,

Papp Ilona, Kerekes Mária, Gergely
Ildikó, Magyar Ildikó, Magyar Emese,
Rusznák Zsuzsanna, Mudri Margit,
Orosz Mária, Hollóczki Erzsébet,
Csicsely Magdolna, Glózik Klára, Barna Ágnes.

Janurik Mária, Glózik Klára

iskolában a hatnapos tanítási idő kedvezett a sportnak. Hét végén nem rohantak haza a távollakók a kollégiumból. A szombat esték és vasárnapok játék- és verseny lehetőségeket biztosítottak a „ráérős” diákoknak, hallgatóknak. A Mezőgazdasági Főiskola fiai közül is többen meg-megjelentek e játékokon, versenyeken: vonzóerőt is jelentettek. A 80-as évek voltak a legnehezebbek, mert az ötnapos munkahét révén már péntek délután hazautaztak a lányok, s a hétfégi versenyeken nem minden legjobbak vettek részt. 1988-ban még ezüstérmes volt a megyében a képző csapata, de a továbbiakban általában a 3. helyen végzett.

Az edző 1992-es nyugállományba

vonulásával a képző asztalitenisz sportélete véget ért. Nem volt, aki folytatta volna e munkát. Néhány évig még tömegsportként játéklehetőséget biztosítottak a hallgatóknak, majd ez is elhalt. A városban azonban Fest Attila és felesége révén szárnyra tudott kapni e sport. Körös SE néven jelenleg is ifjúsági csapat jár versenyekre. Sikereikről a Szarvas és Vidéke hetilap rendszeresen tudósít.

Az egyes iskolákban hobbi szinten találkozni lehet pingpongozással, de városi iskolai csapatversenyet nem szerveznek.

Hegedűs Mária, Cséke Éva

* * *

A 25 éves edzői és játékvezetői munka elismeréseként a Megyei Sportbizottság 1993-ban, Békéscsabán, széles plénum előtt kitüntetésben részesített. A kitüntetést Sidó Ferenc világbajnok adta át. 2006-ban a Szarvasi Sportbizottság ajándékkal ismerte el – Mári Sándorral együtt – múltbeli tevékenységünket.

Dr. Sebestyén Istvánne

Keresztnévadási szokások Szarvason

1. rész: 1734–1916

Valamely nép tulajdonnevei, mint általában egész nyelvrendszerre, a legszorosabb, legszövevényesebb összefüggésben állnak történeti életének változásával, különösen pedig művelődésének történeti élete folyamán végbemenő fejlődésével.

– „Tehát a nyelvtudománynak idevágó része nem egyéb, mint alkalmazott művelődéstörténet” – állapította meg *Pais Dezső Régi személyneveinek jelentéstana c. tanulmányában*.

Ebből a szemszögből vizsgálódva kerestem magyarázatot a kérdésre, mi lehet annak az oka, hogy Szarvas városában még az 1950-es években is 5-5 férfi- és női név nagy százalékban uralta az utóneveket, s mögöttük szerényen, aránytalanul kis százalékban húzódtak meg más, a környező falvakban és városokban általános, és az országos statisztikákban is tömegesen előfordulónak jelzett keresztneveink. Kerestem annak a szájhagyományként hallott mondásnak az okát, hogyha a gyermek fiú, akkor a neve Ondro, Gyuro, Jano, Miso vagy Palyo legyen, ha pedig lány, akkor Anna, Erzsa, Jutka, Mara és Ziza nevére hallgasson. A mondás helytálló voltát az anyakönyvi bejegyzések századokon át végigkísérhetően igazolták.

Szarvas történetében sorsfordulót jelentettek az 1700-as évek első évtizedei, amikor a török kiűzése után elnéptelenedett településre *Harruckern János György* báró felhívására Csabáról, továbbá Nógrádból, majd Gömörből, Abaújból, Zólyomból, és Pest vármegyéből megindult a bevándorlás. Az első telepesek – Nádor Jenő szerint – evangélikus vallású tótok voltak. Vajon nyelvükkel, dalaikkal, szokásaikkal a később tömegessé váló néhány keresztnévet is hozták?

1734

A Szarvasi Ótemplomi Evangélilus Egyház első ránk maradt anyakönyvét 1734. november 27-én nyitotta meg *Markovitz Mátyás* lelkész, és az év végéig (utolsó bejegyzési időpont december 25.) összesen 13 gyermek (9 fiú és 4 lány) születési adatait jegyezte be.

Sorrendben a következő keresztnévek olvashatók: Katka, Ondrej, Jutka, Janko, Ondrej, Istók, Tamás, Tamás, Marika, Jano, Janko, Jánko, Marisa.

1735-ből 94 gyermek anyakönyvi bejegyzését olvashatjuk, s kezd kialakulni a nevek megoszlásának az a szokásos rendje, amely 200 évnél tovább jellemzette a szarvasi keresztnévadást.

70,4 %-ban uralkodnak az András, János, Mihály, Pál nevek. Kedvelt még a Mátyás, Tamás, későbbi években a Márton is. Az egyéb nevek közül előfordul az Ádám (1), Dániel (1) és Sámuel(2), valamint a magyarság körében kedvelt, országszerzettek elterjedt Ferenc (1) és István (1) név is.

A női nevek közül az Anna, Erzsébet, Judit, Mária és Zsuzsanna részaránya még csak 48 %, de népszerű a Katalin és Dorottya (28 %). A női nevek választékának szegényességét mutatja az, hogy az említetteken kívül, csak Évát és Ilkát jegyeztek be, tehát az 50 női név csupán 5+9-féle.

Ha kevés név fordult is elő, a becélő alakokkal nem fukarkodott a bejegyzést végző Markovitz Mátyás.

Andrej és Ondrís, Duro, Durko, Jano, Janko, Isstók, Missko, Palo, Samko (Sámuel) alakváltozatok eltörpülnek a női nevek becélő származékai mellett; mint Anča, Anička, Beta, Betka, Alzbeta, Lízba, Judka, Maryssa, Marysska, Kata, Katka, Dorka (Dorottya), Evička, Ilka, Iluska, Zsofi, Zsofka. Mi volt az oka néhány név tömegessé válásának? A telepesek keresztnévért vizsgálva, akitket az 1834–35–36. évben a születési anyakönyvben szülőnek vagy keresztszülőnek jegyeztek be, elfogadható magyarázatot találunk: Az 5-5 név előfordulási aránya 56, illetve 86 %. Ha az akkor szintén elterjedtnek nevezhető Márton, Mátyás, Dorottya és Katalin neveket is a tömegnevek közé soroljuk, mert a 23,08 %-os előfordulási arányuk szerint ide lehet számlálni, akkor közel 80 %-os az előfordulás aránya. Ezen belül a Jánosoké 24,5 %, a Máriáké 19 %. De 1734-ben 16-féle férfi és 6 féle női keresztnév, 1735-ben 14-féle férfi és 7-féle női keresztnév, 1736-ban 16-féle férfi és 7-féle női keresztnév fordul elő egy-egy esetben. S még sincsenek, vagy alig vannak ezen ritka nevek hatással a későbbi névadási szokásra.

A Szarvasra települtek leginkább jobbágyok vagy jobbágysorban élők voltak. Jöttek a telepítési felhívásra, szöktek a nehezebb sorsból ide, mintegy új életet kezdeni. Nevük által nem elkülönülni, inkább egymáshoz hasonlóvá válni akarhattak, valószínűleg ezért adták az újszülöttnek a gyakori nevek valamelyikét. Íme egy példa a sok közül:

1735-ből: Filyo Jakub fia	Janko
Warga Péter fia	Janko
Korytar Lawrintz fia	Janko
Darabos Lukač fia	Janko

1736-ból: Kresskon Jakub fia
Kis Ferenc fia
Sopochon Péter fia

Durko
Janko
Janko

A női nevek esetében sem törekedtek választékosságra. Például: Grbowy Duro és Zowfka lánya (1736): Maryssa, keresztanya: Margaréta.

1736

1736-ban Szarvas lakossága lélekszámban kicsiny lehetett, mert hasonlóan az előző évihez 97 újszülöttet jegyeztek be, de ekkor az előzőekben emlegetett és majdnem uralkodónak nevezhető tömeges névadás már kialakulóban volt. Az összes férfinév 30 %-a János; az Andrásoké, Györgyöké és Páloské pedig együttesen 33 %. Elterjedt és kedvelt név még a Márton és Mátyás. Feltűnő és mindenkor nem névadására jellemző a választék hiánya, 12-féle férfi- és 8-féle női név fordul összesen elő.

A bejegyzések sajátosak. A tót alakváltozatot használja a lelkész, így Duro, Durik, Durka, Jano, Janko, Matej, Palo, Ondris, Ondrej, illetve Anka, Anča, Anička, Dorka, Judka, Kata, Katka, Mara, Maris, Marissa alakok szerepelnek.

Latinos alakváltozat az előbbivel párhuzamosan, de ritkán szerepel az Andreas, Paulus, Katarina alakban.

Az alakváltozatok a szó hangulatát is jelzik. Bizonyára a latinos formát tartották komolyabbnak, ünnepélyesebbnek, talán előkelőbbnek is, a rövidebb alakot egyszerübbnek, népiesnek és főleg kedvesebbnek.

1756

A 20 évvel korábbi adatokhoz viszonyítva 70 %-kal emelkedett a születések száma, még feltűnőbben gyarapodott a tömegneveket viselőké: a férfiaknál 88,24 %-os, a nőknél 85,5 %-os abszolút többség alakult ki.

Ez évben is a ritka nevek kis választékával találkozunk: 9-féle férfi- és 8-féle női névvel. Ezek előfordulása csak 1–2–3 gyermeket érint, a Katalin nevet kivéve.

A nevek bejegyzési módja az élőbeszéd tótos, becészű alakjait követte, az egyetlen egy latinos "Petrus" kivételével.

1776

Az 1776. évben születettek száma a lakosság növekedését mutatja, de a mennyiségi növekedés nem hoz lényeges változást a névválasztásban. A

férfinévek 76,65 %-os többsége mellett ugyan már 4-4 kedvelt és ritka névvel is találkozunk, ritka női név azonban a népszerű Katalin mellett csak háromfélé van. Nem is lehetett másképpen a 81 %-os névuralom és a 15 %-os kedveltségű „Katalin” választása után.

Ebben az esztendőben a latinos keresztnévi alakok dominálnak. Szinte úgy érzi az anyakönyvet bongésző, hogy akaratlanul szaladt el a lelkész tolla egy-két esetben a Jankó, Misko vagy Palko beírásakor – mivel egyébként a szigorúbb és ünnepélyesebb Andreas, Georgius, Jo(h)annnis, Michael, Faul(1)us, Stephanus, Martinus, Matthias alakok szerepelnek.

Kedveskedők a nőnevek alakváltozatai: Anička, Elisabetha, Judítha, néha Marika.

1796

A századvég semmi jellegzetes vonással nem járul hozzá az addig kialakult képhez. Az uralkodó nevek abszolút többségben 90 % felé járó tömegben (84,5 - 87,4 %) állandósulnak. Állandósul a népszerű Mátyás, Márton, Sámuel, Ilona, Katalin nevek használata is.

A bejegyzések követik az előző évek latinos szigorát. Csak egyszer, egy „Anicska” írásakor tett kivételt az egykor lelkész.

1816

Az előbbi évtizedekhez hasonló képet tár elénk az 1816-os év is. A fiúk és lányok születési aránya közel egyenlő (47,4 és 52,5 %). A tömegnevek uralma változatlan: 84,3 %-ban kapják a fiúk, 87,93 %-ban a lányok a szokássá erősödött 5-5 nevet.

A férfi nevek között változatlanul kedvelt az István, Márton, Mátyás és Sámuel (összesen 12,5 %); s a Katalin név stabilitása is 8 %-ot ért el.

Mindössze 3-3,7 % a ritka neveket viselők aránya.

Kettős keresztnévet két fiúgyermek kapott: Paulus Carolus és Georgius Carolus.

Az anyakönyvet vezető lelkész, mint 20 ével azelőtt, 1816-ban is a nevek latinos alakváltozatát használta.

*Folytatjuk.
Következik: 1836*

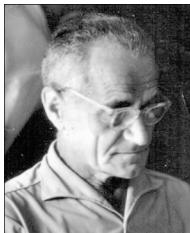
Forrásunkák:

1. Szarvasi Ótemplomi Evangélikus Egyházközség Anyakönyvei 1734–1876.
2. Szarvas Község (Város) születési anyakönyvei 1896–1996.
3. Pais Dezső: Régi személyneveink jelentéstana. 2. kiadás
(Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadványai 118. sz. Bp. 1966.)
4. Berrár Jolán: Női neveink 1400-ig
(Magyar Nyelvtud. Társ. Kiadványai 80. sz. Bp. 1952.)
5. Karácsony Sándor Zsigmond: Személyneveink 1500-tól 1800-ig
(Nyelvtudományi Értekezések 28. sz. Bp. 1961.)
6. Szabó T. Attila: Kolozsvári becenevek a 16-19. században
(Nyelvtudományi Értekezések 59. sz. - Bp. 1968.)
7. Büky Béla: A fővárosi keresztnévadás hatóerői
(Nyelvtudományi Értekezések 26. sz. - Bp. 1961.)
8. Kálmán Béla; A nevek világa
(Debrecen, 1989. IV., átdolgozott kiadás)
9. Ladó János: Magyar utónévkönyv 1. kiadás
(Akadémiai kiadó Budapest, 1971.)
10. Hajdu Mihály Magyar becélzénevek 1770-től 1970-ig
(Akadémiai Vadó Budapest, 1974.)
11. Fehértói Katalin: A XIV. századi magyar megkülönböztető nevek
(Nyelvtudományi Értekezések 68. sz. - Bp. 1969.)
12. Kniezsa István: A magyar és szlovák családnevek rendszere
(Kézirat - Bp. 1965.)
13. Melich János: Családneveinkről
(Magyar Nyelv XXXIX/4. - Bp. 1943.)
14. Kertész Manó: A magyar vezetéknévek történetéhez
(Nyelvőr LXII./5–6. 1933.)
15. Bálint Károly: Népnyelvhagyományok, tulajdonnevek
(Nyelvőr XXX. - Bp. 1901.)
16. Lőrincze Lajos: Az 1967. évi anyakönyvi bejegyzések néhány tanulsága
(Nyelvőr LVIII/1. Bp. 1969.)
17. Kiss Jenő: Magyar nevek német szemmel nézve
(Nyelvőr LXV. – Bp. 1976.)
18. Rácz Endre: Néhány szempont becélző keresztnéveink vizsgálatához
- Névtudományi vizsgálatok (A Magyar Nyelvtudományi Társaság
Névtudományi Konferenciáján elhangzott előadás - Bp. 1958.)
19. Mezei Katalin: Anyagtanulmány (Bp. 1977.)

Lelkes Pál
A szarvasi tanyai iskolák története
11. rész

IV. fejezet

A tanyasi iskolák az első világháború alatt

Az 1914. évi július 26-án kitört világháború mint valami szörnyű villámcsepás érte a szarvasi iskolaügyet. A 35 tagból álló tantestületnek több mint a felét, összesen 22 tanítót hívtak be hadiszolgálatra. Az evangélius tanyasi iskolák – az ószőlősi és a siratói kivételével – tanítók nélkül maradtak.

Hadiszolgálatra hívták be többek között *Kovács Pált*, a furugyi iskola tanítóját, *Dankó Jánost*, az Inkey-Kákai iskola tanítóját, *Rohoska Lajost*, az ezüstiskola tanítóját, *Tóth Pált*, az ószőlői iskola tanítóját, *Patonai Jánost*, az örményzugi iskola tanítóját, *Frankó Mihályt*, a Maginyecz-iskola tanítóját, *Gaál Mátyást*, a Galóhalmi iskola tanítóját, *Novodomszky Jánost*, a Skorka-iskola tanítóját, *Reményi Gyulát*, a Csabai úti iskola tanítóját, *Slajchó Istvánt*, a Sápszky-tanyai iskola tanítóját, *Rohony Pált*, a csabacsüdi Kita-iskola tanítóját.

A volt községi tanyasi iskolák is tanítók nélkül maradtak. Katonai szolgálatra lett behívva *Kürtössy József*, a kondorosi holdak tanítója, *Molnár Jenő*, az orosházi úti iskola tanítója, *Hanó János*, a rózsási iskola tanítója, *Szlovák Pál* a szélesúti iskola tanítója, *Trnovszky Márton*, a Csabai úti községi iskola tanítója.

A háború alatt ezekben az iskolákban csak oklevéllel nem rendelkező helyettesekkel lehetett a tanítást ellátni. Bár ez az egyetlen megoldási lehetőség nem volt teljes megoldás, mindenkorálta hasznos volt, mert egyrészt biztosította a gyermekek folyamatos foglalkoztatását, másrészről nagy segítségére volt a gyermekek nevelésében azoknak az édesanyáknak, akiknek férjeik katonai szolgálat miatt évek hosszú során át távol voltak az otthonuktól.

A tanyasi iskolákban mint helyettesek működtek:

Az 1914–15. tanévben

A furugyi iskolánál:

Grósz Lászlóné

okl. óvónő

Az ezüstszőlői iskolánál:

Laurenczi Erzsike

IV. polg. osztállyal

A Skorka-tanyai iskolánál:	övz. Ridegh Jánosné	IV. polg. osztállyal
A Csabai úti iskolánál:	Palkovics Juliska	I. éves tanítónőképzős
A Galóhalmi iskolánál:	Dauda Mariska	IV. polg. osztállyal
Az örményzugi iskolánál:	Liska János	tanítói okl.
A Sápszki-tanyai iskolánál:	Mátrai Mária	okl. óvónő

Az 1915–16. tanévben

A furugyi iskolánál:	Laurenczy Olga	IV. polg. osztállyal
Az Inkey-Kákai iskolánál:	Sarlai Anna	V. gimn. osztállyal
Az ezüstszőlői iskolánál:	Laurenczi Erzsi	IV. polg. osztállyal
Az Ószőlői iskolánál:	Melis Mihály	r. tanító
A túl a körösi iskolánál:	Liska János	okl. tanító
Az örményzugi iskolánál:	Tetlák Etel	okl. óvónő
A Maginyecz-iskolánál:	Konyecsni Anna	IV. polg. osztállyal
A Galohalmi iskolánál:	Dauda Mariska	IV. polg. osztállyal
A Skorka-tanyai iskolánál:	Ridegh Jánosné	IV. polg. osztállyal
A Csabai úti iskolánál:	Palkovics Juliska	tanítónőképző növ.
A Csabacsúdi Kita-iskolánál:	Grósz Lászlóné	okl. óvónő

Az 1916–17. tanévben

A furugyi iskolánál:	Laurenczy Olga	IV. polg. iskolai osztállyal
Az ezüstszőlői iskolában:	Laurenczi Erzsébet	IV. polg. iskolai osztállyal
Az Inkey-Kákai iskolánál:	Behan Anna	IV. polg. iskolai osztállyal
A Skorka-iskolában:	Palkovics Júlia	tanítóképzős növendék
A Csabacsúdi Kita-iskolánál:	Grósz Lászlóné	okl. óvónő
A Sápszky iskolában:	Mátrai Mária	IV. polg. iskolai osztállyal
Az örményzugi iskolánál:	Tetlák Etel	okl. óvónő
A Maginyecz iskolánál:	Konyecsni Anna	IV. polg. iskolai osztállyal
A Túlakörösi iskolánál:	Medvegy Zsuzsa	IV. polg. iskolai osztállyal

Az 1917–18. tanévben

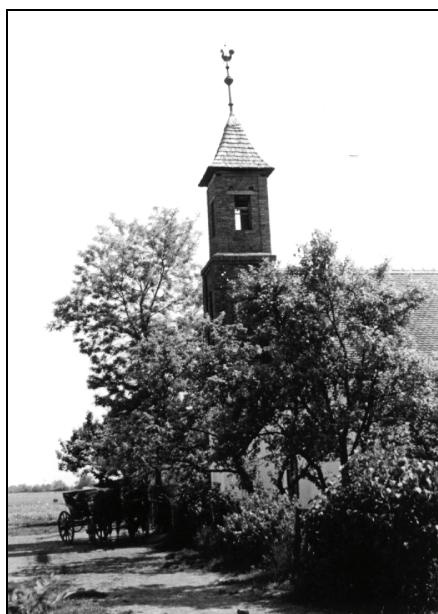
A furugyi iskolánál:	Konyecsni Anna	IV. polg. iskolai osztállyal
Az Inkey-Kákai iskolánál:	Sarlai Anna	V. gimn. osztállyal
Az ezüstszőlői iskolánál:	Tetlák Etel	óvónői okl.
A Csabacsúdi Kita-iskolánál:	Zsolnai Etel	IV. polg. iskolai osztállyal
A Galóhalmi iskolánál:	Behan Anna	IV. polg. iskolai osztállyal
A Sápszky-tanyai iskolánál:	Laurenczy Erzsi	IV. polg. iskolai osztállyal

Az örményzugi iskolánál: Laurenczy Olga IV. polg. iskolai osztályal
A Túlakörösi iskolánál: Medvegy Zsuzsa IV. polg. osztályal
A Maginyecz-tanyai iskolánál: Viszkok Erzsébet IV. polg. osztályal
Az Ószőlői iskolánál: Kovácsik Ilona IV. polg. osztályal

A helyettes tanítóknak és tanítónőknek – írja az iskolaszék akkori elnöke, *Bartos Pál* lelkész – sok, a háború által teremtett akadálytal kellett megküzdeniük, különösen a nagymérvű mulasztások miatt teljesíthették nehezen feladataikat, de lelkes, fiatalos buzgalmuk, egyházszeretetük átküzdötte magát az akadályokon, és vizsgáikkal a körlekészek megelégedését érdemelték ki.

Megjegyzés

Ez az írás a Lelkes Pál hagyatékában lévő "A szarvasi tanyai elemi népiskolák története" című tanulmányának 11. részlete. Folytatását a Szarvasi Krónika következő számában közöljük.

*A Kita-tanyai iskola jellegzetes harangtornya.
Az iskola a Kita-család anyagi támogatásával épült*

Nemzetiségeink életéből

Szarvas Város Szlovák Önkormányzata

2006. október 13-án megalakult a Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat. A választásokon *Csasztvan András*, *Frankó Anna*, *Medvegy Pálné*, *Mótyán Tibor* és *Závoda Ferenc* kapta meg a szlovák nemzetiségű választók bizalmát. Ez az öt képviselő vette át megbízólevelét *dr. Szító Andrástól*, a választási bizottság elnökétől.

A képviselők Mótyán Tibort választották meg elnöknek. Alelnök: Frankó Anna lett.

Csasztvan András igazgató

1959-ben született Szarvason. Ifjúságvédelem szakos nevelőtanári diplomát és közösségefejlesztő, közoktatásvezető felsőfokú diplomát szerzett. Nős, felesége Vass Edit tanítónő. Két gyermekük van. 1985-től a szarvasi Vajda Péter Művelődési Központ szakalkalmazottja, 2000-től megbízott igazgatója majd igazgatója. Az Örökség Gyermek Népművészeti Egyesület tagja 1989–2000-ig elnökségi tagja, 2000-től elnöke. 1996-tól a Szarvasi Hagyományőrző Közalapítvány elnöke. 1994-től a Szarvasi Szlovák Önkormányzat képviselője. 2004-től a Szlovák Színház ügyvezető igazgatója.

Frankó Anna ált. isk. tanár

1960-ban született Szarvason. Szlovák szakos általános iskolai tanári oklevelet szerzett. Pályakezdése óta a Szlovák Tanítási Nyelvű Általános Iskolában dolgozik. Alapításától tagja, 1999–2001 közös titkára, 2001-től elnöke a Szarvasi Szlovákok Kulturális Körének. E minőségeiben szervezi a szarvasi szlovákok kulturális rendezvényeit és hagyományőrző tevékenységét. 2002-től tagja és alelnöke'a Szarvasi Szlovák Önkormányzatnak.

Medvegy Pálné általános iskolai igazgató

1953-ban született Szarvason. Hivatása általános iskolai tanár. Férje gépész mérnök, egy gyermekük van. 1974 óta a Szlovák Tanítási Nyelvű Általános Iskolában dolgozik. 1986-tól igazgatóhelyettes, 1993-tól igazgató. 2001-ben a „Kisebbségekért” kitüntető díjban részesült. Az Országos Szlovák Önkormányzat elnökségi tagja, az Oktatási Bizottság elnöke; az Oktatási Minisztérium Országos Kisebbségi Bizottságának alelnöke, a „Nemzetiségeinkért” díj kitüntetettje. 1994-től a helyi Szlovák Önkormányzat képviselője.

Mótyán Tibor a Szlovák Önkormányzat elnöke

1950-ben született. Nős, két gyermek édesapja. 30 éve van jelen Szarvas kulturális életében. 1995-től Szarvas Város Szlovák Önkormányzatának választott elnöke. A Szarvasi Szlovákok Kulturális Körének alapítója, 1990–1998-ig elnöke. A szlovák testvérvárosi kapcsolatok ápolója. A várost újra alapító betelepülők emlékére állított Lelepedési Emlékkő ötletadója, kivitelezésének szervezője. A Novinkár nad Kerešom szlovák nyelvű újság alapítója és felelős kiadója. Az Országos Szlovák Közművelődési Központ Szarvasi Régiójának intézményvezetője.

Závoda Ferenc vállalkozó

1950-ben született Szarvason. Szülei: Závoda Pál és Bracsok Mária. Gyermekei: Edina, Attila és Ferenc. Szakképzettsége: szobafestő, mázoló. Katonai szolgálata után tanult szakmájában kezdett dolgozni, 1971-től magánvállalkozó. Az utóbbi években gazdálkodik. 1990-től alapító tagja a Szarvasi Szlovákok Kulturális Körének, 2002-től vezetőségi tag. 1998–2006-ig Szarvas Város Képviselő-testületében a Szlovák Önkormányzat listás képviselője. 2006-tól a Békés Megyei Közgyűlés tagja, 2006-tól Szarvas Város Szlovák Önkormányzatának képviselője. Rendezvények szervezésével foglalkozik.

A Szarvasi Cigány Önkormányzat

2006. október 13-án megalakult a Cigány Kisebbségi Önkormányzat. A választások eredményeként a Szarvasi Cigány Önkormányzat képviselőcsoportja teljesen megújult. *Balogh József, Bánfi József, Jónás Jánosné, Romhányi Tiborné, Rostás Zsolt* kapta meg a cigány nemzetiségi választók bizalmát. Mindannyiukat a Roma Közösségfejlesztők Országos Szövetsége jelölte. Ez az öt képviselő vette át megbízólevelét *dr. Szító Andrástól*, a választási bizottság elnökétől.

A képviselők Bánfi Józsefet választották meg elnöknek. Alelnök: Jónás Jánosné.

Balogh József

1979-ben született Szarvason. Édesapja Balogh József, édesanya Bankó Mária. Élettársa Farkas Timea. Gyermekei: József, Adrián, Alex, Leó. Az általános iskolát Szarvason fejezte be a szarvasi 2. Sz. Általános Iskolában 1994-ben. Jelenleg munkanélküli.

Bánfi József Attila tanodatitkár

1975-ben született Gyulán. Szülei Kasuba Pál és Radics Mária. Elvált, gyermeke Adrián. Az általános iskola elvégzése után, 1993-ban az asztalos szakmát tanulta ki. 1997-ben érettségi vizsgát tett, 1998-ban famegmunkáló technikusi képesítést szerzett. A TSF Pedagógiai Karán 2002-ben óvodapedagógusi és tanítói oklevelet szerzett. 2002-től 2004-ig a szarvasi Székely Mihály Szakképző Iskolában kollégiumi nevelő, 2004-től a Lidl Magyarország Kft. szarvasi áruházának üzletvezető-helyettese. 2006-tól a Szarvasi Ifjúságért Akciós csoport (SZIA) Egyesület tanodatitkára. Feladata a „Cherbo” Csodaszarvas Tanoda 10–18 éves roma származású diákjainak segítése a tanulásban.

Jónás Jánosné tanítónő

1969-ben született Szarvason. Szülei: Rácz Sándor és Bogdán Emerencia. Férje Jónás János vállalkozó. Gyermekei: Norbert és Alexander Márk. Szarvason érettségizett 2002-ben. 1987–97-ig a Vasipari Szövetkezetben dolgozott betanított munkásként. 1999-ben kereskedői és boltvezetői szakképesítést szerzett. Levelező tagozaton végezte el a tanítóképző főiskolát 2006-ban, és cigány nyelvvizsgát is tett. 2006-tól a Magyar-Angol Kéttannyelvű Evangélilus Általános Iskola és Óvoda tanítónője Szarvason.

Romhányi Tiborné ügyintéző

1974-ben született Gyulán. Szülei Mohácsi Kálmán és Demeter Ilona. Férje Romhányi Tibor, jelenleg gyesen van. Gyermekei: Tibor és Henrietta. Alapfokú számítógép-kezelői képzettsége van. 1991-től a gyomaendrődi Kner Nyomdában volt betanított munkás, 2001-től a szarvasi Vasipari Rt.-ben, ugyancsak betanított munkás. 2006-tól a Cigány Kisebbségi Önkormányzat ügyintézője.

Rostás Zsolt

1970-ben született Szarvason. Szülei: Rostás István és Bankó Erzsébet. Felesége Báder Gizella, gyermekei: Zsolt, Gizella és Ödön. Az általános iskolát Szarvason fejezte be a szarvasi 2. Sz. Általános Iskolában 1985-ben. 1989–1994-ig a szarvasi Vasipari Szövetkezetben dolgozott betanított munkásként. Jelenleg munkanélküli.

Egy készülő könyv elő

Michal Blaško: „Sarvaškí jazikomuzikant’i”

Blaskó Mihály: „Szarvasi szlovák nyelvzenészek”

A szerző előszava

2003-ban jelent meg, hatodik könyvemként (szlovák és magyar versesköteteim és a tokaji anekdotagyűjteményem után) „Jazikomuzikálne prekrási sarvašskej slovenčine – Nyelvzenei szépségek a szarvasi szlovák népköltészetben” című, részben kétnyelvű, szlovák néprajzi és népdalgyűjteményem. Ebben a gyűjtött 135 népdal (110 kottázott dallammal) mind fordításban is megjelent, és a prózai néprajzi gyűjtemény 18 fejezetből öt, ill. az utolsó fejezet vegyes nyelvű. A művész megoldású népballada- és népdalfordításokat különösen olyan népdalkörök fogadták nagy örömmel, amelyeknek fele nem ért szlovákul (mint pl. a csabacsüdiek) mégis teli tüdővel, zengő hangon, átszelleműlten éneklik a megyei szlovák napokon a szlovák népdalok gyöngyszemeit; így legalább megértik, mit is énekelnek.

A részleges kétnyelvűség, a fordítások több más szempontból is betöltötték küldetésüket. Egyszer és mindenkorra bebizonyosodott a város betelepült magyar és mára részben elmagyarosodott szlovák lakossága számára, hogy Szarvas a szlovák népi kultúra és folklór fellegvára és gyűjtőterülete, 1722-es újratelepítésétől számítva mindmostanáig.

Nem is lehetett ez máskként. A békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum nemzetiségi kiállításából megtudhatjuk, hogy a XIX. század közepén, az 1850–1854-es években Szarvas 17.530 fős lakosságának nagyobb aránya volt szlovák /91 %/, mint a 23.400 fős Békéscsabáé /90 %/. A népességi adatok és viszonyszámok alapján megismerhetjük, hogy Békés megye legszámottevőbb szlovák települései közül Mezőberényben 3.775, Tótkomlóson 7.103, Békéscsabán 21.060 szlovák élt, míg Szarvason 15.952, ez a csabainak 76 %-a. (A megye kisebb szlovák falvait is figyelembe vevő, 48.614 fős szlovák népességnak pedig a szarvasi nyelv- és kultúrsziget éppen a 33 %-a volt ekkor.)

Ez a viszonylag nagyszámú szlovák népesség halmozta fel és őrizte meg azt a hatalmas népi kultúrát, amely a fáradhatatlan és elég kitartó gyűjtő számára ma is kimeríthatetlen kincsesbánya és értéktár. A város paraszti, szlovák népessége azután kirajzott, részben a csak Szarvas környékére jellemző vincellér-falvakba (Ezütszölök, Sirató, Bezina), részben a későbbiekben újonnan alapított falvakba (Kondoros, Csabacsüd),

de legfőképpen a kiterjedt tanyavilágba, még a várostól 20 kilométerre eső VI., VII. és VIII. külkerületekbe is.

A szarvasi szlovák nyelvben sajátos megkülönböztetése volt az utcáknak és a tanyasoroknak: az előbbieknél ulica, az utóbbiaknak ulička volt a neve. Ezek általában egy kilométeres távolságban követték egymást, vagy párhuzamosan a csabai /čabianka/ és a berényi /berinka/ kövesúttal, akár 15–20 kilométer hosszan is, mint a VII. külkerületben, vagy merőlegesen a csabai útra, mint a VIII. külkerületben. Itt a tanyasorok hosszát a csabai út és az orosházi vasút határolta be 4 kilométeresre. Az én szülőhelyemen, a Kisszénás állomás felé futó Szentesi úton /vimetaná cesta/ ezen a hosszon 30 tanya állott, bennük szinte kivétel nélkül háromgenerációs családok laktak. Az egy-egy kilométerre lévő két szélső sorral: Széles út /Široká cesta/ és Iskola sor /Školská ulička/, valamint a vasút és kövesút melletti keresztsorokkal együtt a legszűkebb /ám horizontjaiban annál tágasabb/ szülőföldemen 600 lélek élt: egy kisebb falu népessége. Ez a 600 ember kivétel nélkül mindenfelé csak szlovák volt, gyermekkoromban a háború alatt én még mindenfelé csak szlovák szót hallottam, még a tanyasi iskolatársaim körében is, nem kevésbé a teljes rokonságomban.

A tanyasi iskolák mellett, de helyenként egyes tanyáknál is, olvasókörök működtek, táncmulatságokat, esetenként műkedvelő színjátszást is szervezve. A közösségi élet számos vidám alkalma közül a legfontosabbak voltak: a tollfosztók /páračka/, a kukoricafosztás /bielačka/, a disznótorok /zabíjačka/, a táncesték /večierka/, amelyeket nem egyszer lakodalom /svadba/ követett. Ezek mindegyikében magasra hágott a hangulat, különösen az utóbbiakban, ahol már nem a közös munkán, hanem az együtt mulatáson volt a hangsúly.

Ezen mulatságok fényét voltak hivatva emelni a szlovák nyelvet jólbíró, ám a korlátozások miatt azt annál kevesebbet okító evangélius kántortanítók, akik a meghívásokat azzal igyekeztek viszonozni, hogy jobbnál jobb újévi, lakodalmi köszöntőversekkel, dévajnal dévajabb tréfákkal, anekdotikus történetekkel rukkoltak elő. Ezek értő fülekre találván, azonnal a népi folklór részévé váltak. Ezért van a szarvasi szlovák folklórban olyan feltűnően sok pajzán, sőt rusztikus elem, mind az anekdotákban, mind a lakodalmi köszöntőversekben, de még a népdalok szövegvariánsaiban is.

Itt, ezekben a hagyományos életformát őrző, patriarchális tanyai művelődési és nyelvszigetekben őrződött meg legtovább és legépebben a szarvasi szlovák népi kultúra. Halálos csapást jelentettek rá a nagy szétszórattatások, az 1950-nel kezdődő iparosítások és kisközösségi tiltások, az 1960-nal kezdődő kolhozosítások és tanyarombolások.

De még így is, a XXI. századi gyűjtő a leggazdagabb anyagot a Kardost a pusztából felépítő, vagy a Szarvas anyavárosba visszaköltöző egykor tanyasi emberektől tudja összegyűjteni. /Ak sa im spítam: a d'e st'e mali zem?, a d'e st'e mali sálaš?, ſínto takí, že bi ſeboli mali./ Ők őrizték meg legtovább az identitást is, s amikor 1990-től újra megnyílt az önszerveződés lehetősége /szlovák önkormányzatok, klubok, kulturális körök/, ők léptek be ezekbe a legnagyobb számban, és amióta érzik maguk mögött (1993-tól) az új, erős és dinamikus, saját zászlajú-címerű szlovák anyaországot, nos, ettől a nemzeti öntudatuk és önérzetük is ugrásszerűen megnőtt.

Példa erre az „Aranykor” nyugdíjakklub, ahol nem kevesebb szlovák szót hallani, mint a „Vernost”-ban, még a székelyföldi úton is. Nem is kell a gyűjtőnek mászt tennie, mint 35 évi távollét után visszaköltözni a szülőföldjére, belépni a kardosi szlovák klubba, a szarvasi „Vernost”-ba és „Aranykor”-ba, s a tagtársak már kézről kézre adják, nyitott kapukkal és szívekkel várják, s a népi kultúra, szarvasi szlovák folklór hihetetlen mennyiségű kincseivel halmozzák és káprázattják el.

Nem tanultam a néprajzi gyűjtés fortélyait, azt se tudnám, hogyan és hol kezdhettém meg Kondoroson, Örménykúton, Csabacsüdön vagy az Ezüstszólókben. De a szívet megtartó, lélekmelegítő szlovák közösségekben minden házhoz jön. Olyan lesz ettől azután az egész, mint egy nagy családi vállalkozás. Bizonyítandó még az is, hogyha a szlovák népesség a csabainak 76 %-a volt, folklórkincsének is meg kellett legyen annak háromnegyede.

Így nem is dicsekötés, csak számbavétel, hogy a 2003-as első gyűjtemény 110, kottás dalához 2006-ra további 150, kottás szlovák népdalt, 175 közmondásához további 600 eredeti szarvasi szlovák közmondást és 50 anekdotájához további 250-et sikerült összegyűjteni.

Belőlük, mint csillagogó tükörcserepekből kirajzolódik, elővillan egy nép egész élete, szemléletének teljessége.

Ezeknek már csak a fejezetcíméit fordítottam le, utalva helytörténeti, helyismereti jelentőségükre. Hiszen az előző gyűjteményben már bizonyítást nyert azok művészei lefordíthatósága, nem kevésbé a szarvasi szlovák néphagyomány, folklórkincs hihetetlen, páratlan gazdagsága.

Bár ez a könyv elsődlegesen a szlovák közönségnek szól, fogadják szeretettel mind a szarvasiak: a szlovákok is és a velünk rokonszenvező magyar barátaink is!

Kardoson, 2005. november 25-én

*Blaskó Mihály
író és költő
Michal Blaško
básník a spisovateľ*

Blaskó Mihály – Michal Blaško

Búcsú Szarvastól

» *Na kraj vodi szadla,
Horce zaplakala ...* «

Hátranézel és már nem látod
Szülővárosod templomtornyát.
Úgy hull reád az elmúlásod,
Mint égből összetört lajtorjád.

Üdvösséged hiába várod,
Nem találod sem földön, égen.
Rajtad veszett az ősi átok,
Gyarló, esendő földi léten.

S a Bolza-, Mitrovszky-kastélyok
Timpanonja, mint szentháromság.
Egymásba hulló ősi célok,
Égi béke, földi mennyország.

Hol tort ültek az onogurok,
Mielőtt magyarokká lettek,
A Szarvashalmon szláv utódok
Lutheri szentegyházat tettek.

Szeretve tisztaít idős Mester
Falképe áldón mosolyog rád.
Alkonypirba mártott ecsettel
Zokogja, Felföld, Isten hozzád.

*Šečí sme horce zaplakali,
Šečí sme na kraj vodi sadli.
Rodnú zem, život zanahali,
Z ňeba do zármutku upadli.*

A Holt-Körösök holt vidékén
Körmöm kaparja minden ősöm.
Hogy adják vissza vesztett békém,
Mig emlékük húséggel őrzöm.

1992. 08. 16. Szarvas

Multikulturális nevelés és a cigányok

Azt tapasztaljuk, hogy multikulturális világban élünk. Ez komoly követelményeket támaszt a pedagógusokkal szemben, hogy megfelelően fel tudják készíteni a gyermeket változó társadalunk igényeinek kielégítésére és a multikulturális világban való életre. Hazánkban is több nemzetiségi népcsoport él együtt, s bár beilleszkedésük nem volt töretlen, napjainkban áthidalhatatlan problémák már nincsenek. Kivételt képeznek azok a népcsoportok, melyeket történelmileg diszkriminációval szűjtöttak.

Ezek közül a társadalomtól leginkább leszakadtak a cigányok. A cigányok indiai eredete a mai napig rányomja bélyegét szokásaira, életvitelükre, gondolkodásuk logikájára. A kb. 1000 év alatt mióta Európában megjelentek rengetek diszkriminatív rendelkezést, törvényt hoztak ellenük. Mivel a cigányság viszonylag zárt közösséget alkot, s nem voltak hajlandók szokásaitól megválni, ezek a felülről jövő intézkedések hatástalanok voltak. A törvény alkotók soha nem vették a fáradtságot a cigányság közelebbi megismerésére, erőszakosan, megkérdezésük nélkül hozták az intézkedéseiket. Ezek a nem túl átgondolt rendelkezések tovább

mélyítették az ellentéteket a lakosság és a cigányság között. A kutatások bebizonyították, hogy az ellenségeskedés és meg nem értés elsősorban abból fakad, hogy nem is ismerjük egymás kultúráját, a szokásokat, az életvitelt, és ezek okát. Ezért az első feladat, egy olyan oktatási program kidolgozása lenne, melyben a gyermekek ismereteket szerezhetnének egymás kultúrájáról, annak eltérő

Lovári csendélet

háttéréről és egyediségéről.

Arends írja: „*A multikulturális nevelés elismeri, megérti és értékeli a kulturális csoportok különbözőségeit, valamint azt az igényt, hogy a tanulók képességeit sokfélé csoporttal való együttműködés során kell fejleszteni.*” Természetesen a probléma kétpólusú. A teljes képhez hozzátarozik az is, hogy a cigányság a kulturális egységesülést megelőző állapotban van. Ez

konkrétan azt jelenti, hogy a cigányság kultúrája, nyelve jelenleg különböző, s a cigánycsoportok között sincs egyetértés.

Magyarországon háromféléfélle cigánycsoportot különböztettünk meg:

1. Magyar cigányok (romungrók) – magyar anyanyelvűek;
2. Oláh cigányok (vlax): lovárok és másárok – cigány anyanyelvűek;
3. Beás cigányok– román anyanyelvűek.

Ezen belül törzsre (fajtára), és a törzsön belül számtalan nemzettségre oszlanak. Törzsi neveik a foglalkozásukat jelzik, nemzettségneveik az ős, az apa, vagy valamelyik kimagasló tulajdonságú előd nevéből, vagy annak a helyiségeinek a nevéből származik, ahol a nemzettség először letelepedett.

A problémát az jelenti, hogy a három fő csoport között merev házasodási kör húzódik, sőt ez az adott fő csoporton belül alcsoportokra is kiterjedhet, vagyis az egyes csoportokhoz tartozó egyének, csak az adott csoporton belül házasodhatnak. Ezek az alcsoportok elkülönülhetnek még foglalkozási, életmódbeli, vagyoni, térbeli jellemzők alapján, de nemzetiségek, rokonsági rendszerek alapján is. A társadalmi elkülönülés másik megnyilvánulása az adott településen belüli térbeli elkülönülés, amikor két vagy három fő csoport képviselői a település más- más részén helyezkednek el, nem „keverednek”.

Másár család

Szarvason főként az oláh cigányok két törzse található meg: a lovárok (lókupecek) és a másárok (halászok). A lovárok gazdaságilag a cigánytársadalom magasabb rétegehez tartoznak, általában a város központjában élnek, míg a másárok zöme nincstelen. Egykor a város keleti peremén laktak (Krakó), de mára már beljebb költöztek.

A magyar cigányok (romungrók) kis létszámban találhatók. Magyar anyanyelvűek, főként panellakásokban élnek. Életmódjuk egyre inkább hasonul a szarvasi átlaghoz. Gyermekük iskoláztatására gondot fordítanak, gyakran kötnek „vegyes” házasságot. Öltözetük semmiben sem különbözik az éppen adott divattól vagy a köznapi viselettől.

Beás cigányok nem telepedtek le Szarvason.

A kulturális és politikai egységesülést leginkább a cigánycsoportok közötti önmeghatározás különbözősége és a vezető szerepért folyó küzdelem határozza meg. Felmerül a kérdés, a cigány anyanyelvű oláh

cigányok kulturális rendszerét, vagy a nyelvileg asszimilálódott magyar-cigányok kultúráját tekintsük- e eredőnek?

Az oláh cigányok kulturális gyakorlata jóval több önálló és környezetétől független elemet tartalmaz, míg a magyar anyanyelvű cigányok kulturális rendszere több ponton az egykor magyarországi paraszti kultúra nyomait őrzi.

„A magyar anyanyelvű cigányok a társadalmi integrációban a kulturális azonosulás szimbolikus jegyeit használják, míg az oláhcigányság szimbolikus különállásának kifejezésére az archaikus létförmá és kulturális gyakorlat megőrzése, normaként való tételezése tűnik kézenfekvő megoldásnak” – írja Szuhay Péter (1999)

Összefoglalva: A kulturálisan és nyelvi szinten is különböző cigánycsoportokat kellene az egyébként is sokszínű társadalomba integrálni. Ez hosszadalmas, nehéz feladat lesz. Kis lépésekkel lehet csak előrehaladni, s ebben a munkában a pedagógusoknak vezető szerepe lesz – nálunk is.

Felhasznált irodalom

- Alport, G. W. : Az előítélet (Gondolat kiadó, 1977)
- Arends, R. I. Tanuljunk meg tanítani (New York, 1991)
- Forray R. Katalin: Etnikai öntudat és nevelés (Tanulmányok a cigányság beilleszkedéséről, szerk.: Hegedűs T. András, OPI, 1987)
- Szuhay Péter: A magyarországi cigányok kultúrája: etnikus kultúra vagy a szegénység kultúrája. (Panoráma, Bp., 1999)

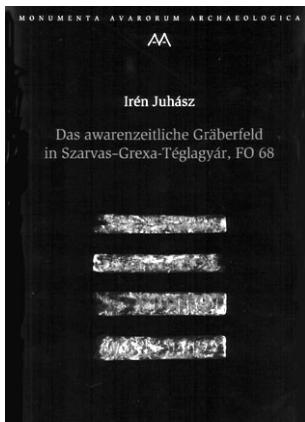
Békés együttélés; nekik már természetes

Szemle

Irén Juhász

Das awarenzeitliche Gräberfeld in Szarvas-Grexa-Téglagyár, FO 58.

/A Szarvas – Grexa-téglagyári avar temető/.
Budapest, 2004. 185 p. 51 Abb., 71 Tafeln.

Ezzel a címmel jelent meg Dr. Juhász Irén régész legújabb szakmonográfiája a Magyar Nemzeti Múzeum és a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézet gondozásában OTKA támogatással a Monumenta Avarorum Archaeologica sorozat 7. köteteként. E szakmonográfia-sorozat indító, 1. számú kötete (1995) is a szerző munkája.

Dr. Juhász Irén egy szarvasi avar temető 422 sírjának – általa 1983-86-ban végzett feltárásból származó – anyagát dolgozta fel. A temető a volt Szarvasi Állami Tangazdaság Gépüzeme és az orosházi vasútvonal között területen feküdt.

Az aprólékos és nagy odafigyelést kívánó munka eredményeként a több ezer előkerült tárgy megszólalt a szakember számára. Tudósítanak a 600–830 között itt élt emberek minden napi életéről, hitvilágáról.

A szerző részletesen elemzi temetkezési szokásait: ló, szarvasmarha, juh és más állatok sírba tételeknek hagyományát. Ezeket halotti útravalóként vagy túlvilági társként helyezték az elhunyt sírjába vagy mellé, egy külön megásott sírba. Megismerteti az olvasót és más szakembereket, a különböző használati és viseleti tárgyakkal. Például a nők és kislányok sokszínű gyöngyeivel, műves nemesfém fülbevalókkal, melyek közül néhány igazi ötvös-remek, de a férfiak derékszíját díszítő öntött, díszes bronzveretek számos darabja is látható a rajzos és fotós mellékletekben.

Kiemelten ismerteti a szakmailag nagyon fontos, egyedi tárgyak sorát, melyek közül több egyetlen képviselője e korszaknak a Kárpát-medencében. Ilyen az immáron világszerte ismertté vált rovásírásos türtartó, melynek szövegét – megbízhatóan – a mai napig sem fejtette meg senki, bár több nyelvész próbálkozott a megoldással. A türtartón levő rovásos szöveg jelrendszere, rovás-ABC-je hasonló a nagyszentmiklósi aranykincs edényein található rovásjelekkel. Jelentősége abban áll, hogy ez 8.

századból származó szöveg az első szövegszerű nyelvemlékünk, bármilyen nyelven írták is.

A kötetben 51 rajzos ábra: sírrajzok, temetőelemzések, 49 táblán a leletek rajzos ismertetése, 22 fotós táblán ásatási munka közbeni felvételek és az igen jelentős tárgyak fotói is szerepelnek.

A munka német nyelven jelent meg, ez lehetővé teszi, hogy ennek a szarvasi temetőnek az anyagát külföldön is megismerhessék.

Dr. Kutas Ferenc

SZARVAS-GREXA-TÉGLAGYÁR

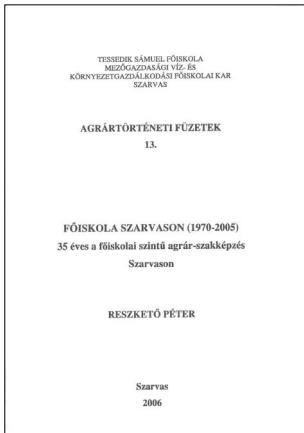

Taf. LVII Szarvas-Grexa-Tégagyár, FO 68, 1-4, 6; Grab 78, 5, 7-8; Grab 83

Dr. Reszkető Péter

Főiskola Szarvason (1970–2005)

35 éves a főiskolai szintű agrár-szakképzés

Dr. Ligetvári Ferenc egyetemi tanár, a Főiskola volt főigazgatója és volt környezetvédelmi miniszter által alapított Agrártörténeti Füzetek sorozat immár 13. köteteként jelent meg e tanulmány a Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági, Víz- és Környezetgazdálkodási Kara kiadásában. A szerző a tárgyalt időszak túlnyomó részében a Főiskola tanára, ezért belülről és jól ismeri a főiskolai kar történetét. Részt vesz a Főiskola lapja, a Tessedik Napló és a Szarvasi Krónika közömmelődési és helytörténeti folyóirat szerkesztésében, 2002-ben – a szarvasi agrárszakoktatás 75 éves jubileuma alkalmával – írta és szerkesztette a

Jubileumi emlékkönyvet. *Dr. Reszkető Péter* főiskolai docens sokoldalú érdeklődésénél, társadalmi tisztségeinél, személyiségénél, publikációs rutinjánál fogva talán legalkalmasabb a Kar e korszakának bemutatására.

1970 óta folyik főiskolai szintű mezőgazdasági oktatás városunkban, 2000. január 1-jén érte Szarvas várost az a megtiszteltetés, hogy székhelyévé vált a négy (jelenleg három) főiskolai kart és egy intézetet integráló Tessedik Sámuel Főiskolának. Városunk életében meghatározó szerepet tölt be a nálunk működő mezőgazdasági főiskolai kar, ugyanakkor a lakosság nem ismeri kellően az itt folyó, folyamatosan változó munkát. A kötet ezt a hiányt pótolja, a tanulmányt olvasva megismerhetjük a Főiskolai Kar legutóbbi, mintegy harmadévszázados mozgalmas történetét.

Már bevezetőt olvasva megállapíthatjuk: a kötet kulcsszava a változás. A szerző azonban nemcsak a főiskola életében szinte folyamatosan lezajló változások hű krónikása, hanem minden felismeri, és utal a változásokat szükségessé tevő társadalmi-gazdasági folyamatokra. A Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum főiskolává alakítását a hatvanas évek végén a nagyüzemek fejlődése tette szükségessé. 1974-ben pl. a Mérnök- és Vezetőtovábbképző Központ létrehozása a mezőgazdasági szakismereket robbanásszerű fejlődésének következménye volt. A nyolcvanas évek végén lezajló társadalmi folyamatok, az agrárstruktúra gyökeres változásait vonták maguk után, ami jelentősen kihatott a Kar életére is, a kari képzés

átalakítását tette szükségessé. A klasszikus mezőgazdasági tantárgyak (növénytermesztéstan, állattenyésztéstan, talajtan stb.) mellett újakra jelentkezett igény, pl. 1996-ban indult a természetvédelem-területfejlesztő szakképzés, 1997-től az agrártermékek marketingje, majd 1998-ban a hulladéksgazdálkodási szakirány. A Főiskola történetét olvasva szinte nyomon követhetjük a hazánkban lezajlott társadalmi-gazdasági folyamatokat.

A kötet jól szerkesztett, jól elkülönülnek a Főiskola életének, fejlődésének legfontosabb korszakai. A szerző önalálló fejezeteket szentel többek között a gyakorlati képzésnek, a főiskolai kutató tevékenységnek, a kollégiumi életnek, a hallgatók sporttevékenységének, vagy a diákhagyományoknak. Nyomon követhetjük a hallgatói létszám változásait, bepillanthatunk a Kari Tanács és a Hallgatói Önkormányzat működésébe. A Kar kiterjedt nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik, e tény az itt folyó oktató-kutató munka rangjára is utal. Szerződéses kapcsolatban állnak számos európai ország mellett, pl. Japán, Brazília vagy az Egyesült Államok egyetemeivel. Megismerhetjük a szervezeti átalakulásokat, a szakok jelenleg folyamatban lévő akreditációját.

A könyv a nagy múltú Gyomai Kner Nyomda Rt. digitális nyomdájában készült. A címlap mértéktartóan elegáns. A kötetet számos, olykor dokumentum értékű képanyag színesíti. Jó szívvel ajánlom a munkát az iskola régi, mai és jövendő diákjainak, az érdeklődő olvasóközönségnek azzal a reménytelivel, hogy a 80. jubileumához közeledő szarvasi agrárszakoktatás a jövőben is megfelel az állandóan változó igényeknek, s korával ellentétben fiatalos lendülettel oktat, nevel újabb nemzedékeket.

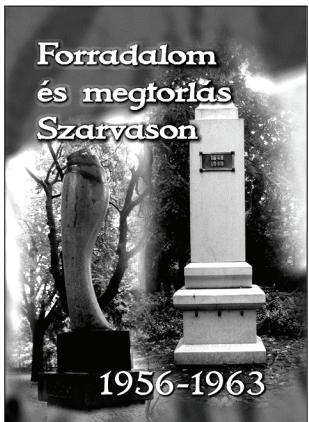
Dr. Molitorisz Pál

Forradalom és megtorlás Szarvason

1956–1963

Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc

Szarvasi Krónika Kiskönyvtára 13. Szarvas, 2006, 300 o.

Népes szerzőgárdát sorakoztatott fel a szerkesztőbizottság, amikor az 1956-os forradalom 50. évfordulójára megjelentették a Forradalom és megtorlás Szarvason c. kötetet. A cím is elgondolkoztató. Az '56-os eseményeket – ma már – úgy emlegetik, hogy: forradalom és szabadságharc. A címből kimiradt a „szabadságharc” szó. Aki a kötetet végigolvassa, megtalálja a magyarázatát. A forradalom itt „kilencnapos” volt, és a hatalomátvétel békés úton történt. Fegyveres harcok sem a kilenc nap alatt, sem utána nem folytak. Ehhez képest a forradalom leverése utáni megtorlás igen kemény volt: a vezetőket, ill. a kevésbé szerencsés résztvevőket súlyos büntetésekkel stíjtották.

A könyvben háromféle szövegtípus szerepel. Hárrom **tanulmány** a fennmaradt dokumentumok és emlékezések alapján rekonstruálja a történeteket. Olyan adatok és tények kerültek a szövegbe, amelyek dokumentumokkal igazolhatók, vagy több, egykor résztvevő egybehangzó közlései nyomán valószínűsíthetők. Az első tanulmány Pilishegyi Péter munkája. A kilencnapos forradalom címmel szinte napról napra követi az eseményeket. Nem „világrengető” események ezek, hanem a váratlan történések által hatalomba röpített emberek tétova, olykor botladozó lépései a hatalom és a politika útvesztőiben. Még ma is meglepő lehet, hogy nyolc év kemény diktatúrája után ezek az emberek élni tudnak a demokrácia eszközeivel.

A második tanulmány a forradalom leverése utáni „visszarendeződés” folyamatát követi. Ötven év távlatából is el kell ismerni, hogy a hatalom új birtokosai kiváló taktikai érzékkel dolgoztak. Kezdetben látszólag azonosultak a forradalom vívmányával, megörizték a forradalom által létrehozott demokratikus szervezeteket (pl. a többpartrendszer). Az újonnan

létrehozott hatalmi szervek is az átmenetet szolgálták, nevükben is, tevékenységükben is vállalták a demokratizmus elemeit (pl. Ideiglenes Forradalmi Munkás-Paraszt Tanács). Mindaddig, amíg a Kádár-kormány meg nem szilárdította helyzetét. December 11-én, amikor harcok már sehol sem folytak az országban, kihirdették a statáriumot, ezzel kezdetét vette a megtorlás időszaka.

A megtorlás módszereivel, eszközeivel és eredményével ismerteti meg az olvasót a *harmadik tanulmány A megtorlás időszaka* címmel. Képet alkothat az olvasó a karhatalmisták módszereiről és tevékenységéről, és a koncepciós perek lefolyásáról.

Öt, a forradalom napjaiban tisztséget viselő személy kapott súlyos börtönbüntést. *Szarvasi Györgyöt*, aki valóban meghatározó egyénisége volt ezeknek a napoknak, 15 év, dr. Csicsely Mihályt, aki semmilyen funkciót nem töltött be 10 év, *Lászlóffy Istvánt*, aki mindössze két napig volt a Járási Forradalmi Tanács elnöke 10 év, *Lustyik Jánost* és *Kiszely Mihályt*, akiknek az volt a bűnük, hogy megpróbálták felvenni a kapcsolatot a „győri kormány”-nyal, 6, ill. 3 év szabadságvesztésre ítélték. Egyikük sem töltötte le a rá kiszabott büntetést, egyéni, ill. közkegyelemmel (1963) szabadultak. (A második és harmadik tanulmány szerzője dr. Kutas Ferenc.)

A fontosabb *dokumentumokat* eredeti formájukban közli a könyv. Ezek egy része a korabeli hivatalos iratok másolata, amelyek máig rejtélyes módon maradtak fenn, miután valaki összegyűjtötte és összefűzte őket. Jelentős terjedelemben idéz részleteket a szerkesztő (részben a mellékletek közt) a most már kutatható periratokból. Akinek van türelme végigolvasnai, betekintést nyerhet a koncepciós perek módszereibe.

Az *Arcképcsarnok* írásaiban – fotókkal illusztrálva – bemutatják a szerkesztők a forradalom és megtorlás idején vezető hivatalokat, funkciókat betöltő személyeket – a barikád minden oldalán állókat.

Ezeket az írásokat egészítik ki az *emlékezések*, amelyek olykor hézagosak, olykor homályosak, olykor pontatlannak és ellentmondásosak is, hiszen az emlékezés szelektív folyamat. Mindezekkel együtt is értékes adalékokat jelentenek 1956 szarvasi történeteihöz.

A szövegtípus e hármassága akár ellentmondásos is lehet. Értékelhető úgy, hogy akit kevésbé érdekelnek a „száraz”, helytörténeti tárgyú tanulmányok, az is talál érdekes olvasnivalót a

könyvben. Értékelhető azonban úgy is, hogy a könyv színvonala egyenetlen, hiszen – pl. tudományos mércével mérve – a tanulmányok nem tartoznak azonos fajsúlyú csoportba a visszaemlékezésekkel.

A szerkesztők közlése szerint a könyv anyaga több mint egy évtizedes kutatómunka eredményeként állt össze, egy részük korábban megjelent, ezeket átdolgozták, kiegészítették. A szövegek másik része újdonság, e könyvben jelenik meg először.

„A könyvet a teljes pártatlanság jegyében írtuk, szerkesztettük. Szerepelnek benne mindenki oldal résztvevői, dokumentumai. A tanulmányokban tényekkel és érvekkel dolgoztunk. A szereplőket és az eseményeket nem minősítettük, ez az olvasó feladata lesz. Teljességre nem törekedhattünk, hitelességre igen” – olvashatjuk a könyv előszavában. A könyv igazolja ezeket a törekvéseket.

A kötet bemutatóján (2006. október 23., Tessedik Múzeum) a szerkesztők egybehangzóan állították, hogy kevés dokumentum maradt fenn. Egykor tulajdonosaik – óvatosságból – megsemmisítették, más részük elkallódott. Ezért az események feldolgozásakor érezhető az aránytalanság, és „lyukak” is találhatók a forradalom történetében.

A könyv az „utolsó pillanatban” készült el, és ez nyomot hagyott rajta. Egy figyelmes lektor munkája kiküszöbölhette volna az elütéseket, a szedési pontatlanságokat és a néhány helyen megtalálható átfedéseket.

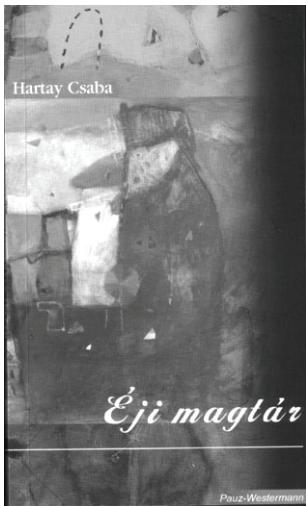
A kötet a Polgári Magyarországért Alapítvány támogatásával jelenhetett meg ilyen terjedelemben. A kiadást anyagilag támogatta Békés Megye Közgyűlése, Szarvas Város Képviselő-testülete és Polgármestere.

A látványos, színes borító is emeli a könyv értékét; tartalma megérdekelte volna a kemény borítást. Mindezekkel együtt: értékes művel gyarapodott Szarvas helytörténeti irodalma.

Dr. Aszódi Gabriella

Harap a trágyavilla

*Hartay Csaba: Éji magtár című könyvéről
(Pauz-Westermann Kiadó, Celldömölk, 2006.56 o.)*

A költészet időszerűségről lehet vitatkozni, de egy biztos, hogy Hartay Csaba lírája *időszerű*, olyannyira, hogy az *Éji magtár* című kötetét olvasva úgy találjuk: „az éjszaka állóvíz”, „Valaki biztosan számolja/ Lejegyzi a napokat”. S ez a két premissza *Az éjszaka állóvize* című darabból, elég indokot ad arra, hogy konklúziónk ne legyen túl összetett, hanem csak annyi: Hartay úgy vált korszerűvé a mai magyar, kortárs irodalom élvonalában (nyugodt lélekkel leírhatjuk Róla eddigi öt könyvét ismerve), hogy különösebb erőfeszítést nem tett, az maradt, aki volt. Természetessége azért rokonszenves és hiteles, mert amellett, hogy folyton a tudtunkra adja, otthon van a legapróbb verstaní trükkök terén is, meg-megvillantja

nyelvi leleményességét, prozódiai eszköztára nem merül ki formai allúrókben, beszéd-aktusai jelentésgazdagító erővel örvendeztetik meg a befogadót. Nyelvhasználata korunk köznapi fogalmazásmódját stilizálja föl, de nem cicomáz, hanem inkább csak bekarikáz. Hangsúlyokat módosít, szünetet tart, jó ritmusérzéke van, tömörít és minden a lényegre tör. De korántsem szükszavú, épp elegendő magyarázatot fűz a dolgokhoz, csipetnyit csak, mint a sóból (és nem sózza el!): „Visszatérő üstökös csójáva/ Házunkhoz autó érkezett/ Fénysávja a galaktikus tájon/ Kiejthetetlen ékezet// Kimondhatatlan a távolság/ Ha fényévnyire a közel/ Magamra akkor sem hagsz/ Ha azt hiszem nem lézezel”. (Istennel a kertben)

Nála a *Küldetés* is küldetés-ellenes, ahogy erre rögtön ráérezni a sorok közé (be nem írt) kódból, figyeljük csak a szavak mögötti atmoszférát! „Barlangok orryukai/ Fésületlen búzamezők/ Egyetlen ősi lélegzet/ A feltámadó szél// Idegenek lábnyomai/ hegek az út porában/ minden követő léptem/ Fájdalommal jár”.

Manapság, amikor a művi gépköltészet ugyanúgy hitelét vesztette, mint a balladai homály és a szürrealista fanyalgás, lám-lám magakelletés és szenvelgés nélkül is lehet költészetet csinálni. Hartay Csabát a küldetéstudat, mint olyan nem zavarta soha, sőt azt sem igazán értette,

minek olyan nagy cécót keríteni neki. Magyarán békénhagyta őt, mint költőt az ilyen érzés, de a rend kedvéért írt róla egy opust, hátha hiányolni fogják a magyar tanárbácsik- és nénik, ha véletlenül rátalálnak az ő köteteire. De belül sejtette, az igazi elhívás és maga a feladat benne van a szívben, nem kell arról sokat papolni. „*Gondolatok, Történetek szálai/ A türelem cérnái/ Az indulatok kitépett varratai/ S a megbékélések/ Pontos öltései/ A függőség láncai/ A függés pórázai/ Az idő/ Zsíros hajhálója/ A halál/ Sárba süppedt/ Ősz hajszálai/ Az utolsó elszakadás*”.

(Zsinórja van)

A költő számítógépes korunk anakronisztikus hőse, még képes rá, hogy higgyen valamiben, de kételyei számosak. Ugyanakkor nem látja értelmetlennek a beszédet, kézbe veszi az igét, a főneveket és a szemantikát, bíbelődik a sorrenddel és kedvét leli a fogalmazásban. Az alábbi sorok is jókedvében íródhattak, mert zseniálisra sikerültek. „*A szellemnek nincsen vére/ Baj sem érheti/ Széllel szemben indul/ test a testnek/ Így látja ő// A szellem hajnalban Nem kel/ lebeg/ lebeg tovább/ Kései reggelije/ Bárányfelhő-tejföl// S ha a szellem álmoss/ befekszik melléd/ Szellemmel élsz/ Mondhatod/ Ha kérdik*”. (Szellemtánc)

Azt is megírja, milyen ellentmondásos, ha egy író elfelejt valamit, amit amúgy nagyon fontosnak vél, ha eszébe jutott volna. „*Egyszerűen most nem megy/ Legközelebb/ Mindenhová magammal/ Viszek egy kis füzetet/ Meg egy tollat/ És akkor biztosan/ nem kerülök ilyen/ kellemetlen helyzetre*”. (Kellemetlen helyzet)

A *Továbblépés* című Hartay-vers már akkor tetszett, amikor a Népszabadságban megláttam, most újraolvasva szintén megragad és feldob, igazi mű, lehet rá sokáig emlékezni, nem hagy békén napok múlva sem. „*A távolság lencséje bepárásodik/ Mellszobrok fénylenek/ A kerékpáros vízhártáyt húz/ Az erkélyről kipöckölt csikk/ Sisterekve alszik el a nedves avaron// A harangozó nyitva hagyja/ A torony ajtaját/ A környéket besatírozza a szürkület/A folyó elfolyik/ Elfogy/ A halak kirepülnek/ A meder begyógyul/ A táj kibújik az évszakok alól*”.

Az *Idealizmus* a másnaposság epigrammája, megrendítő tanulsággal: „*Pedig valakinek/ Te is az ideálja vagy*”. A *Hiányviszony* nagy vers, pedig rövid, de ez nem zavaró. A *Belenyugvás* kitűnő, központozás nélküli életkép, nagyon film-szerű, ez is a kötet gyöngyszeme.

A *Szimbólum* több, mint metaforák egymásba fűzése, kollégiumi tájkép, bőlcs megállapítással, mely szerint: „*Az álom is folyékony*”. A *Program* című vers is rövid, de életképes szöveg: „*Kezemen/ A távolság távirányítója/ lejjebb veszem a szelet/ Leoltom a napot/ A Holdon élesítve/ Csillagos eget kapcsolok/ Alvásra kattintok/ S letöltök egy álmot.*”

A recenzió címében szereplő sor: „Harap rabol a trágyavilla” – az *Akár egy tófenéken* című versből való, a kötet egyik legerősebb textusa. Az istállók közötti hangulat víz alatti kivetítése megkapó lelemény.

Mindent egybevetve az *Éji magtár* egy jó könyv, érett verseskötet, érdemes olvasni, megmarad bennünk sok részlete, szelete, képe és íze. A könyv maga is egy műtárgy, szép tipográfiával, a borítón Korbely István festőművész alkotásával, színes, mégis visszafogott külsővel, ami megfelel a benne lakozó tartalomnak. Hartay Csaba megérkezett abba a stációiba, ahonnan már út csak fölfele van. Nagyon már nem tévedhet, ha folytatja az írást. Reméljük, igen. A versek arról tanúskodnak, hogy ez a fajta létezési mód, a vers, már életformájává vált.

*

Hartay Csaba Éji Magtár c. verseskötere felkerült a 77. Ünnepi Könyvhét hivatalos listájára, így könyvesbolti forgalomba került.

Az Ünnepi Könyvhét szarvasi eseményei között Hartay Csaba könyvének bemutatóját 2006. június 20-án rendezték a Tessedik Sámuel Múzeumban.

Kántor Zsolt

Hartay Csaba
Nélküünk

*A nyúlzugi telek
Őszি
Téli átváltozásaihoz
Nem kellünk*

*Dió kóppan a mólón
Levéshullás nélküünk
A teraszon
A szél seper helyettünk
S az elnéptelenedett
Vízpart csendje
Amelyhez végképp
Nem kellünk*

Egy könyv Békésszentandrásról

Debreceni Péter: A békésszentandrási zsidóság története

Magánkiadás, Gyula, 2006, 101 o.

Méltó módon emlékezett Békésszentandrás a holocaust áldozataira. Megjelent egy könyv, melynek címe: *A békésszentandrási zsidóság története*. Szerzője Debreceni Péter, történelem szakos, végzős egyetemi hallgató, aki a szarvasi Vajda Péter Gimnáziumban érettségitte, s már a gimnáziumi tanulmányai során eljegyezte magát a történelemmel.

Figyelme fokozatosan fordult a zsidóság története felé. Megrendítő élménye volt, amikor egy pályázat révén személyesen is láthatta, hová hurcolták Európa zsidó lakosságát, s közvetetten azt is, milyen sors

várt rájuk.

Kutató munkája során feltártá Békésszentandrás zsidóságának történetét, s a szemináriumi dolgozat könyvvé formálódott. Kitartása mellé szegődött a szerencse is: olyan emberekkel találkozott, mint a békésszentandrási Apáti Nagy Ferenc és debreceni egyetem tanára, Püski Levente, akik segítettek emlékekkel és szakmai ismeretekkel; olyan támogatókkal, akik anyagilag is hozzájárultak a könyv megjelenéséhez: a már említett Apáti Nagy Ferenc, a békéscsabai Zsidó Hitközség és a békésszentandrási Kulturális Fejlődéséért Alapítvány.

A könyv tartalma érdemes a megjelentetésre. Rövid helytörténeti alapozás után a békésszentandrási zsidóság történetét követi végig a betelepedésuktól (a 19. század első évtizedei: 16 fő) a „virágkoron” át (a 19. század utolsó évtizedei: 1199 fő) az antiszemitizmus fellángolásáig (a 20. sz. 3–4. évtizede). A könyv záró fejezete *A Holocaust: a zsidóság teljes felszámolásának kísérlete – Szentandrásban is* (1941–45).

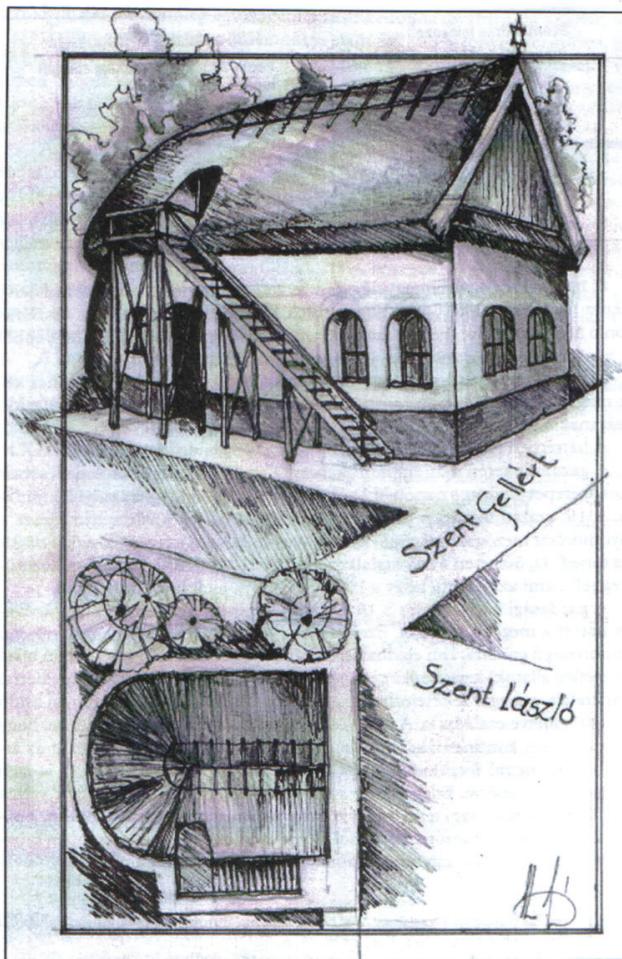
Az Epilógus legmegdöbbentőbb adatai: minden össze 200–250 emberrel érkezett Magyarországra Adolf Eichmann, hogy megszervezze a „zsidólanítást”. Az ördögi terv végrehajtása magyar szervezésben, magyar hivatalnokok, csendőrök, katonák segítségével történt. Lengyelország és Szovjetunió után Magyarországon esett áldozatul a legtöbb zsidó.

A könyv legnagyobb értéke – a helytörténeti adatok feltárása mellett –, hogy nagyszerűen ágyazza be a helyi eseményeket az európai és országos történések láncolatába. A kiadvány tudományossága kitűnő szakvezetést

feltételez: gazdag a felhasznált irodalom és forrásanyag jegyzéke, pontosak a jegyzetek. Kilenc melléklet mutatja be az eredeti dokumentumokat.

A könyv címlapját a szerző tervezte: egyszerű, tartalmas és látványos, ez jellemzi a hátsó borítót is. Kitűnő könyvvel gazdagodtak a szentandrásnak.

Dr. Kutas Ferenc

Kun János illusztrációja

A békésszentandrási zsinagóga (épült 1832 körül)

Szarvas és a Bolzák egy 105 éves újságban

Kedves szarvasi fürdővendég – Mucha János – egy újságot hozott megmutatni, úgy gondolta, érdekelhet. Igen, érdekelt, és én meg úgy gondoltam, nem vagyok ezzel egyedül. Megmutatom hát mindenkinek. Először magát az újságot, azután az ominózus cikket.

szerkesztő: Holló Tivadar, főmunkatárs: Melczer Géza cs. és kir. kamarás. Kiadó tulajdonos: Szalon Ujság lapvállalat. A Stephaneum Nyomda állította elő A/3-as méretben. Fényes papírra készült, 13 lapból áll.

Kinézetre egy elegáns, igényesen szerkesztett és kivitelezett, lazán-szellősen tördelet, kezdőbetűvel iniciáléval díszítettek, szép lap.

A tartalomról: címlapon a vezérkikk Lajos Győző főhercegről szól (a király legfiatalabb öccse) 60. születésnapja alkalmából.

A másik oldal az udvar és a társaság híreiről számol be: őfelsége a Schönbrunnban időzik, de nyáron Ischlbe látogat. Lajta-Bruckban folyt a nagy csapatszemléje a 6, 62 és 43 gyalogezredeknek. A díszbéden már a magyar hatóságok is képviseltették magukat. Ő felsége a magyar munkáskérdés felől érdeklődött, csökkent-e a kivándorlás. Őfelsége Bécsben fogadta az osztrák halászati kiállítás elnökségét, fölemlítve, hogy a halászat felvirágzatátára nagy érdeke a monarchiának.

József Ágost főherceg és családja meglátogatta a budapesti állatkertet, és egy gyönyörű fejlett borzot ajándékozott az állatkertnek, majd Egerbe utazott, onnan Miskolcra.

Stefánia főhercegnő Lónyai Elemér gróf meghívására az ó-gyallai 300 szobás vadászkastélyba látogatott.

A magyar főúri világ sem télen. Most kezdődik a fővárosból a kiköltözés a vidéki kastélyokba. Idős Almássy Kálmánné Karlsbadból kétegyházi birtokára utazott nyári tartózkodásra. Gróf Szápáry Pálnénak kis leánykája született. Gróf Széchényi Gyula leányát, Paula grófnőt eljegyezte báró Aehrenthal Lexa Lajos pétervári cs. és kir. nagykövetünk.

A divathírek sem hiányoznak: Tolettek a carrouselről (lovas bemutató): a király fenséges kis huga, Erzsébet kir. főhercegnő halovány rózsaszínű brokát ruhában, fején fátyolos ó-francia fejkendő.

Auguszta kir. főhercegnő remek vadászköntösben, Csáky Irma grófnő antik vörösbársony ruhája gazdag hímzéssel, ujja betéte ezüstkelme volt.

A címe: Szalon Ujság, a VII. évfolyam 11. száma, Budapest, 1902. június 15. Havonta kétszer jelent meg. Előfizetési ára egész évre 40 korona. Főmunkatárs: Gr. Vay Sándor, felelős

Csáky Györgyné grófné remek gobelinzöld selyembársony ruhában, belehímzett pávatollakkal.

Gyászhírek: Erdély nagyasszonya, báró Bánffy Dánielné, született léczfalvi Gyárfás Anna, kidölt az élők sorából. Elhunyt még bethleni Bethlen grófné, nagybányai Radók Ádámné, özvegy adorjáni és keresszegi Csáky Györgyné grófné, született toroczkó-szentgyörgyi Thoroczkay Eszter grófnő.

Az újság következő két oldalán a lovas-carroussellről készült képek – pompásan felszerelt lovak, hinták – régi ruhába öltözött hölggyek és urak feszítének, a magyar arisztokrácia színe-java: Andrássy, Teleki, Széchényi, Almásy, Eszterházy, Keglevich, Apponyi, Karátsonyi, Wenckheim, Zichy családok képviselői.

Két új titkos tanácsos is kinevezésre került: herceg Pálffy Miklós és Esterházy Ferenc.

A fentiek elolvasása után már kellően ráhangolódtunk a 19. és a 20. század fordulójának föürüi világára, és a 6. oldalon elérkeztünk az írásunkat kiváltó cikkhez, melyet, mivel nem túl hosszú, szó szerinti idézetben közlünk.

1902.

SZALON UJSÁG

7

Gróf BOZA PALMA.

Gróf BOZA PALMA.

ban nyerte, míg az idősebb ág már 1761-ben grófságra emelte. Az ifjabb ág – Boza Péter báró tiszonos, a Mária Terézia-rend lovagja – 1791-ben hozzájárult.

Stockhammer grófjának hatalmasdarabjára révén követlen rokonsgába jutott a Harruckern báró családdal, s teljesen elszakadva a család többé igazság, megalapítja lett a magyar ágakat.

1913 előtt magyar földön valószínűleg Magyar Rádió török erje nevelte — magyar délső lett célelménye része: békésszékes és boldogságú kifejezés. Nagy szerepet játszott a családjának, József grófoknak, kinek családjájának ma is számosban közelük követhető ismeretet.

Az ifjú gróf pár Svájcban él boldog házasságot. I. király még a XIX. század előző negyedében építette a Harruckern bárókéhoz volt, a kápolna érdeklődésben részt vett a Boza gróf családra. Talán legnagyobb utazás a királynak Páli gróf Nagy szervezettel dékoltáj körére és varázsolja itt napjaitára szébbé és szébbé.

A ház közelében, ugyancsak a Károly mentén hatvan katasztrális hold területén az ALKÉDÉN ritkaságávalból menő park fekszik, imrás állékkal, körbefutó kerítéssel, délköteli növényekkel, és pompás virággyűjteményekkel díszítve.

Meglátunk az egész parkon, hogyan szerező kerül körülözöttük. A gróf és grófnő kellemes kedveltsége a park rendezése, telepítése, a fák, virágok, spóliai, Paviloniusa kertjeinek mindeneket.

A király maga a kápolni portikusz egyszerű és megújult körülözéséhez kihívásával elkötelező brendszertet kényelmes otthonnal bír.

A grófot nemessévű angyal a körökben, kit játékossgákläről sokan áldanak. Időszaki felirat nő, ki nagy szereettel foglalkozik az ledalommal és művészettel. Boza Pál gróf sekély töredék gondozási dolgozata; nagy körje-

désű birtokainak vezetésére maga ügyel söl. Márkásról a körökön terén is tevékeny működést fejt ki. Mint förend gyakran részesül a köröndíjazt ülésen s Békés vármegye közelében is elkölcök szerepet víz. Erré kölönben a családi tradíciókon kívül nagy képességei is praedestinálják.

E számannak bemutatjuk a grófi pár arce-képét; továbbá a körökről körvét két képot, a homlokzatról s a hátsó részről, nemkülönben két képet a király bősjéről s végül a park két részről.

kir. kamarás egy Buthylay grófok vezetett előirányzatban s e boldog frigyből származik Anna Mária grófnő, Schönborn Károly gróf neje, ex. és kör. cíllaggereutes és palotaholgye; az atya nevét viselő József gróf, Antal gróf; Mária grófnő, Tomcsányi Károlyné; István gróf, kincs Vay Alajos grófnő volt a neje, Jolaya pedig, Anna grófnő kreveszeghi és adorjáni gróf Csáky Almán v. b. t. L., förendihábi elnökhöz ment működési és Péter gróf, kincs főstebb már említett haza-ságiból származott Pál gróf. A család ifjabb ága a bárosiakot 1790-ben, a grófságot pedig 1808-

A Szarvasi Kúria

Szarvason, az Alföldnek e csöndes, virágzó városában, a kígyózó, ezüstös Körös partján, sudaras fák között büszkén húzódik meg egy főúri kúria: a Bolza grófok főnemesi kúriája. Körötte árnyas fák zöldelnek s az alkonyi szellő üde virágillatot hord széjjel a légebe a pompázó virágoskertből.

Bolza Pál gróf, förendházi tag, szolgálaton kívüli honvédhuszár-főhadnagy lakja mostan őseinek e portáját boldogságában hitvestársaval, bojári Vigyázó Jozefine grófnővel együtt.

A Bolza grófok méltó utóda Pál gróf. Atyja gróf Bolza Péter volt, kinek Tige Mária grófnővel kötött boldog házasságából származott öt nemesi hajtás – József, Béla, Aladár, Géza és Pál grófok – legifjabbika a szarvasi kastély jelenlegi ura. Nagyatya, Bolza József gróf, cs. és kir. kamarás egy Batthyány grófnőt vezetett oltárhoz, s e boldog frigyből származtak Anna Mária grófnő, Schönborn Károly gróf neje, cs. és kir. csillagkeresztes és palotahölgy; az atyja nevét viselő József gróf, Antal gróf; Mária grófnő, Tomcsányi Károlyné; István gróf, kinek Vay Alojzia grófnő volt a neje, leánya pedig, Anna grófnő keresszeghi és adorjáni gróf Csáky Albin v. b. t. t., förendházi elnökhöz ment nőül és Péter gróf, kinek fönreve már említett házasságából származott Pál gróf. A család ifjabb ága a báróságot 1790-ben, a grófságot pedig 1808-ban nyerte, míg az idősebb ág már 1761-ben grófságra emeltetett. Az ifjabb ág – Bolza Péter báró tábornok, a Mária Terézia-rend lovagja – 1791-ben honfiúsítatott.

Stockhammer grófnővel kötött házassága révén közvetlen rokonságba jutott a Harruckern bárói családdal, s teljesen elszakadva a család többi ágától, megalapítója lett a magyar ágnak.

Pál gróf magyar földön született. Magyar föld tápláló ereje nevelte – magyar delnő lett örömeinek részese: hét esztendő

óta boldog férje bojári Vigyázó Sándor gróf leányának, Jozefine grófnőnek, kinek családjáról mult számunkban közöltünk bővebb ismertetést.

Az ifjú grófi pár Szarvason éli boldog házasságát. E kúria még a XIX. Század első negyedében épült, s a Harruckern báróké volt, a kiktől örökösök részére át a Bolza grófi családra. Talán legszeretőbb ura e kúriának Pál gróf. Nagy szeretettel örködik felette és varázsolja át napról-napra szébbé és szébbé.

A ház közelében, ugyancsak a Körös mentén hatvan katasztrális hold területen az Alföldön ritkaságszámba menő park fekszik, árnyas allékkal, körbefutó kerti utakkal, délkeleti növényekkel és pompázó virágágyakkal díszítve.

Meglátszik az egész parkon, hogy szerető kezek létesítették. A gróf és grófnő kellemes kedvtelése a park rendezése, szépítése, a fák, virágok ápolása. Passzionátus kertészek mindenketten.

A kúria maga a főúri porták egyszerű és mégis sokatmondomó büszke külsejével s előkelően berendezett kényelmes otthonnal bír.

A grófné nemesszívű angyala a vidéknek, kit jótékonysságáért sokan áldanak. Ideális lelkű főúri nő, ki nagy szeretettel foglalkozik az irodalommal és művészettel. Bolza Pál gróf sokat törődik gazdasági dolgokkal; nagy kiterjedésű birtokainak vezetésére maga ügyel föl. Másrésztől a közügyek terén is tevékeny működést fejt ki. Mint főrend gyakran részt vesz a főrendiház ülésein s Békés vármegye közéletében is előkelő szerepet visz. Erre különben a családi tradíciókon kívül nagy képességei is praedestinálják.

E számunkban bemutatjuk a grófi pár arcukat; továbbá a kúriáról fölvette két képet, a homlokzatát s a hátsó részt, nemkülönben két képet a kúria belsőjéről s végül a park két részletét.

Visszatérve az írásunk témajához, néhány érdekes dolgot már biztosan megállapíthatunk. A cikk szerzője személyesen járhatott Szarvason, tehát hitelesnek kell elfogadni az abban foglaltakat. Valószínűleg a fotók is akkor készülhettek. Az épületre a kúria kifejezést használja, amiben teljes mértékben igaza van, hiszen a kastélyok nagyobbak. Az általunk Arborétumnak nevezett gyűjteményt viszont jogosan illeti a park névvel, hiszen 1902-ben még csak néhány éve kezdődött el a telepítés. Eddig ismeretlenek vagy kevésbé ismertek voltak az ebből a korból származó képek. Különösen érdekes a kastély belső udvaráról készült fotó. A Körös felőli homlokzatról készült felvétel még a partrendezés előtti állapotot mutatja, szinte a folyó menti galériaerdők hangulatával.

Könyvtárakban, levéltárakban és családi gyűjteményekben valószínű még sok korabeli, eddig ismeretlen kép található. Felkutatásuk, közkincsé tételeük minden városát szerető embernek érdeke.

Köszönet Mucha Jánosnak és a Szarvasi Krónikának, hogy mindezt lehetővé tették.

Dr. Demeter László

gróf Bolza Pálné Vigyázó Jozefa

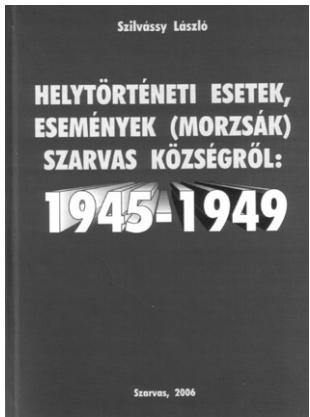
gróf Bolza Pál

A tizenegyedik

Szilvássy László: Helytörténeti esetek, események (morzsák)

Szarvas községről 1945–49

Magánkiadás, Szarvas, 2006., 124 o.

A Mezőberényi Nyomda igényes munkája esztétikus külsejű könyvet adott a kezünkbe. A tartalom tanulságos, a mondandó kinek-kinek más sugallhat. Az 1945–49 közötti időszak átmenetet jelent. Ezt a lékgört kóstolgatja a szerző immár 14. helytörténeti tárgyú kötetében.

A *Helytörténeti morzsák* évenkénti tallázás a helyi sajtóban, bepillantást enged a Szarvason történtekbe, a kiragadott történésekkel következtetni lehet a város társadalmi és politikai viszonyaira. A helyi sajtóból kiragadott példák változatosak. Az idősebbeket emlékeztetik a múltra, a nevek

olvastán felsejlenek régi, ismerős arcok. A fiatalabbaknak csupán annyit mondanak az egykori történések, bennük a számukra ismeretlen nevekkel: ilyen is volt.

A Mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi szektorok” cím alatt felsorolt vállalatok, vállalkozások (pl. Autóközlekedési Vállalat, Temetkezési Vállalat, Talajjavító Vállalat stb.) jól mutatják a korabeli vállallatok létrejöttét. Jó, hogy helyet kapnak a könyvben Toman János grafikái. A Rákosi Mátyás az úttörőlányok között c. képnek, valamint az inflációs papírpénzeknek nem sok közük van a helytörténethez, de vállalhatók, mert a tárgyalt időszakhoz tartoznak. Ugyanígy tartalmazza a könyv Magyarország ez idő alatt (1945–49) regnáló miniszterelnökeinek fotóit is. Ha már benne vannak, akkor egy (hely)történeti igénnel fellépő műben (de másban is) kötelező a pontosság. A felsorolt és (igen gyenge minőségű) fotókkal együtt közölt hét politikus közül a tragikus sorsú Kovács Béla soha nem volt miniszterelnök, Rákosi Mátyás pedig csak 1952-től foglalta el a miniszterelnöki széket, nem korábban, mint ahogyan azt a szöveg közli.

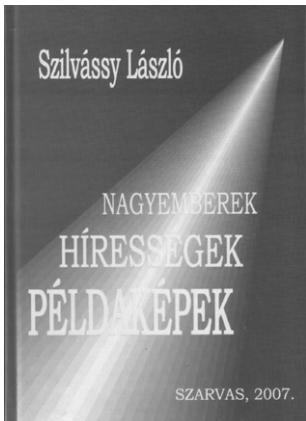
A melléklet, két oldal a Szarvasi Újság 1948. január 2.-i számából, érdeklődésre tarthat számot – főként az idősebb korosztályok körében –, hiszen számos, egykor jól ismert szarvasi lakos nevét, hirdetését tartalmazza.

Molnár László

Szilvássy László

Nagyemberek, hírességek

Magánkiadás, Szarvas, 2007, 118 o.

A közelmúltban jelent meg dr. a Szilvássy László „Nagyemberek, hírességek, példaképek” című munkája. Ez a szerző 15. kötete! Az előszó eligazít a szerző szándékait illetően. Ez a munka tulajdonképpen egy kislexikon, bemutat 67 jeles személyiséget, akik az élet különböző területein „letettek valamit az asztalra”. Ez a munka akár hiánypótló is lehetne, hiszen nem mindenki tud hozzájutni nagylexikonhoz.

A bemutatott jeles személyiségek ötletszerű felsorolása nem utal azonban szakterületükre, a nevek alfabetikus sorrendben szerepelnek ebben a munkában.

Így kerülhetett egymás mellé Mózes próféta és Munkácsy Mihály, Mohamed és Molnár Ferenc. Néhány név azonban – elégé sajátos módon – „elkóbort”. A kezdő szócikk Albert Schweitzeré, akinek az S betűnél illene szerepelni, lévén hogy az *Albert* az utóneve. Hasonló módon került Washington a G betűhöz, Boccaccio a G-hez, Darwin a C-hez, Caesar a J-hez, Fulton az R-hez, Goethe és Rockefeller a J-hez, Thomas Mann a T-hez.

Ki-ki felkészültsége és szándékai szerint tallózhat a tartalomjegyzékben. Aligha lehet regényszerűen olvasni ezt a munkát, hiszen ez nem vezethet sehova. Erre egy példa: Constantinus – Csokonai Vitéz Mihály – Dankó Pista – Dzsingisz kán egymás után, de lehet más, egymástól független neveket is felsorolni, akik egykor tevékenységének semmi köze egymáshoz, sem időben, sem pedig tevékenységük területét illetően.

A Tisztelt Olvasó felteheti magában a kérdést, hogy ki miért is került bele ebbe a kislexikonba. Vajon Petőfi arról híres-e, hogy pápai diákk volt? És nem lenne-e találóbb a belső borítón a „Szerző” helyett a „Szerkesztette” megnevezés? Erről mindenki felkészültsége, érdeklődése és vérmérséklete szerint formálhat véleményt. Csakúgy, mint arról, hogy ki mindenki hiányzik a felsorolt és bemutatott személyiségek közül. Ezen kár lenne vitát nyitni, mert ez nem vezetné sehová. Aki érdeklődéssel veszi kezébe ezt a könyvet, tudomásul veheti a tényt: „ez van”!

Lehet ezt a munkát pozitív és negatív jelzökkal is ellátni. Egy biztos, hogy aki lapozgat a könyvben, bizonyára talál benne olyan ismereteket, amit esetleg hasznosíthat munkája során, ha rábukkan. Megismétlekem, hogy az „Előszó” eligazít a szerző tiszteletreméltó szándékát illetően.

Érdemes az itt megtalálható, lassan elfeledett jeles szarvasi személyiségeknél elidőzni. Többek között ilyen dr. Melich János, Ruzicskay György, Tersztyánszky Ödön, Tessédik Sámuel és felesége, illetve Vajda Péter.

A könyv Mezőberényben készült, tetszetős, kemény borítóval jelent meg. A külső a Berény Nyomda munkáját dicséri.

Molnár László

Kutas Ferenc felvétele

kisléghi Nagy Lehel:
**Így láttam és értem meg a bolsevizmus
rémuralmát Magyarországon**

Magánkiadás, Debrecen, 2005, 143 o.

A szerző jól ismert Szarvast a szerző jól ismeri. A rendszerváltoztatás óta állandó, szívesen látott vendégünk, aki Tiszakürthöz hasonlóan Szarvason is otthon érzi magát. A 90-es évek legelején első dolga volt ősei visszatemettetése a Bolza-kriptába. Feleségével – Hannelore Sterrenberggel – részt vettek a Bolza sétány utcanévavatón. Lelkes támogatója volt a 2000-ben rendezett Szarvasi Történelmi Családok Találkozójának. Az idén 80 éves. Fiatalos, jó humorú, közvetlen, de viselkedésében és megjelenésében arisztokratikus férfi.

Könyve első fejezetében mutatja be gyökereit, életrajzi adatainak ismertetésével.

* * *

„Engem kisléghi Nagy Lehelnek hívnak, Budapesten születtem 1927. május 21-én.

Apám, kit szintén kisléghi Nagy Lehelnek hívtak, Palánkán, a Bácskában született, ahol szüleinek középbirtoka volt. Két fiútestvére és egy nővére volt. Apám, ki a második fiú volt, miután bevonult katonának, úgy döntött, hogy végleg katonai pályára lép, és mint tiszt szolgált a 12-es ulánusoknál. Ezzel az alakulattal vett részt az első világháborúban, és kapitányként (százados) érte a Monarchia összeomlását. Palánkára már nem tudott visszamenni, mert oda a szerbek vonultak be, ezért Budapesten vett ki magának egy kis lakást.

Amikor Károlyi Mihály dicstelen hazaárulása következtében a kommunisták vették át a hatalmat, és a tiszteket megfosztották rangjuktól, őt még le is tartóztatták. Mindezt annak dacára, hogy soha nem politizált, hiszen mint katonatisztnak ez nem is volt engedélyezve. A vörösök szemében azonban elég bún volt az, hogy harcolt a hazájáért. Ezért a bűnéért a kommunisták halálra ítélték, és a börtönben várt kivégzésének pillanatát. Erre azért nem került sor, mert az antant nevében a Magyarországra küldött megbízott – Romanelli olasz ezredes – ezt megakadályozta. Így több katonatiszttel együtt apámat is szabadról helyeztette.

Látva a fővárosban dülő állapotokat, hallva, hogy Szegeden egy tiszti csoport gyülekezik abból a célból, hogy az országunkat megszabadítsa a vörös terrortól, kötelességének érezte, hogy a nagy veszély dacára, amely újabb elfogatása esetén életének elvesztésével járt volna, mégis nekivágott ennek a kockázatos útnak, és sikerült magát keresztlívágnia Szamuelly vörös hordáin, és sok veszély közepette Szegedre érkezett. Mikor itt megalakult az Ideiglenes Kormány, az összeverődött csapatok elkezdték Horthy Miklós vezetése alatt megtisztítani hazánkat a kommunizmustól. Mint testőrtiszt vett részt Horthy Miklóssal a budapesti bevonuláson. Őrnagyként lett a lovas testőrség parancsnoka, ahonnan később betegsége miatt kérte áthelyezését a Koronaőrséghez. Annak ezredesként volt a parancsnoka, amikor 1937. február 24-én elhunyt.

Édesanyám gróf Bolza Alice volt. Ő nagyapámnál – gróf Bolza Józsefnél és feleségénél, gróf Pálffy Alicénél – élt házasságáig, 1926-ig. Nagyapám nagybirtokos volt Tiszakürtön.

* * *

És mesél, mesél, mesél: önmagáról, családjáról, kis- és nagypolitikáról, háborúról és békéről. Azután a börtönévekről, majd az 1956-os forradalomról, az ország kényszerű elhagyásáról – húsz fejezetben át, egyszerű szavakkal és tiszta logikával, indulatmentesen, de szemedélyesen, 146 oldalon keresztlül a teljes XX. századról – Nagy Lehel perspektívából.

A könyv megrázó „élménybeszámoló” a börtönévekről, amikor csak egy szám volt, és az élete egy gyenge szálön függött, csak azért, mert rossz helyre született. Látta és a bőrén tapasztalta a bolsevizmus rémuralmát. A gondviselésnek köszönhetően túlélte, és most úgy érezte, itt az idő, hogy ezt megossza velünk. Hiteles, igaz írás. Így alkalmas arra, hogy elgondolkoztasson, ismereteket gyarapítson, tehát tanítson.

A kortársakat arra, hogy élte meg az arisztokrácia egzisztenciájának, emberi méltóságának, javainak tudatos, esztelen szétrombolását. A fiatalokat pedig arra, hogy minden nem ismétlődhet meg.

Így ajánlhatom ezt a könyvet azok kezébe, akik szeretik a történelmet, és szeretnének többet tudni a múlt események hétköznapi megéléséről. De ajánlom azoknak is, akiket érdekel a magyar történelmi családok két világháború közötti és utáni élete. Végezetül mindenazonak a szarvasiaknak, akik kíváncsiak a tiszakürti Bolzákra, kapcsolataikra, sorsukra.

Nagyban emelik a könyv értékét és használhatóságát a fejezetek végén található névmutatók, továbbá a fotók és rajzok.

Nagy Lehel elsőkönyves szerző. Olvasói biztatására megszülethet a második kötet is – családtörténet nemzedékéről és az újabb generációkról. Erre bíztatjuk mi is!

Dr. Demeter László

Több mint Krónika

A Szarvasi Krónika Alapítvány honlapja

Májusban jelent meg a Szarvasi Krónika 20. száma. Most újabb jelentős esemény történt a periodika életében. A Nemzeti Civil Alapprogram támogatásával elkészült a Szarvasi Krónika honlapja.

A szerkesztők alapvető célja az volt, hogy azoknak az érdeklődöknek és kutatóknak a számára is hozzáférhetővé tegyék a Krónika számaiban megjelent írásokat, akik a régebbi számokat nem vették meg.

A támogatás mértéke lehetővé tette, hogy a honlap ennél színesebb célokat is szolgáljon.

A főoldal rendkívül látványos és mozgalmas montázzsal fogja meg a szemlélőt. Felvillan benne a Tessedik-címer, a Szarvasi Krónika címlapja, s mint a kiterített kártyalapok lebessenek be a Krónika eddigi 20 számának borítói.

A honlap főoldaláról hat ún. link nyitható meg. A *múlt szilánkjai* címmel Szarvas város történetére emlékeztető épületek, emlékművek, szobrok fotói idézik fel a város történelménnek fontosabb eseményeit. Aki rákattint a képekre, az képernyőnyi méretben is megnézhet egy-egy képet, alatta két-három mondat szól arról, mire is emlékeztet az adott fotó. Ha az érdeklődő végignézi a 20 fotót, és elolvassa a szöveget, villanásnyi képet kap Szarvas történetéről.

A mai városról készült képeket három csoportba sorolták készítői. Rövid bevezető szöveg után 32 fotó mutatja be a mai város jellegzetes épületeit, 20 kép készült a Körösökről, 22 az Arborétumról.

Ezt követi *Szarvasi Krónika* címmel a kiadvány bemutatása. Innen kezdve már a szöveg uralja a honlapot, amely szól a Krónika történetéről, az Alapítványról; bemutatja – fotókkal is – a szerkesztőket és az Alapítvány kuratóriumának volt és jelenlegi tagjait, majd a Krónika szerkezetét.

A következő link a *Szarvasi Krónika Kiskönyvtára* a korábban megjelent 12 kötetét ismerteti, közli a címlapok fotóit is.

Az ezt követő megnyitható oldal a *Szarvasi Krónika repertoriumentumát* tartalmazza, amely segít megtalálni az eddig megjelent számok írásait.

Az utolsó oldal az igazi csemege. Itt behívhatók és letölthetők a 11–19. szám tanulmányai, írásai. Az első tíz szám még hagyományos szedéssel

készült, ezért elektronikus átiratának elkészítése csak egy újabb pályázat elnyerése után várható, addig csak a tartalomjegyzék böngészhető. (Ezen az oldalon folyamatosan dolgozik a szerkesztő.)

A honlap a <http://szarvasikronika/fw.hu> néven érhető el, de megnyitható Szarvas város régebbi honlapjáról is (<http://phoenix.szarvas.hu>). Az Informatikai Kft.-vel való együttműködés eredményeként a szarvasi *Ki kicsodának* nem csak az ismertetője olvasható, hanem névre kereshetők azok, akik szerepelnek benne; s ha valaki kíváncsi, azt is megmutatja a számítógép, kinek van az adott napon születésnapja.

Jó szórakozást, hasznos időtöltést kívánnak a honlap készítői, akiknek a nevét is megismerhetik az arra kíváncsi olvasók, ha a megfelelő helyre kattintanak.

Dr. Kutas Ferenc

Kutas Ferenc felvétele
Trianon árnya

Szarvason történt 2006-ban

Január

1. Diktatúrák címmel nyitották meg Kozák Ferenc kiállítását a Múzeumban.
2. A 102 éves Bohnyat Pálnét köszöntötte a város vezetősége.
- Ifjúsági információs pont működik a könyvtárban.
5. A Kertbarát Kör programértékelő és zárszámadó rendezvényt tartott.
6. I. fokú belvízvédelmi készültséget rendelt el a Kőrösi Vízgazdálkodás.
7. A doni áttörés 63. évfordulójára emlékezett a város.
- Ruzsinszki György a Hungarien Fighter Kupa karate versenyén második lett, megszerezte ezzel a 2007. évi Eb szereplés jogát.
8. Ünnepélyesen áadták a felújított és kibővített bölcsődét.
- A 100 éves Gyurik Jánost köszöntötte a város vezetősége.
- EKG-t és defibrillátor nyertes pályázaton a város.
13. Babák Mihály polgármester köszöntötte a legnagyobb adót fizető cégek képviselőit.
19. Képviselő-testületi ülés. Fontosabb témai: a 2006. évi költségvetés; a gyermekvédelmi rendelet és a téritési díjak módosítása; az ifjúságpolitika és a sportfeladatok felülvizsgálata; a Tourinform Iroda tevékenysége és költségvetése; a köztisztviselői követelmények 2006-ra; az M 44-est elkerülő út tervezése.
21. A Körös és szépségei címmel állították ki Győri István diákok fotós képeit a Múzeumban.
24. Leégett a csabai úti malom épülete.
- A Második Esély Népfőiskola első turnusa ünnepélyesen zárta a képzést.
27. A KOLISKA – a Szarvasi Szlovák Ifjúsági Szövetség – és a Nagycsaládosok mesemondó délutánt tartottak.
- Glózik Klára és Tóth Ferenc az Alföld turizmusáért díjat vették át.

Február

2. Táncosok lettek az év sportolói: Sinka Petra és Kinyik Bálint.
- Létrehozták az Egészségügyért Alapítványt.
- A TSF Pedagógiai Karának 17 hallgatója tett vizsgát a siketek és nagyothalólak tanfolyamán.
- EU-s pályázaton 35 millió forintot nyert öt oktatási intézmény a hiányossággal élő gyermekek együttesvelsére.
- Hajós András humorista volt a Liberális Klub vendége.
5. Te rongyos élet címmel operett- és kabaréest az Árpád Szállóban.
10. A Képviselőtestület három pályázat beadásáról döntött.
15. A Filharmonia Kht. hangversenyet rendezett a TSF Mezőgazdasági Karán.
- Barát Etele a Nemzeti Fejlesztési Tervekről fórumot tartott városunkban.
- Épül a piac fedett csarnoka.
- Salgó Istvánné gobelin kiállítását nyitották meg az Idősek Klubjában.
16. Képviselő-testületi ülés. Fontosabb témai: 2006. évi költségvetés; a Működési Szabályzat módosítása, a helyi természeti területek és értékek védelme nyilvánítása, a képviselők tiszteletdíja, a Művelődési Központ, a Turul mozi, a Múzeum, és a Szárazmalom tevékenysége, Kistérségi Közoktatási Intézkedési Terv felülvizsgálata és elfogadása, közművelődési dolgozók továbbképzése; ciklikusprogram végrehajtása;
- Országos szakmódszertani pályázatot nyert Béres Mária a Vajda P. Gimnázium tanára.
- Dr. Csákabonyi Balázs, a Nyugdíjasok Országos Szövetségének elnöke tartott előadást.
16. 190 millió forintot nyert a város az EU-tól az Ipartelepi út meghosszabbításra.

17. A KOLISKA Szlovák Ifjúsági Szövetség a Nagycsaládosokkal farsangi jelmezes délutánt rendezett „Fánkparti és lekvárbörze” címmel.
18. Farsangi játszóház nyílt a Benka Gyula Evangélikus Általános Iskolában.
19. Az ótemplomi gyülekezet szeretetvendégséget rendezett a Népfőiskola épületében.
23. Az ezüstszőlői Idősek Klubja farsangi mulatságot rendezett.
25. A „Szarvasért Alapítvány” és a Baráti Kör farsangi bálján adták át a *Szarvasért* emlékplaketteket kitüntetetteknek.
28. A Képviselő-testület döntött az új aljegyző, Paluskáné Udvarhelyi Judit kinevezéséről.
28. A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság látogatást tett a Főiskolán.

Március

1. A Tessedik Sámuel Főiskolai Tanácsa Szenátussá alakult.
2. Hagyományteremtő szándékkel rendezték az ifjú zenészek avatását a Múzeumban.
4. „Tavaszváró” címmel megnyílt Kovács László szegedi gyűjtő képeslap-kiállítása.
- Lakossági vitafórumon mutatták be a város településfejlesztési terveit.
7. Sechna Bernadett, a Székely Mihály Szakközépiskola tanulója bejutott a Szép magyar beszéd Kazinczy-emlékverseny győri országos döntjébe.
- A Rendőrkapitányság megtartotta az elmúlt év értékelését.
- Az diákolimpiai aerobik döntőjén Gyekiczkı Gyöngyi arany, a Springel Alex és Szirény Dóra kettős ezüstérmet nyert.
11. Néptáncosok családi hétvégéje a Lengyel-palotában.
13. Elnöki elismerésben részesült hét sarvasi tűzoltó a hóakadályok elhárításáért.
14. Budapesten megnyílt Komlovszky-Szvet Tamás sarvasi szobrásznövendék kiállítása.
- Francia turisztikai küldöttség járt Sarvason.
15. Nemzeti ünnep – városi megemlékezés az Árpád Szálló dísztermében; koszorúzás az 1848-49-es emlékműnél a Templomkertben.
17. A Regionális Színház bemutatta: I. Bukovcan Keringő a padlászon című színművét.
- A 100 éves Gergely Antalnét, Anna néni köszöntötte a város vezetése.
- 16-19. Az Utazás 2006 kiállításon bemutatkozott a Körös-szögi Kistérség.
23. Belvíz: a sarvasi „Kenderföld”-ek víz alá kerültek.
- A Víz Világnapjára emlékeztek a TSF Mezőgazdasági és Vízgazdálkodási Karán.
24. Intézményi konferencia „A TSF a változó felsőoktatási téren” címmel.
- A Tessedik Sámuel Főiskola Gazdasági Tanácsának alakuló ülése.
- A Mandragóra csoport vándorkiállítása nyílt meg a Múzeumban.
24. A kelet-magyarországi területi aerobik döntön 16 érmet szereztek a sarvasiak.
- A „Szarvasért Alpítvány” és a Baráti Kör farsangi vetélkedőt szervezett általános- és középiskolai tanulóknak.
- Bronzérmes lett Liska Zsolt sarvasi harcművész a magyar bajnokságon.
29. Vágó István műsorvezető volt a Liberális Klub vendége.
30. A győri III. Festészettelversenyen és Litauszki Ágnes 2., Paulovics Bettina 3. helyezett lett. Iskolatörténeti kiállítás, környezetbarát termékbemutató a TSF Mg. Főiskolai Karán.
- Új szakrendelés bevezetésére készül az Egészségügyi Szolgáltató Kft.
31. „Vizek mentén” címmel a Tessedik Táncegyüttes fellépése a Budai Vigadóban.

Április

1. Városi Bolond Fesztivált rendezett a Fő téren az Ifjúsági Önkormányzat.
- A Körös-Maros Nemzeti Park „Ahogy mi láttuk” című kiállítással nyitotta az évadot.
- Bolza Mariette olajfestményeinek és Kiss Eszter tüzzománc munkáinak állandó kiállítása nyílt meg az Arborétum tanácteremében.
5. Együttműködési megállapodást írt alá a TSF és a komáromi Selye János Egyetem.

- Megrendezték a Kertbarátok hagyományos bor- és kolbászversenyét.
- 7. Kettős évforduló: 40 ill. 30 éves a Vajda Péter Gimnázium fiú, ill. leánykollégiuma.
- 7–14. Egy svájci diákcsoport segítette munkájával a Habitat-építkezést.
- 8. Az emberiség hitvilága címmel nyílt meg Borgulya Ágnes (Arte Tov) és Turcsányi Katalin képzőművészeti, ill. bőrdíszműves kiállítása a Tessedik Múzeumban.
- 9. Eredményes lett az országgyűlési választások első fordulója. Képviselet: Domokos László.
- A TESCO tisz nagycsaládot ajándékozott meg húsvét alkalmából.
- 10. A Szlovák Kulturális Kör káposztából készült ételeket mutatott be.
- 12. Megtartotta közgyűlését Szarvas Város Barátainak Köre.
- 13. A Bartók év jegyében Nemzetközi Kórusrészleti szervezett a TSF Pedagógiai Kara, a Melis György Kórusalapítvány és Szarvas Város Önkormányzata.
- A Blue-Gym 2 ezüst, a Ritmus Club 4 dobogós helyet szerzett az aerobik Magyar Kupa második fordulóján.
- 14–21. Az észak-ír Hillsborough team épít a Habitat házat.
- 15. Szenvédélyes világ címmel Hering Zoltán grafikából nyílt kiállítás a Múzeumban.
- 17. Húsvét hétfőre a Hármas-Körös átlépte az eddigi legmagasabb vízsztintjét.
- 20. A Szlovák Színház Kht. 17,5 millió forintot nyert programjára.
- 21. Forrai Katalin teremtött a TSF Pedagógiai Karán; vendég: Anna Lindeberg finn professzorasszony.
- 22. Jótékonysági hangverseny a Múzeumban.
- 24–26. A La Rague Mezőgazdasági Főiskola delegációja tett látogatást a TSF MVK Karán.
- 27. A Benka Gyula Általános Iskolában területi énekversenyt tartottak.
- 29. III. Országos Hobbi Börzét a Fő Téri iskola épületeiben rendeztek meg.
- Bulgáriában 13 nemzet aerobikversenyről Gyekiczkai Gyöngyi arany-, a Gulyás Mercédesz, Ribárszki Adrienn, Varga Virág trió bronzéremmel tért haza.
- 30. Tánc Világnapi Gálaműsor a Vajda Péter Gimnázium tornacsarnokában.
- 30. „Előmajális” az Erzsébet-ligetben.

Május

- 1. Majális az Erzsébet-ligetben.
- 3. Az EBC*L országos versenyén II. helyezett Pécsváradi Georgina, a VPG tanulója.
- Együtt a Kárpát-medencében: a IV. Suttyomba Népzenei Fesztivál.
- 4– Az ÁNTSZ tanácskozását szervezett az egészséges táplálkozásról, előadó Dr. Greiner Erika, a Táplálkozástudományi Intézet főorvosa volt.
- 5. A citibank 24 fős csoportjának önkéntes napja a Habitat-háznál.
- 6. Ballagási ünnepségek a középiskolákban.
- 11. Jonathan Reckford, a Habitat for Humanity csúcsvezetősége és önkéntesei, az országgyűlési képviselők, a Nagycsaládosok és a Városszépítők vettek részt a Habitat-ház építésében.
- 7–14. A németországi Haan partneriskola diákjai és tanárai tettek látogatást a Vajda Péter Gimnáziumban.
- 8. Litván vendégek látogattak városunkba.
- 8–19. A losonci magyar óvodapedagógus-jelöltek óvodai és iskolai gyakorlata a TSF Pedagógiai Kara gyakorlóintézményében.
- 9. Megkezdődött a Körös apadása.
- A Vöröskereszt Országos Titkársága megyei ünnepségén kitüntetéseket és jubileumi elismeréseket adtak át szarvasi dolgozóknak.
- 12. Ballagás a TSF Pedagógiai Karán.
- Az országos német nyelvi versenyen Kalivoda Ágnes 3. és 11, Gazsó Barbara 9. és 10. helyezést érték el. Mindketten a Vajda Péter Gimnázium tanulói.
- 13. Egy svájci iskola diákjai vettek részt a Habitat-ház építkezésében.

13. Györgyi György és Szabó László repülő-makettjeiből nyílt kiállítás a Múzeumban.
- Kapitális harcsát fogtak (163 cm hosszú, 37 kg) a Nyúlzugban szegedi horgászok.
- 14–21 Az amerikai evangélikus Thrivent alapítvány önkénteseinek munkája a Habitat-háznál.
16. Botrány az állatkertben. Gyermekszínházi előadás az Árpád Szálló dísztermében.
18. Képviselő-testületi ülés. Fontosabb témái: beszámoló az I. negyedéves gazdálkodásról; a működési szabályzatról; a KOMÉP, a Gyógyfürdő, a Regionális Színház Kht, a Hagyományőrző-, a Történelmi Emlékút-, és a Ruzicskay György Közalapítvány, a Városi Könyvtár, a Művészeti Alapiskola és a gyermekjóléti ellátások 2005. évi mérlege, valamint a 2006. évi pénzügyi tervezet jóváhagyása.
- 20 éves a Szarvas és Vidéke Hetilap.
- Vajdás diákok egy tanévre angol olvasókör tanulói lettek.
19. Négy város négy kórusa lépett fel a Fő Téri Iskola dísztermében.
- Babák Mihály polgármester kitüntetést vett át az árvízi védekezés elismeréséért.
- „Az én játszoterem-a jövő játszótere” címmel gyermekrajz-pályázatot hirdetett a Művelődési Központ.
22. Rákász Gergely orgonahangversenyt adott az Ótemplomban.
- Szijártó Péter öt díszcserejét, illetve fáját államilag elismert fajtának nyilvánították.
24. A HAKI fennállásának 100. évfordulóján tudományos tanácskozást rendeztek.
26. A városi gyermeknap keretében új játszóteret avattak a Vásártéren.
27. Sárgulási ünnepségsorozatát tartotta a TSF Mg. és Vízgazdálkodási Kara.
- Az Önkormányzat a Művelődési Központ és a Gyógyfürdő egésznapos programot szervezett a gyermeknap alkalmából.
29. Minőségcélok, önértékelés minőségefjeljesztés. Műhelykonferencia a Tessédik Sámuel Főiskolán. Vendég: a Szegedi Tudományegyetem és a bajai Eötvös József Főiskola.
30. Thaiföldi delegációt fogadott a Halászati és Öntözési Kutatóintézet.

Június

1. Pillantás a végételenbe címmel kiállítás nyílt Schwarz Mária és Bánsági Tibor képeiből.
2. A Petőfi Sportcsarnokban megnyitotta kapuit az I. Szarvas Expo.
3. Országos Kártyaverseny a Művelődési Központ Közösségi Házában.
- III. Szlovák Nap szappanfőzéssel, gyermekjátékokkal és a rozsnyói Havia'r Néptánc-együttessel fellépéssel.
- Az Ótemető Alapítvány megkezdte a temető rendezését.
- A szarvasi Tánc Sport Egyesület táncosai hétfőn dobogós helyezést szereztek.
4. A Történelmi Emlékút Alapítvány emlékezett Trianon 86. évfordulójára.
- Reformok a közoktatásban címmel szülői fórumot rendeztek a gimnáziumban.
11. Pót-gyermeknapot rendezett a TESCO a Nagycsaládosok Egyesületével.
14. Bajcsy-Zsilinszky Endre szülőházában emlékeztek a város politikus szülöttjére.
15. Az NB II.-be jutottak a férfi kézilabdázók.
- Ballagási ünnepségek az általános iskolákban.
- 16–20. Évvárók a középiskolákban.
- Dr. Szilvássy László megjelentette 14. helytörténeti tárgyú kötetét.
- 19–23. Művészeti nyári tábora nyílt a Ruzicskay Alkotóházban és a Múzeumban.
- 19–28. Amerikai segítő csoport Debbie Hensleigh vezetésével a Habitat-ház építésén.
21. 104. születésnapján köszöntötték Mrena Györgynét.
21. Házszentelő – az első szarvasi Habitat-sorház ünnepélyes átadása.
22. Képviselő-testületi ülés. Fontosabb témái: a költségvetés módosítása; beszámolók a Mozgáskorlátozottak- és a Művészeti Alapiskola, a hulladékkezelő-telep tevékenységről; az önkormányzat minősígirányításáról; a belvíz-, a csapadékelvezető rendszer helyzetéről valamint a zöldterületek gondozásáról, a képviselő testület 2006. II. félévi munkatervéről.

- 22–24. Gyermek néptáncosok szólótánc fesztiválján két szarvasi pár került az országos döntőbe.
- 24–25. Szarvasi Repülőbarátok Találkozóját tartották a Kákai Repülőtéren.
23. Diplomaátadó ünnepség a TSF Pedagógiai Karán.
26. A „Cherbo” Csodaszarvas Tanoda megnyitóünnepséget tartott a Cigány Kisebbségi Önkormányzat Közösségi Házában.
- 26–30. Kézműves tábori programok a Műv. Központ és a Kézműves Egyesület szervezésében.
- Semmelweis-napi ünnepséget tartott a Szakorvosi és Tüdőgyógyász Kft.
28. A XVI. Országos Kamarazenekari Fesztiválon a Szarvasi Kamarazenekar a rendezők díját nyerte el.

Július

1. A Szarvasi Szlovák Színház előadása az Országos Szlovák Napon (Tótkomlós).
- Dr. Kondacs Annát, a Szlovák iskola tanárát Nemzetiségeinkért Díjjal jutalmazták.
- Ünnepélyes diplomaátadó a TSF Mezőgazdasági és Vízgazdálkodási Karán.
- Országos Kártyaverseny a Művelődési Központ Közösségi Házában.
- Pataki Dóra selyemkép-kiallítása nyílt a Tessedik Múzeumban.
- Nyáresti muzsika címmel koncertet adott Czettner Vera, Várnagy Mihály, Kóródi Júlia és Simkó Várnagy Mihály.
2. Ünnepi istentisztelet az evangélius Újtemplom felszentelésének 109. évfordulóján.
6. Vendégek érkeztek Hargita megyéből.
8. IX. Aratónap Ezüstszőlőben szlovákiai, romániai és vajdasági vendégekkel.
- Art-tér az átrén címmel nyílt Novák Attila, Kukár István és Szuhaj György performanca.
- A Sárkányhajó Bajnokság Tisza-régió versenyében a szarvasi „sárkányok” bejutottak az augusztusi világ bajnokságra.
- 15–30. A Szarvasi Körös Napok rendezvényei:
15. Körös-körül – kistérségi kerékpártúra.
- A szolnoki ifjúsági versenyen a legeredményesebb kajakosnak járó különdíjat Bodonyi Dóra és Dombvári Bence vette át.
15. Neoton-koncert a Szent István Park Víziszingpadán.
20. Ünnepi testületi ülés Szarvas várossá nyilvánításának 40. évfordulója alkalmából.
21. Szarvas Város Napjának ünnepségsorozata. Helyszín: Tessedik Múzeum, Evangélius Ótemplom és a Letelepedési emlékkő.
21. Képzőművészeti kiállítás szarvasi és Szarvasról elszármazott művészek alkotásaiból a Tessedik Sámuel Főiskola aulájában.
21. Edvin Marton-koncert a Szent István Park Víziszingpadán.
22. Civil Szervezetek IV (Kistérségi) találkozója, szarvasi amatőr művészeti csoportok bemutatókához a Körös-Maros Nemzeti Parkban.
22. Utcabál a Vajda Péter utca Tessedik Múzeum előtti szakaszán.
- Zsáky István életműkiállítása a Múzeumban.
- Könyvbemutató: Zsáky. Zsáky István albuma, szerkesztette Merkel Emma.
23. Kiállításmegnyitó a Ruzicskay-alkotóházban. Címe: „Emberábrázolás Ruzicskay György művészettel”.
23. Koszorúzás gróf Bolza Pál szobránál a Pepi-kertben.
23. A Musical csillagai c. előadás a Szent István Park Víziszingpadán.
- A Szarvasi Zsidó Örökségért Alapítvány a zsidó áldozatokra emlékezett.
- Misur György ny. nagykövet meghívására városunk vendége volt Marc André Solomin, Svájci nagykövete.
- Baráth Nóra képeiből „Párlat” címmel nyílt kiállítás a Múzeumban.
- 24–28. A Középhalmi Misszió nagycsaládosok 27 gyermekének biztosított programokat.
- 24–30. VI. alkalmommal rendeztek a festő-alkotótábor az Arborétumban.
28. Dés - Geszti - Békés: A dzsungel könyve c. musical. A Kissai Thália színház előadása a Szent István Park Víziszingpadán.

29. Megnyílt a Napra-Forgó Alkotóház és Galéria a Vasút utca 43 sz. alatt.
30. Zenei kaleidoszkóp – amatőr művészeti csoportok műsora a Szent István Park Víziszínpadán. (Ifjúsági Fúvószenekar, Szarvasi Rezesbanda, Szarvas Band, Imperiál, Next zenekarok).
31. A piaccsarnok műszaki átadása.

Augusztus

4. Kim Penzhorn kanadai csoportja segíti a Habitat helyi szervezetét.
5. A IX. Kenumaraton (134 versenyzővel) a Hármas- és a Holt-Körösön.
5. Országos Kártyaverseny a Művelődési Központ Közösségi Házában.
- 6–21. Lisa-Marie Nickerson csoportja az USÁ-ból érkezett a Habitat építkezésre.
11. Véget ért „Cherbo” nyári tábora, amely segítette a továbbtanuló roma fiatalokat.
13. Véget ért a Király Kupa nemzetközi sakkkaverseny Szarvason.
- Dombvári Bence 3 aranyat nyert az ifjúsági kajak-kenu országos bajnokságán.
- Új utakat és kerékpárutakat adtak át a városban.
17. Képviselő-testületi ülés. Fontosabb témai: az I. félévi gazdálkodás; beszámoló az Önkormányzat négyéves munkájáról.
18. TransylMania etno-rock zenekar koncertje a Szent István Park Víziszínpadán.
19. A Magyar Örökség Díjjal kitüntetett Szentegyházi Gyermek-filharmónia ünnepi koncertje Szent István Nap tiszteletére 2006 az Evangélilus Ótemplomban.
- Jótékonysági bál a Bolza-kastély udvarán.
- A Szarvasi Kamarazene kar koncertje a Siracusa kerthelyiségében.
- Várnagy Mihályt a város Közművelődés Díjával tüntették ki.
- A Kézműves Egyesület gobelin- és hímzés kiállítása a Múzeumban.
20. Nemzeti ünnep. Hagyományos Szent István napi rendezvények: kenyéráldás, zenés-táncos műsorok, sportversenyek, Szent István Kupa horgászverseny, halászléfőző verseny, tűzijáték.
- A társulás első félévi gazdálkodásáról tanácskoztak a Körös-szögi Kistérség polgármesterei.
25. A III. Pónifogathajtó Verseny Ezüstszőlőben.
26. Születésnapi bulival ünnepelt a 10 éves Zebra Klub.

Szeptember

1. Tanévnitój ünnepségek az általános- és középiskolákban.
- Közvilágítás épült a középhalmi kerékpárút mentén.
- 4–8. A Tessedik Sámuel Főiskola karainak tanévnitói.
- 8–9. IX. Szilvanap a Piactéren; pálinkamínősítő verseny.
- 10–20. Dennis Anderson amerikai-kanadai csoportja segítette a Habitat-építkezést.
13. Ünnepélyes körülmenyek között helyezték el a második Habitat-ház alapkövét.
- 15–26. Öt ország fiataljai találkoztak a Bolza-kollégiumban a szegedi- és szarvasi nagycsaládosok csereprogramja révén.
22. A Magyar Kupa aerobikversenyen arany-, ezüst- és bronzérmeket, valamint értékes helyezéseket szereztek a Blue Gym és a Ritmus Sportaerobik Klub versenyzői.
- 22–24. Tizedik alkalommal rendezték Szarvason a Gyermek Néptáncosok Országos Szólótánc Fesztiválját, amely egyben a néptáncos gyermekek Országos Tanulmányi Versenye.
- 22–30. Budapesti és nemzetközi csoportok segítették a második Habitat-házépítését.
24. Ünnepélyes keretek között átadták a Művelődési Központ felújított épületét.
- Gálaműsor a Vajda Péter Művelődési Központ és Turul Mozi átadása alkalmából.
29. A vásártéri játszótér ünnepélyes átadása.

Október

1. Zavartalanul zajlottak le az önkormányzati választások.
- A Vajda Péter Művelődési Központ a Turul Mozi és a Regionális Színház Kht. bemutatója: Huszka Jenő–Martos Ferenc : Lili bárónő. (Leblanc Győző és társulata)
- Az Idősek Világnapján a Nagycsaládosok köszöntötték a Mótyói Klub tagjait.
- 2–12. A Ron Kenan vezette amerikai csoport épít a második Habitat házat.
6. Az aradi várban; városi megemlékezés a Templomkertben.
7. A civil szervezetek összefogásával megrendezték a Világ Gyalogló Napot.
- Az arborétum „Festő-alkotó Tábor” munkáiból kiállítás nyílt a Múzeumban.
- 4–9. „Nyitott Könyv- Társ” Hét a Városi Könyvtár szervezésében.
10. Az „Európai Unió”. Roszik Zoltán előadása a Könyvtár és a Múzeum szervezésében.
11. A könyvtári hét rendezvénye: „, A másság és én” rendhagyó óra középiskolásoknak.
- Zenés irodalmi est Turcsányi Lajos verseskötetének megjelenése alkalmából.
- A hagyományos TÖK-nap, lámpások és ételkóstoló a Szlovák Iskolában.
- Ünnepélyes útátadás Síratóban.
- A szegedi Mozaik Kiadó gondozásában megjelent dr. Kutas Ferenc: Az elbeszéléstől a kétszintű érettségi című könyve.
13. Diáknak Szarvas Város Általános Iskolájában.
- A Szlovák és a Cigány Kisebbségi Önkormányzat megtartotta alakuló ülését.
14. Szüreti felvonulás és bál, valamint az „idős-klubok” szereplése Ezüstszőlőben.
15. Alakuló képviselő-testületi ülés. Programja: a megbízó levelek átadása, esküütétel; a képviselők illettényeinek megállapítása; alpolgármesterék és a bizottságok megválasztása; a Működési Szabályzat módosítása; megbízás az SZMSZ felülvizsgálatára.
18. A város diákjai ünnepi műsorral emlékeztek meg az 56-os forradalomról.
- A Hősök falán állított emléket a gimnázium Laurinyecz Andrásnak, az 56-os forradalom vértanújának.
- 20–21. VI. Országos Szakértői és Óvodavezetői Konferencia a TSF Pedagógiai Karán.
22. Istenisztelet és kopjafaavatás az Újtemplomban.
- Sportnapot tartottak a Nagycsaládosok az MTTSZ Szabadidős és Lövészklubbal.
23. Az 1956-os forradalom 50. évfordulójának városi ünnepségei.
- Könyvbemutató a Múzeumban: Forradalom és megtorlás Szarvason 1956–1963.
25. Koller Zsolt Nemzeti intelmeink című könyvének bemutatója.
26. A Maszk Bábszínpad előadása a Művelődési Központban: A kis Hagymafű története.
27. Anga Sterrenberg: kiállítása és Nagy Lehel: „Így láttam és értem meg a bolsevizmus rémuralmát Magyarországon” című könyv bemutatója.
- Szarvas két csapata is első helyezést ért el a X. Csabai Kolbászfesztiválon.
29. A reformációra emlékeztek ünnepi istentiszteleteken templomainkban.

November

1. Fő Tér: egyórás műsort sugároztak Szarvarsól az M1-es tv-csatornán.
- A felújított sirenélém előtt emlékeztek az 1831. évi kolerajárvány áldozataira.
- Az Üldözöttök Szövetsége és a Szarvasi Krónika rendezésében hat előadásból álló sorozat indult az 1945 óta sérelmet szennedett társadalmi csoportokról.
- Joroinenből érkezett finn diákcsoport a gimnáziumba.
2. A Békés Megyei Príma díjat Szűcs Csaba, Várnagy Mihály és Lonovics László kapták.
- Elkészült a Szarvasi Krónika honlapja.
4. „Együtt a vizek mentén” a szarvasi Tessédik Táncegyüttes bemutatta új műsorát.
- Megemlékezések az '56-os forradalom leverésének évfordulójáról.
- Gervai Mária csipkeverő előadást és bemutatót tartott a Hunnia csipkéről.
8. A Tudomány Napja a TSF Pedagógiai Karán.

- Fekete Pál Békés megye 56-os Forradalmi Tanácsának elnöke tartott előadást.
- 11. A Társas Tánc Klub 35. évfordulója alkalmából táncos találkozót szervezett.
- Környezetvédelmi napot szervezett a Kárafoki Horgász és a Polgárör Egyesület.
- Az szociális ellátórendszerben dolgozókat ünnepelték.
- A Máltai Szeretetszolgálat megkezdte a takarók gyűjtését a rászorulóknak.
- 12. Jótékonysági focitornát rendezett a Góliát Foci Suli.
- 13. Ausztráliai zenepedagógusok delegációját fogadták a TSF Pedagógiai Karán.
- 14. Emlékülés a TSF Pedagógiai Karán: száz éve épült az egykori gimnázium.
- 14. Drámacsák – a szentesi Horváth Mihály Gimnázium drámatagozatos 11. évfolyamának előadása a Művelődési Központ színpadán.
- A nanotechnológiáról rendeztek tudományos konfereenciát a TSF-en.
- Házi fogathajtó verseny Ezüstszőlőben.
- 17. A Koliska és a Nagycsaládosok látogatása a Szlovák Tájházból, történelmi vetélkedővel.
- 18. A KÓTA Éneklő Magyarország XVI. Országos Kórusminősítése a Dél-alföldi régióban működő felnőtt kórusok számára a Művelődési Központban.
- 18. 1956-os ünnepi megemlékezés és vetélkedő a TSF két szarvasi karának szervezésében.
- 20. Józef Holly: Kubo. Zenés vígjáték, a Regionális Színház szlovák nyelvű előadása.
- 23. Képviselő-testületi ülés. Föbb téma: a költségvetési rendelet módosítása; az autóbusz-közlekedés hatósági díjai; hulladékkezelési közszolgáltatási rendelet módosítása; tandíj-kötelezettség; az önkormányzat gazdálkodása; a szociális bérifikáció kezelése; a Gyógytermál Kft. pénzügyi beszámolója; közoktatási intézmények beszámolója az eszközbeszerzésről; vízkár-elhárítási intézkedési terv 2007-re.
- 23. A Műhelymunka Társult előadása: Pintér G. Attila Édesnégyes c. erotikus vígjátéka.
- Az országos diákolimpiai bajnokok ünnepségén megyei elismerésben részesültek a Blue-Gym és a Rítmus Sportaerobik Klub versenyzői.
- 24. Gólyából a TSF Pedagógiai Karán.
- Munkáltatók és munkavállalók fóruma a Városházán.
- 26. Mikulás-váró Sportnap – a Nagycsaládosok, és az MTTSZ Szabadidős Lövészklub.
- 28. A II. Nóniusz ITF Taekwon-do-ról a három szarvasi versenyző érmekkel tért haza.
- 29. Fórum a szülők számára Szarvas Város Általános Iskolájában.
- A Tessédik Sámuel Főiskola Szenátusának alakuló ülése.
- 30. Lúdas Matyi. A Honvéd Együttes mesejátéka a Művelődési Központban.
- A Szirén Ruházati Szövetkezet szervezeti formát váltott.

December

- 1–2. Tehetséggondozás az iskolában címmel országos tanácskozást rendezett a TSF Pedagógiai Kara és a Benka Gyula Általános Iskola.
- 2. „Szülőföldünk Békés megye”: amatőr művészeti fesztivál.
- 3. Kigyúltak az ünnepi fények a városban.
- Adventnyitót tartott – életnagyságú betlehemi jásszollal – a Napra-Forgó Alkotóház.
- 5. Kakaó-koncert a Művészeti Alapiskola növendékeinek és tanárainak előadásában.
- A Szegedi Ütőhangszeres Együttes koncertje a TSF Mg. és Vizgazdálkodási Karán.
- Cigány Kisebbségi Önkormányzat mikulásnapi ünnepsége a Művelődési Központban.
- 6. Lóvontatta járművén Szarvas Fő terére érkezett a Mikulás.
- 6–10. Adventi rendezvények a szarvasi egyházközségekben.
- 7. Tervbírálat: a „Város Központjának fejlesztése, rekonstrukciója tanulmányterv”.
- 8. Tanácskozás a „Városi Piac rekonstrukció előkészítési tanulmányterv”-ről.
- 9. Nagycsaládosok adventi játszóháza a Művelődési Központ pinceklubjában.
- 10. A Szarvasi Kamarazenekar adventi hangversenye a Művelődési Központban.
- 12. Csalóka Péter. A Napsugár Bábszínház előadása a Művelődési Központban.

13. Adventi Hangverseny a TSF Pedagógiai Karán.
- Lengyel László politológus előadása a Liberális Klubban.
14. Képviselő-testületi ülés. Fontosabb téma: szociális és gyermekvédelmi ellátások módosítása – tervezet; ivóvízellátás és szennyvíz díjainak megállapítása; gépjármű várakozóhelyek építése; a közterület használatának szabályzása és díjai; önkormányzati lakások, bérletek szabályozása; helyi iparúzési adóról szóló módosítások tervezete.
15. Együttműködési megállapodás aláírása a Szegedi Tudományegyetem, a Kecskeméti Főiskola és a Tessedik Sámuel Főiskola között.
- A Koliska és a Nagycsaládosok Luca-napi rendezvénye.
16. A Chován Kálmán Művészeti Alapiskola fiúkórusának koncertje, megalakulásának 10. évfordulója alkalmából a Művelődési Központ kamaratermében.
- Karácsonyi jótékonysági vásár a Polgármesteri Hivatal földszintjén.
16. A Mozgáskorlátozottak Szarvasi Egyesületének karácsonyi ünnepsége.
20. A Benka Gyula Ev. Általános Iskola karácsonyi ünnepsége a Művelődési Központban.
21. A Szlovák Tannyelvű Általános Iskola fenyőünnepélye a Művelődési Központban.
21. Karácsonyi Hangverseny a Művészeti Alapiskola növendékeinek előadásában.
22. Szarvas Város Általános Iskolájának karácsonyi műsora a Művelődési Központban.
29. Vidám évbúcsúztató koncert a Vajda Péter Művelődési Központban.

Forrás: Szarvas és Vidéke. **Adatközlők:** TSF Rektori Hivatala; Pedagógiai Kara; Mg. Vízgazdálkodási és Környezetvédelmi Kara; Művelődési Központ; Városi Könyvtár; Nagycsaládosok Egyesülete, Habitat Szarvasi Szervezet.

A 21. szám megjelenéséhez adójuk egy százalékával hozzájárultak:

Fellerné Búzás Klára Szarvas, Dr. Búzás László Szarvas, Kutas Béla Szeged, dr. Kutas Ferenc Szarvas, ifj. Kutas Ferenc Szarvas, dr. Marjai Gyula Szarvas, dr. Molitorisz Pál Szarvas, Petneházi Andrea Szarvas, Regós Mátyás Szarvas, dr. Reszkető Péter Szarvas és mindenek, akiknek neve nem jutott a szerkesztőség tudomására.

Egyszeri támogatást nyújtott:

A Polgári Magyarországért Alapítvány Budapest. Informatikai Kft. Szarvas, Kálmán Attiláné, Litauszky György, dr. Tímár Jánosné Szarvas.

A 21. szám munkatársai

Dr. Aszódi Gabriella	a Habitat helyi igazgatója
Blaskó Mihály	ny. középiskola tanár, költő
Dr. Búzás László	ny. főig.-helyettes, tanszékvezető főiskolai tanár
Dr. Demeter László	a Gyógy- Termálfürdő igazgatója
Dr. Dörnyei Sándor	ny. jogász
Fellerné Búzás Klára	főiskolai adjunktus
Kálmán Attiláné	a Szarvasi Arborétum munkatársa
Korim János	ny. főiskolai adjunktus
K. Szarka Judit	ny. középiskolai tanár
Kántor Zsolt	költő
Dr.Krajesovics János	ny. középiskolai tanár
Dr. Kutas Ferenc	középiskolai tanár, szerkesztő
† Lelkes Pál	ny. tanító
Megyeri Mihály	KÖRKÖVIZIG Szakaszmérnökség vezetője
Dr. Molitorisz Pál	városi vezető ügyész
Molnár László	ny. igazgatói hivatalvezető
Dr. Reszkettő Péter	főiskolai docens
Dr. Sebestyén Istvánné	ny. docens
Tatai László	a Szarvas és Vidéke felelős szerkesztője
Dr. Tímár Jánosné	ny. könyvtáros

Lektor

Petneházi Andrea

Szvák Mihályné

A Szarvasi Krónika Alapítvány Kuratóriumá

Dr. Demeter László fürdőigazgató, a Kuratórium elnöke
Földesi Zoltán országgyűlési képviselő, közművelődési szakértő
Kiszely Mihály alpolgármester, gazdasági szakértő
Dr. Kutas Ferenc tanár, szerkesztő, a Kuratórium ügyvezetője
Tusjak Lászlóné könyvtárigazgató, adminisztrációs szakértő

Tipográfia: Dr. Kutas Ferenc

Technikai munkatársak

Bohák Dóra

Regős Mátyás

Védőné Gráfik Erzsébet

Fotó

Bakula János
Kutas Ferenc

Tatai László
archív fotók

Tartalom

Jelenidőben

Beszámoló Szarvas ciklusprogramjának végrehajtásáról 2002–2006.....	4
Önkormányzati választás 2006 (<i>Szerkesztette: Tatai László</i>)	16
A Képviselő-testület alakuló ülése (<i>Szerkesztette: Tatai László</i>).....	22
Képviselői kislexikon (<i>Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc</i>)	24
Kitüntetettek (<i>Szerkesztette: Dr. Kutas Ferenc</i>)	30
Adófizetők köszöntése (<i>Szerkesztette: Tatai László</i>).....	40
Megyeri Mihály: Árvízvédekezés a Hármas-Körösön 2006.....	42
Dr. Kutas Ferenc: A Sziráczki-tanyától a pódiumig; Várnagy Mihály brácsaművész....	48
Kálmán Attiláné: Az Arborétum növényei. Az öröközöld puszpáng.....	56

Múltunkat idézve

Dr. Krajesovics János: A mezőgazdasági cselédek sorsa (1929–33).....	60
Dr. Timár Jánosné: A Vajda Péter Gimnázium nagykönyvtárának kincsei 2. rész	66
Dr. Molitorisz Pál: Képviselőportrék. Dr. Zerinváry Szilárd.....	68
Korim János: Örménykút és Kardos földrajzi nevei 4. rész.....	83
Dr. Dörnyei Sándor: Szarvas 1804-ben	86
Dr. Búzás László: Emlékképek Szarvas asztalitenisz-sportjából.....	90
Dr. Sebesteyén Istvánné: Névadási szokások Szarvason 1. rész.....	95
Lelkes Pál: A tanyai iskolák története 11. rész	100

Nemzetiségeink életéből

A Szarvasi Szlovák Önkormányzat	104
A Szarvasi Cigány Kisebbségi Önkormányzat	106
Blaskó Mihály: Egy készülő könyv elé	108
Blaskó Mihály: Búcsú Szarvastól (Vers).....	111
Fellerné Búzás Klára: Multikulturális nevelés és a cigányok	112

Szemle

Dr. Irén Juhász: Das awarenzzeitliche Gröbelfeld in Szarvas-Grexa-Téglagyár	113
A Szarvas - Grexa-téglagyári avar temető (<i>Dr. Kutas Ferenc</i>).....	116
Dr. Reszkétő Péter: Főiskola Szarvason (1970–2005) (<i>Dr. Molitorisz Pál</i>)	118
Forradalom és megtorlás Szarvason. Szerk: Dr. Kutas Ferenc (<i>Dr. Aszódi Gabriella</i>)	120
Hartay Csaba Éji magtár (Versek) (<i>Kántor Zsolt</i>)	123
Dr. Kutas Ferenc: Az elbeszéléstől a kétszintű érettségiig (<i>Dr. Aszódi Gabriella</i>)... ..	126
Debreceni Péter: A békésszentandrási zsidóság története (<i>Dr. Kutas Ferenc</i>)	128
Szarvas és a Bolzák egy 105 éves újságban (<i>Dr. Demeter László</i>).....	130
Szilvássy László: Helytörténeti események (morzsák) 1945–49 (<i>Molnár László</i>) ...	135
Dr. Szilvássy László: Nagyemberek, hírességek (<i>Molnár László</i>)	136
kisléghi Nagy Lehel: Így láttam a bolsevizmus rémurmalmát (<i>Dr. Demeter László</i>) ..	138
A Szarvasi Krónika honlapja (<i>Dr. Kutas Ferenc</i>).....	140
Szarvason történt 2006-ban (<i>K. Szarka Judit</i>).....	141

Fotó: Bakula János

A Baráti Kör kitüntetettjei. Állnak (balról): Oncsik Mária, Klimaj Mária, Sznrka Edit, Kolai Lajos, Dr. Dezső István elnök, Mihaleczné Kovács Mária kuratóriumi elnök, Babák Mihály polgármester, Mótyán Tibor, Domokos László ogy. képviselő, Szabados Tóth Gábor, Kertész Imréne, Bliznákné Dudás Júlia, Dr. Hajzer Ildikó egyesületi elnök, Szloboda Éva, Somogyi Nikolett edzők. Ül: Melis György. Guggolnak: Ribárszky Adrienn, Kapás Ágnes, Varga Virág, Pálinskás Fanni, Szalbot Orsolya, Pásztor Mariann, Gulyás Mercédesz

Ára: 500 Ft

Vörösmarty Mihály

A hazafiak

Kértek, s a haza kér, firkáltok, s a haza buzdít;
Csizmátok nincsen, s a haza álljon elő.
Áldoztok bogarat, s azt a haza nézze tuloknak;
Szándéktonk jó volt, s a haza áldjon ezért?
Vesztegetők, szentségtelenek! mi düh szálta belétek,
Mit keres a szent szó szenttelen ajkitokon?
Szűtökben legyen a haza, és ha kijondani szükség,
Tetteitek zengjék nagy, diadalmi nevét.
Akkor lesz neve a bűn s baj szörnyeinek ölöje.
S nép és isten előtt becsben az áldozatok.

1830